

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA PAOLO MENGOCI [PAOLO MENGOZZI]
SECINĀJUMI,
sniegti 2014. gada 30. janvārī¹

Lieta C-382/12 P

**MasterCard u.c.
pret**

Eiropas Komisiju

Apelācija — Konkurence — EKL 81. pants — Ar debetkartēm, atliktā maksājuma kartēm un kredītkartēm veikto maksājumu sistēma — Daudzpusējas starpbanku standarta komisijas maksas — Uzņēmumu apvienību lēmumi — Konkurences ierobežojums seku dēļ — Aksesuāra ierobežojuma jēdziens — Objektīvi nepieciešamais raksturs — Vienošanās par daudzpusējām starpbanku komisijas maksām, ko EEZ piemēro MasterCard pārrobežu darījumiem ar maksājuma karti — Atbrīvojuma atbilstoši EKL 81. panta 3. punktam nosacījumi — Tiesvedība Vispārējā tiesā — Prasības pieteikuma pielikumu pieņemamības nosacījumi

I – Ievads

1. Izskatāmā lieta ir par apelācijas sūdzību, ko iesniedza holdinga sabiedrība *MasterCard Incorporated* un abas tās meitassabiedrības (turpmāk tekstā attiecīgi – “*MasterCard Inc.*”, “*MasterCard International Inc.*” un “*MasterCard Europe*” un kopā sauktas – “galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas”), kā arī divām pretapelācijas sūdzībām, kuras iesniedza attiecīgi *The Royal Bank of Scotland plc* (turpmāk tekstā – “*RBS*”) un *Lloyds TSB Bank plc* (turpmāk tekstā – “*LTSB*”) un *Bank of Scotland plc* (turpmāk tekstā – “*BOS*”), par 2012. gada 24. maija spriedumu lietā *MasterCard u.c./Komisija*² (turpmāk tekstā – “pārsūdzētais spriedums”), ar kuru Vispārējā tiesa noraidīja prasītāju prasību atcelt Komisijas 2007. gada 19. decembra Lēmumu C(2007) 6474, galīgā redakcija, par [EKL] 81. panta un EEZ līguma 53. panta piemērošanas procedūru (Lietas COMP/34.579 – *MasterCard*, COMP/36.518 – *EuroCommerce*, COMP/38.580 – *Commercial Cards*; turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”).

2. Lieta ir par maksājumu organizāciju, kuru pārstāv galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas (turpmāk tekstā – “maksājumu organizācija *MasterCard*” vai “*MasterCard*”). Lidz 2006. gada 25. maijam šī organizācija piederēja banku iestādēm, un to pārvaldīja banku iestādes, kuras bija tās dalībnieces. Šajā datumā, administratīvā procesa, kura rezultātā tika pieņemts apstrīdētais lēmums, norises laikā, tika veikts *MasterCard Inc.* sākotnējais publiskais piedāvājums Ņujorkas (Amerikas Savienotās Valstis) biržā (turpmāk tekstā – “*IPO*”), kas mainīja tās struktūru un pārvaldi.

3. *MasterCard* pārvalda tā saukto “atvērto” maksājumu karšu sistēmu (jeb “četrpušu sistēma”). Atšķirībā no slēgtās sistēmas (jeb “trīspušu sistēma”), kāda, piemēram, ir *American Express* sistēma, kurā sistēmas īpašnieks pats slēdz līgumus ar karšu turētājiem un komersantiem, atvērtā sistēmā, kurā var piedalīties dažādas finanšu iestādes ar kopīga zīmola kartēm, ietver trīs mijiedarbības līmeņus:

¹ — Oriģinālvaloda – franču.

² — T-111/08.

pirmais līmenis – starp sistēmas īpašnieku un bankām, kas ir sistēmas dalībnieces, otrais – starp izdevējbankām (vai “izdevējiem”³) un pieņēmējbankām (vai “pieņēmējiem”)⁴ un trešais – starp šīm bankām un to attiecīgajiem klientiem, proti, karšu turētājiem un komersantiem⁵. Šādā sistēmā sistēmas īpašnieks papildus maksājumu karšu zīmola turēšanai un veicināšanai vispārīgi koordinē banku, kuras ir sistēmas dalībnieces, praksi un var rīkoties kā tīkla operators, sniedzot informātikas infrastruktūru tādas elektroniskās informācijas pārsūtīšanai, kas noslēdz darījumus. Tas no bankām iekasē maksu un biedra naudu par piedalīšanos sistēmā un, ja tas darbojas kā tīklu operators, izdevumus par maksājumu ar kartēm apstrādi⁶.

4. Konkrētāk, šajā lietā tiek izskatīti *MasterCard* lēmumi, kuros tiek noteiktas daudzpusējas starpbanku komisijas maksas, ko Eiropas Ekonomikas zonā (turpmāk tekstā – “EEZ”) vai eurozonā piemēro kā standarta komisijas maksas, proti, tad, ja starp pieņēmējbanku un izdevējbanku nav noslēgta divpusēja vienošanās vai ja nepastāv kolektīvi valsts līmenī noteiktas starpbanku komisijas maksas (turpmāk tekstā – “DSK”)⁷. Šīs komisijas maksas pieņēmējbankas maksā izdevējbankām par katru darījumu, kas veikts, izmantojot *MasterCard* vai *Maestro* zīmola kartes⁸ (turpmāk tekstā kopā – “*MasterCard* kartes”) starp EEZ vai eurozonas dalībvalstīm. DSK principā ir pilnībā iekļautas izdevumos, par ko pieņēmējbankas izraksta rēķinus komersantiem (“merchant service charges”, komersanta apkalpošanas izdevumi (turpmāk tekstā – “MSC”))⁹, un tādējādi tie tiek pārnesti uz komersantiem kā kopīgas ražošanas izmaksas¹⁰. Saskaņā ar apgalvojumu, kuru administratīvā procesa gaitā atbalstīja galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas un kuru Eiropas Komisija pieņēma par sava vērtējuma pamatu, DSK ir “mehānisms, kas paredzēts, lai līdzsvarotu kartes turētāja pieprasījumu, no vienas puses, un komersanta pieprasījumu, no otras puses”, pakalpojuma sniegšanas izmaksu pārdalei starp sistēmas izdevējiem un pieņēmējiem¹¹.

5. Līdz 2006. gada 25. maijam DSK noteica *MasterCard* Eiropas līmeņa padome (turpmāk tekstā – “Eiropas līmeņa padome”), kurā ir apvienoti visā EEZ darbojošos banku pārstāvji. Pēc šīs dienas vienīgi *MasterCard* Pasaules līmeņa padome savā jaunajā sastāvā ir kompetenta pieņemt lēmumus attiecībā uz DSK.

6. Apstrīdētajā lēmumā Komisija uzskatīja, ka lēmumi, ar kuriem tiek noteiktas DSK un kurus tā kvalificēja kā uzņēmumu apvienības lēmumus EKL 81. panta 1. punkta izpratnē, ierobežo konkurenci starp pieņēmējbankām, pārkāpjot šo pašu pantu un EEZ līguma 53. pantu, jo tās faktiski veido bāzes līmeni attiecībā uz MSC¹². Līdz ar to Komisija noteica maksājumu organizācijai *MasterCard* un

3 — Kredītiestādes, kas nodod karti īpašnieka rīcībā un ļauj tam to izmantot.

4 — Kredītiestādes, kurām ir līgumattiecības ar komersantu, lai pieņemtu karti tirdzniecības vietā. Izdevējbankas pārsūta pieņēmējbankām datus par kartes turētāju un karti (autentifikācija, autorizācija utt.) un veic līdzekļu pārvedumu, izmantojot tīkla informātikas infrastruktūru, savukārt pieņēmējbankas transportē darījumus no komersantu tirdzniecības vietu termināļiem līdz izdevēju apstrādes centram, pārsūtot datus autorizācijai un piedaloties darījuma kompensācijas un apstrādes pakalpojumu sniegšanā.

5 — Skat. 234.–238. un 242. apsvērumu.

6 — Skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 239.–241. apsvērumu.

7 — Skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 118. un nākamos apsvērumus.

8 — Konkrētāk, runa ir par *MasterCard* zīmola “patērētāju” kredītkartēm un atliktā maksājuma kartēm, kā arī *MasterCard* vai *Maestro* zīmola debetkartēm (skat. apstrīdētā lēmuma 1. pantu).

9 — Šie izdevumi ietver maksājumu termināļu pakalpojumu un citu tehnisko un finanšu pakalpojumu sniegšanu un ir izteikti procentos no darījuma vērtības vai veido vienotu komisijas maksu (skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 246. un 247. apsvērumu).

10 — Skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 248. apsvērumu.

11 — Skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 146.–155. apsvērumu, un it īpaši 153. apsvērumu.

12 — Skat. apstrīdētā lēmuma 1. pantu. Ir jāuzsver, ka Komisija jau bija risinājusi jautājumu par starpbanku komisijas maksām maksājumu sistēmu ar karti ietvaros, it īpaši 2002. gada 24. jūlija Lēmumā 2002/914/EK (Lieta COMP/29.373, *Visa international* – Daudzpusējas komisijas maksas, OV L 318, 17. lpp.), kurā atbrīvojums attiecībā uz *Visa* DSK starp reģioniem Eiropas Savienībā tika piemērots uz piecu gadu laikposmu, piemērojot atsevišķus nosacījumus, no kuriem galvenais bija tas, ka šīs komisijas maksas tiek piesaistītas noteiktam izmaksu līmenim, nosakot to maksimālo apmēru. Otro *Visa* lēmumu Komisija pieņēma 2010. gada 8. janvārī (COMP/D-1/39.398, *Visa MIF*), padarot obligātas *Visa* piedāvātās saistības, kas tostarp ietver šo DSK maksimālās vērtības noteikšanu. Komisija 2012. gada janvārī publicēja Zaļo grāmatu – Ceļā uz karšu, interneta un mobilo maksājumu integrētu Eiropas tirgu (COM(2011) 941) un sāka sabiedrisku apspriešanu, kas skāra arī atsevišķus starpbanku komisijas maksu aspektus maksājumu sistēmu ar karti ietvaros.

galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējām sešu mēnešu laikā, proti, līdz 2008. gada 21. jūnijam, piespriežot par katru nokavēto dienu maksājamo naudas sodu¹³, izbeigt pārkāpumu, atceļot DSK¹⁴, līdz ar to grozot apvienības tikla noteikumus un atceļot visus lēmumus, kuri attiecas uz DSK¹⁵, kā arī paziņojot finanšu iestādēm, *MasterCard* tikla dalībniecēm, veiktos pasākumus¹⁶.

7. Galvenās apelācijas sūdzības iesniedzēju prasījumi Vispārējā tiesā galvenokārt bija atcelt apstrīdēto lēmumu kopumā un, pakārtoti, atcelt šī lēmuma 3.–5. un 7. pantu, ar kuriem Komisija noteica iepriekš minētos korigējošos pasākumus, kā arī kavējuma naudu par katru nokavēto dienu. Sešas finanšu iestādes, tostarp trīs pretapelācijas sūdzības iesniedzējas, iestājās lietā minēto prasījumu atbalstam, bet Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste, kā arī divas apvienības – viena, kas pārstāv mazumtirgotājus Apvienotajā Karalistē, un otra, kas ir mazumtirdzniecības, vairumtirdzniecības un starptautiskās tirdzniecības apvienība Eiropas Savienībā, proti, attiecīgi *British Retail Consortium* (turpmāk tekstā – “BRC”) un *Eurocommerce* – iestājās lietā, lai atbalstītu Komisijas prasījumus, ar kuriem tā lūdza prasību noraidīt. Vispārējā tiesa pēc visu pamatu, kas izvirzīti galveno un pakārtoto prasījumu atbalstam, izvērtēšanas un pēc dažu prasības pieteikuma pielikumu atzīšanas par nepieņemamiem noraidīja prasību un piesprieda apelācijas sūdzības iesniedzējām atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

8. *MasterCard* 2008. gada 12. jūnijā uz laiku atcēla pārrobežu DSK, vienlaikus turpinot pārrunas ar Komisiju. Tās beidzās ar *MasterCard* saistībām, tostarp attiecībā uz jaunas DSK aprēķināšanas metodes pieņemšanu, kas būtiski samazinātu DSK līmeni salīdzinājumā ar līmeni, kurš atzīts par pretrunā esošu Līgumā ietvertajiem konkurences noteikumiem¹⁷.

9. Ar dokumentu, kas Tiesas kancelejā iesniegts 2012. gada 4. augustā, *MasterCard International Inc.* un *MasterCard Europe* šajā tiesvedībā iesniedza galveno apelācijas sūdzību. Papildus *RBS*, *LTSB* un *BOS*, kas ir iesniegušas arī pretapelācijas sūdzību, *MBNA Europe Bank Ltd* (turpmāk tekstā – “*MBNA*”) un *HSBC Bank plc* (turpmāk tekstā – “*HSBC*”) ir iestājušās lietā to atbalstam. *BRC*, *Eurocommerce* un Apvienotā Karaliste ir iestājušās lietā, lai atbalstītu Komisijas prasījumus, kuros tā lūdž noraidīt galveno apelācijas sūdzību.

II – Par apelācijas sūdzībām

A – Par pieņemamību

10. Komisija šaubās par pretapelācijas sūdzību pieņemamību saistībā ar to neatbilstību Tiesas Reglamenta, kas stājās spēkā 2012. gada 1. novembrī, 176. panta 2. punktā paredzētajām formas prasībām. Šajā noteikumā, grozot iepriekšējo Reglamentu, ir paredzēts, ka pretapelācijas sūdzību iesniedz ar atsevišķu dokumentu, kas nav atbildes raksts uz apelācijas sūdzību.

11. Šajā lietā *RBS* un *LTSB* un *BOS* pretapelācijas sūdzības tika nosūtītas pa elektronisko pastu 2012. gada 31. oktobrī, un Tiesas kancelejā šo dokumentu oriģināli tika saņemti attiecīgi 2012. gada 2. un 5. novembrī. Tomēr saskaņā ar Reglamenta 57. panta 7. punktu “dienu un laiku, kad parakstīta procesuālā dokumenta oriģināla kopiju [...] saņem kancelejā pa faksu vai ar citu Tiesai pieejamo tehnisko sakaru līdzekļu palīdzību, procesuālo termiņu ievērošanas nolūkos uzskata par dienu, kad dokumenti ir iesniegti kancelejā, ar nosacījumu, ka attiecīgā parakstītā procesuālā dokumenta

13 — Skat. apstrīdētā lēmuma 7. pantu.

14 — Un *SEPA* (vienotajā euro maksājumu telpā)/eurozonā piemērojamās starpbanku standarta komisijas maksas.

15 — Kā arī *SEPA*/eurozonā piemērojamās starpbanku standarta komisijas maksas. Skat. apstrīdētā lēmuma 2. un 3. pantu.

16 — Skat. apstrīdētā lēmuma 5. pantu. Šajā pantā arī ir noteikts pienākums *MasterCard* noteiktā laika posmā padarīt pieejamu savā interneta vietnē informāciju, kas izklāstīta minētā lēmuma 5. pielikumā.

17 — Skat. Komisijas 2009. gada 1. aprīļa paziņojumu presei (IP/09/515). Norāde uz saistībām, kuras galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas ir uzņēmušas, ir ietverta pārsūdzētā sprieduma 60. punktā.

oriģinālu, kam pievienoti iepriekš 2. punktā minētie pielikumi un kopijas, iesniedz kancelejā vēlākais desmit dienu laikā”. Tā kā pretapelācijas sūdzības Tiesas kancelejā tika iesniegtas pirms 2012. gada 1. novembra, Komisijas iebildei par nepieņemamību trūkst faktiska pamatojuma, un tādējādi tā ir jānoraida.

12. Komisija izvirza arī virkni konkrētu iebildumu par nepieņemamību attiecībā uz vairumu izvirzīto pamatu un argumentu gan galvenās apelācijas sūdzības, gan pretapelācijas sūdzību pamatojumam. Minētie iebildumi tiks izskatīti atsevišķi analizē, kas veltīta šiem dažādajiem pamatiem un argumentiem.

B – Par lietas būtību

13. Savas apelācijas sūdzības pamatojumam *MasterCard Inc.*, *MasterCard International Inc.* un *MasterCard Europe* norāda trīs pamatus. Abi pirmie pamati ir saistīti ar kļūdu tiesību piemērošanā un/vai pamatojuma nesniegšanu, kas esot ietekmējis pārsūdzētā sprieduma daļas, kurās Vispārējā tiesa izskatīja attiecīgi iespējamā konkurences ierobežojuma objektīvi nepieciešamo raksturu un *MasterCard* uzņēmumu apvienības raksturu. Trešajā pamatā tās norāda, ka Vispārējā tiesa esot kļūdaini noraidījusi kā nepieņemamus vairākus prasības pieteikuma pirmajā instancē pielikumus.

14. *RBS* savas pretapelācijas sūdzības pamatojumam norāda vienu pamatu saistībā ar Vispārējās tiesas pieļauto kļūdu tiesību piemērošanā konkurenci ierobežojošu seku esamības vērtējumā. *LTSB* un *BOS* (turpmāk tekstā kopā – “*LBG*”) kopīgā pretapelācijas sūdzība, savukārt, ir balstīta uz diviem pamatiem. Pirmais pamats, tāpat kā *RBS* pretapelācijas sūdzības atbalstam izvirzītais pirmais pamats, ir saistīts ar kļūdu tiesību piemērošanā, kas ir ietekmējusi Vispārējās tiesas vērtējumu par DSK sekām attiecībā uz konkurenci. Savā otrajā pamatā *LBG* norāda, ka Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā tās analizē saskaņā ar EKL 81. panta 3. punktu. Gan *RBS*, gan *LBG* atbalsta un izvērs galvenās apelācijas sūdzības pirmo un otro pamatu.

15. Izņemot galvenās apelācijas sūdzības trešo pamatu, apelācijas sūdzību – gan galvenās apelācijas sūdzības, gan pretapelāciju sūdzību – pamatošanai izvirzītos dažādos pamatus un argumentus var sagrupēt pēc šādiem četriem tematiem: *MasterCard* uzņēmumu apvienības kvalifikācija, konkurenci ierobežojošu seku esamība, ierobežojuma nepieciešamais raksturs un EKL 81. panta 3. punkta piemērošana.

16. Pirms katra šī temata izskatīšanas ir jāizvērtē galvenās apelācijas sūdzības trešais pamats, jo, norādot, ka Vispārējā tiesa ir nelikumīgi noraidījusi dažus prasības pieteikumam pievienotos dokumentus, tas būtībā tiek vērst uz to, lai pierādītu, ka Vispārējā tiesa ir pamatojusi savu vērtējumu uz nepilnīgiem pierādīšanas apstākļiem.

1) Par galvenās apelācijas sūdzības trešo pamatu saistībā ar to, ka Vispārējā tiesa esot kļūdaini noraidījusi kā nepieņemamus vairākus prasības pieteikuma pirmajā instancē pielikumus

17. Galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas norāda, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdas tiesību piemērošanā, atzīstot par nepieņemamiem dažus pielikumus, kurus minētās apelācijas sūdzības iesniedzējas tai bija iesniegušas. Pirmkārt, tās apstrīd tāda tiesiskā pamata esamību, kas attaisnotu pārsūdzētajā spriedumā izmantoto pieeju. Tiesību normās, uz kurām atsaucas Vispārējā tiesa minētajā spriedumā, esot prasīts tikai tas, lai prasītājs savā prasības pieteikumā norādītu strīda priekšmetu un kopsavilkumu par izvirzītajiem pamatiem. Turpretim neesot tiesiskā pamata, kas traucētu prasītājam pamatot savus pamatus, ietverot argumentus pielikumos, ar nosacījumu, ka tie tiek skaidri izklāstīti kopsavilkuma veidā prasības pieteikumā. Vispārējās tiesas piemērotā pārāk sašaurinātā pieeja pārkāpjot gan efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principu, kas vienlaikus garantēts gan Eiropas Savienības

Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. pantā, gan ECPAK 6. panta 1. punktā, ka visiem ierobežojumiem ir jābūt noteiktiem tiesību aktos, gan samērīguma principu. Otrkārt, galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas apstrīd Vispārējās tiesas konkrētajā gadījumā veikto dažu pielikumu izskatīšanu.

18. Pirmkārt, attiecībā uz iebildumu par tiesisko pamatu saistībā ar pielikumu izskatīšanu ir jānorāda, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 68. un 69. punktā pamatojās uz Tiesas statūtu 21. pantu un Vispārējās tiesas Reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunktu. Saskaņā ar šīm tiesību normām prasības pieteikumā ir jānorāda strīda priekšmets un kopsavilkums par izvirzītajiem pamatiem.

19. Attiecībā uz šīm tiesību normām Tiesai jau ir bijusi iespēja precizēt, ka tās ir interpretējamas tādējādi, ka, lai prasība būtu pieņemama, pamata faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, uz kuriem prasība pamatota, jāizriet – vismaz kopsavilkuma veidā un tomēr saskaņoti un saprotami – no paša prasības pieteikuma teksta; kaut arī atsevišķos jautājumos prasības pieteikumu var pamatot un papildināt, atsaucoties uz noteiktām tam pievienoto materiālu rindkopām, vispārēja atsaucē uz citiem dokumentiem, pat ja tie ir pievienoti prasības pieteikumam, nevar kompensēt galveno juridisko argumentu neesamību, kuriem atbilstoši iepriekšējā punktā minētajām tiesību normām ir jābūt ietvertiem prasības pieteikumā. Tajā pašā kontekstā Tiesa precizēja, ka analogiskas prasības tiek izvirzītas tad, ja arguments ir izvirzīts kāda pamata pamatojumam¹⁸. Šādas interpretācijas pamatā ir pielikumiem piemītošā pierādīšanas un tehniskā funkcija, kas nozīmē, ka, ja vien prasības pieteikumam pievienotajā dokumentā iekļauti tiesiskie apstākļi, uz kuriem ir balstīti daži prasības pieteikumā norādītie pamati, šādiem apstākļiem ir jābūt iekļautiem pašā prasības pieteikumā, kam šis dokuments ir pievienots, vai vismaz jābūt atbilstoši identificētiem minētajā pieteikumā. Ņemot vērā šo pielikumu funkciju, Vispārējai tiesai nav pienākuma pielikumos meklēt un identificēt pamatus, ko tā varētu uzskatīt par tādiem, kuri veido prasības pamatojumu¹⁹.

20. Šāda Tiesas statūtu 21. panta un Vispārējās tiesas Reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunkta interpretācija nekādā gadījumā nav pretrunā efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principam. No Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk tekstā – “ECT”) judikatūras attiecībā uz ECPAK 6. panta 1. punkta interpretāciju, uz kuru ir iespējams atsaukties saskaņā ar Hartas 52. panta 3. punktu, izriet, ka tiesības uz lietas izskatīšanu tiesā nav absolūtas. Šo tiesību īstenošana ir pakļauta ierobežojumiem, it īpaši attiecībā uz prasības pieņemamības nosacījumiem²⁰, un tādējādi *a fortiori* uz pamata, argumenta vai lietas dalībnieku procesuālo rakstu pielikuma pieņemamības nosacījumiem. Tomēr šādi ierobežojumi, kā uzskata ECT, ir pieļaujami tikai tad, ja ar tiem tiecas sasniegt leģitīmu mērķi, ja tie ir samērīgi ar šo mērķi un neierobežo personas tiesības piekļūt tiesai tādā veidā, ka tiek apdraudēta pašu šo tiesību būtība²¹. Turklāt, ja ieinteresētajām personām ir jāreķinās, ka šie ierobežojumi ir piemērojami, to piemērošana nedrīkst kavēt tās izmantot pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus²².

18 — 2013. gada 13. jūnija spriedums lietā C-511/11 P *Versalis*/Komisija (115. punkts).

19 — 2005. gada 28. jūnija spriedums apvienotajās lietās C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija (Krājums, I-5425. lpp., 97. un 99. punkts).

20 — Skat. Tiesas 2013. gada 28. februāra spriedumu lietā C-334/12 RX-II *Arango Jaramillo* u.c./EIB (pārskatīšana) (43. punkts) un 2010. gada 16. novembra rīkojumu lietā C-73/10 P *Internationale Fruchthandels-Gesellschaft Weichert*/Komisija (Krājums, I-11535. lpp., 53. punkts), kuros ietvertas atsauces uz ECT judikatūru.

21 — Šajā ziņā skat. it īpaši 83. punktu manos secinājumos lietā *Gestoras Pro Amnistía* u.c./Padome (2007. gada 27. februāra spriedums lietā C-354/04 P, Krājums, I-1579. lpp.), kur ir atrodamas citas atsauces uz ECT judikatūru. Skat. arī rīkojumu lietā *Internationale Fruchthandels-Gesellschaft Weichert*/Komisija (minēts iepriekš, 53. punkts), kā arī 73. punktu ģenerālvokāta P. Krusa Viljalona [P. Cruz Villalon] secinājumos lietā, kurā ir pasludināts 2013. gada 26. septembra spriedums lietā C-625/11 P *PPG* un *SNF/ECHA*.

22 — Skat. spriedumu lietā *Arango Jaramillo* u.c./EIB (minēts iepriekš, 43. punkts) un 73. punktu ģenerālvokāta P. Krusa Viljalona secinājumos lietā *PPG* un *SNF/ECHA* (minēti iepriekš).

21. Attiecībā uz Tiesas statūtu 21. pantā un Vispārējās tiesas Reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunktā izvirzīto mērķi, proti, nodrošināt tiesisko noteiktību un pareizu tiesvedību, galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas pašas atzīst, ka mērķis ir leģitīms. Turklāt pieeja, kas prasa prasītājiem, lai tie prasības pieteikumā vismaz kopsavilkuma veidā izklāsta faktiskos un tiesiskos apstākļus, uz kuriem pamatoti izvirzītie pamati un argumenti, nešķiet nesamērīga attiecībā uz šiem mērķiem un nav arī tāda, kas var apdraudēt tiesību piekļūt Vispārējai tiesai būtību.

22. No iepriekš minētā izriet, ka Vispārējā tiesa nav pieļāvusi nevienu kļūdu tiesību piemērošanā, pārsūdzētajā spriedumā, it īpaši tā 68. un 69. punktā, savu pieeju attiecībā uz lietas dalībnieku procesuālo rakstu pielikumu izskatīšanu pamatojot uz iepriekš 20. punktā minētajām tiesību normām, kā tās ir interpretējusi Tiesa.

23. Otrkārt, ir jāanalizē Vispārējās tiesas veiktā šo tiesību normu konkrētā piemērošana attiecībā uz pielikumiem, kuru izskatīšanu ir apstrīdējušas galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas. To argumenti īpaši attiecas uz pārsūdzētā sprieduma 183.–190. punktā ietverto analīzi, un it īpaši uz A.13., A.14. un A.15. pielikuma izskatīšanu, kā arī analīzi, kas ietverta pārsūdzētā sprieduma 275.–282. punktā, un it īpaši A.20. pielikuma izskatīšanu. Galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas norāda, ka ir sniegušas pamatu kopsavilkumu prasības pieteikumā un gan Vispārējā tiesa, gan Komisija esot sapratušas to izvirzītos argumentus. Turklāt pielikumos norādītie apstākļi esot faktiskie apstākļi. Tātad, ja pielikumos ir ietverti tikai faktiskie apstākļi, šie apstākļi neesot jāizklāsta prasības pieteikuma tekstā. Tādējādi Vispārējai tiesai esot bijis jāsecina, ka prasības pieteikums ir pietiekami precīzs attiecībā uz izvirzītajiem pamatiem un argumentiem, un tādējādi minētie pielikumi esot bijuši pieņemami.

24. Vispirms attiecībā uz A.13., A.14. un A.15. pielikumu izskatīšanu galvenās apelācijas sūdzības iesniedzēju prasības pieteikums pirmajā instancē liecina, ka Vispārējā tiesa pamatoti ir uzskatījusi, ka tās bija izklāstījušas savu iebildumu par administratīvā procesa gaitā iesniegto ekonomisko pierādījumu pārbaudi tik īsā formā, ka prasības pieteikuma tekstā nebija iespējams identificēt šo iebildumu pamatojošu argumentāciju. Argumenti iebilduma pamatošanai pilnībā atrodami un ir meklējami minētajos pielikumos. Tas skaidri izriet no pārsūdzētā sprieduma 185. un 186. punkta. Šāds vērtējums attiecas arī uz A.20. pielikuma izskatīšanu, kurš minēts pārsūdzētā sprieduma 280. punktā. Attiecībā uz šo pielikumu ir jākonstatē, ka galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas savā prasības pieteikumā Vispārējai tiesai uz šo pielikumu atsaucas tikai vispārējā veidā zemsvītras piezīmē, nesniedzot nekādu sīkāku precizējumu. Šādos apstākļos es uzskatu, ka Vispārējā tiesa nav pieļāvusi nekādu kļūdu minēto pielikumu izskatīšanā.

25. Attiecībā uz argumentu, ka, ja pielikumos ir ietverti vienīgi faktiskie apstākļi, šie apstākļi nebūtu jāizklāsta prasības pieteikuma tekstā, ir jāatgādina, ka saskaņā ar 19. punktā minēto judikatūru galvenajiem *faktiskajiem* un *tiesiskajiem* apstākļiem, uz kuriem prasības pieteikums vai pamats, vai pat arguments ir pamatots, ir ne tikai kopsavilkuma veidā jābūt izklāstītiem prasības pieteikumā, bet tiem ir arī saskaņoti un saprotami jāizriet no paša prasības pieteikuma teksta, kas šajā lietā tā nav, kā izriet no šo secinājumu 24. punkta.

26. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, es uzskatu, ka pamats saistībā ar kļūdām tiesību piemērošanā attiecībā uz dažu pielikumu pieņemamību ir jānoraida.

2) Par *MasterCard* uzņēmumu apvienības raksturu (galvenās apelācijas sūdzības otrais pamats)

a) Pārsūdzētais spriedums

27. Pārsūdzētā sprieduma 241.–260. punktā Vispārējā tiesa izskatīja jautājumu par *MasterCard* un lēmumu, ar kuriem tiek noteiktas DSK, kvalifikāciju, ņemot vērā EKL 81. panta 1. punktu. Vispirms tā ir ierobežojusi šī jautājuma apmēru ar to, “vai, neraugoties uz izmaiņām, kas izdarītas ar *IPO*, maksājumu organizācija *MasterCard* joprojām [bija] uzskatāma par rīcības saskaņošanas starp bankām

institucionalizētu formu” (244. punkts) un DSK – par šīs saskaņošanas izpausmi²³. Tālāk, pirmkārt, 245.–247. punktā tā konstatēja, ka laikposmā pēc *IPO* “bankas gan atsevišķu valstu, gan arī Eiropas līmenī [bija] turpinājušas kopīgi īstenot lēmumpieņemšanas pilnvaras attiecībā uz maksājumu organizācijas *MasterCard* funkcionēšanas būtiskajiem aspektiem” un ka šādu lēmumpieņemšanas pilnvaru saglabāšana “lielā mērā [relativizēja] no *IPO* izrietošās sekas”. Otrkārt, 250.–258. punktā tā nosprieda, ka, tā kā pastāv *MasterCard* un banku interešu kopība attiecībā uz DSK noteikšanu augstā līmenī, Komisija pamatoti bija varējusi uzskatīt, ka, “lai gan kopš *IPO* bankas vairs nekontrolē *MasterCard*, DSK atspoguļo banku intereses”. Tādējādi tā atzina, ka, ņemot vērā tos pašus nepārtrauktības elementus, uz kuriem bija balstījusies Komisija, tā bija pamatoti atstājusi spēkā *MasterCard* kvalifikāciju kā uzņēmumu apvienību, kā arī attiecībā uz *MasterCard* institūciju lēmumiem, ar kuriem tiek noteiktas DSK, atstājusi spēkā uzņēmumu apvienības lēmumu kvalifikāciju.

b) Apelācijas sūdzība

28. Galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas, kuras atbalsta *RBS*, *LBG*, *HSBC* un *MBNA*, norāda, ka Vispārējās tiesas secinājumu, ka *MasterCard*, kad tā nosaka DSK, ir uzņēmumu apvienība, skar kļūdu tiesību piemērošanā un/vai pamatojuma neesamību. Tās apgalvo, ka, pirmkārt, pārsūdzētajā spriedumā izmantotais pirmais pamats, lai pamatotu šo secinājumu, proti, apstāklis, ka pēc *IPO* bankas saglabāja atlikušās lēmumpieņemšanas pilnvaras *MasterCard* maksājumu organizācijā, nav nozīmīgs, ņemot vērā, ka šīs pilnvaras tika izmantotas citos jautājumos, nevis DSK noteikšanai, un ka Vispārējā tiesa pati pārsūdzētā sprieduma 245. punktā esot atzinusi, ka lēmumus par šīm komisijas maksām “[pieņēma] maksājumu organizācijas *MasterCard* institūcijas un ka bankas šajā lēmumu pieņemšanas procesā [nepiedalījās]”. Otrkārt, tās norāda, ka otrais pamats, uz kuru pamatojas Vispārējā tiesa, proti, iespējamā interešu kopība starp maksājumu organizāciju *MasterCard* un bankām DSK noteikšanā, nav ne atbilstošs, ņemot vērā Tiesas judikatūru, ne arī pietiekams, lai pierādītu uzņēmumu apvienības esamību, jo to nevar secināt no viena apstākļa, ka kāda sabiedrība savos komerciālajos lēmumos var ņemt vērā savu klientu intereses. Turklāt Vispārējās tiesas argumentācijā esot uzsvērts, ka arī pieņēmējbankām bija interese, lai DSK tiktu noteiktas augstā līmenī, lai gan tas ietver šo banku izmaksu pieaugumu un tādējādi, iespējams, to peļņas samazināšanos.

c) Analīze

29. Jautājums par *MasterCard* un tās lēmumu kvalifikāciju, ņemot vērā EKL 81. panta 1. punktu, pēc *MasterCard Inc.* akciju sākotnējā publiskā piedāvājuma biržā kopš administratīvā procesa iekļaujas dialektikā starp pārrāvumu un nepārtrauktību. Kaut gan galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas, kas nav apstrīdējušas *MasterCard* uzņēmumu apvienības kvalifikāciju attiecībā uz laika posmu pirms 2006. gada 25. maija, ir uzsvērušas šīs organizācijas izmaiņu nozīmi struktūras un pārvaldes līmenī pēc šīs dienas, gan Komisija, gan Vispārējā tiesa konstatēja būtisku identiskumu tās funkcionēšanas veidā pirms un pēc *IPO* un secināja, ka pēdējā nebija mainījusi ne dažādo sistēmas dalībnieku iepriekš pastāvošo savstarpējo interešu līdzsvaru, ne arī DSK ekonomisko realitāti.

30. Lai gan šādā kontekstā analizējamie iebildumi ietver vairākus kritikas aspektus attiecībā uz Vispārējās tiesas veiktajiem faktu vērtējumiem, tie tomēr pretēji tam, ko apgalvo Komisija, izvirza tiesību jautājumu par uzņēmumu apvienības jēdziena EKL 81. panta 1. punkta izpratnē interpretāciju un piemērošanu šajā lietā.

23 — Balstoties uz virkni izskatīto apstākļu, it īpaši organizācijas funkcionēšanas noteikumiem, attiecībām starp tās vadības institūcijām un bankām, kas ir sistēmas dalībnieces, pievienošanās tīklam sistēmu, kā arī lēmumu attiecībā uz DSK būtību un to, ka tie ir obligāti bankām, kas ir sistēmas dalībnieces, Komisija apstrīdētajā lēmumā secināja, ka līdz 2006. gada 25. maijam, *IPO* dienai, *MasterCard* bija uzņēmumu apvienība EKL 81. panta 1. punkta izpratnē (344.–349. apsvērums) un ka lēmumi, kurus tā pieņēma saistībā ar DSK, līdz šai dienai bija “uzņēmumu apvienības lēmumi” šīs pašas tiesību normas izpratnē (371. apsvērums).

i) Par iespējamo Tiesas judikatūras neievērošanu attiecībā uz uzņēmumu apvienības jēdzienu

31. Galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas vispirms pārmet Vispārējai tiesai, ka tā ir attālinājusies no Tiesas judikatūras par šo jēdzienu. Tās uzskata, ka saskaņā ar šo judikatūru saimniecisku vienību var uzskatīt par uzņēmumu apvienību EKL 81. panta 1. punkta izpratnē tikai tad, ja to veido attiecīgo uzņēmumu pārstāvju vairākums un ja, ņemot vērā piemērojamos valsts tiesību aktus, tā var brīvi pieņemt savus lēmumus tikai minēto uzņēmumu interesēs.

32. Vispirms ir jānorāda, ka šāda interpretācija man šķiet pārlietu ierobežojoša. Lai gan tā patiešām balstīta uz diviem kritērijiem, kas saistīti ar attiecīgās saimnieciskās vienības sastāvu un tās darbību juridisko regulējumu, kuri izriet no Tiesas judikatūras, tomēr šī interpretācija mudina stingri piemērot šos kritērijus, ko ir grūti saskaņot gan ar EKL 81. panta mērķi aptvert visas sadarbības formas starp uzņēmumiem, kuras ir pretrunā tā sasniedzamajiem mērķiem, gan ar plašo piemērošanas jomu, kas attiecībā uz uzņēmumu apvienības jēdzienu atzīta judikatūrā.

33. Kā Vispārējā tiesa pamatoti atgādināja pārsūdzētajā spriedumā²⁴, kopumā no judikatūras izriet, ka jēdzienos “nolīgums”, “saskaņotās darbības” un “uzņēmumu apvienību lēmumi”, kuri ietverti EKL 81. panta 1. punktā, paredzēts aptvert ikvienu slepenu ļaunprātīgu vienošanos starp uzņēmumiem, kas rada sekas, kuras ar šo tiesību normu ir aizliegtas, neatkarīgi no tās izpaušmes veida²⁵. Tādējādi uzņēmumi nevar izvairīties no šajā tiesību normā paredzētā aizlieguma ar to vien, ka tie saskaņo savu rīcību tirgū, izmantojot kopīgu institūciju vai struktūru, vai uztic šādu saskaņošanu veikt neatkarīgai organizācijai²⁶. Runājot konkrētāk par uzņēmumu apvienības jēdzienu, tas tika interpretēts plašāk nekā ikviena organizācija pat bez juridiskas personas statusa vai bezpeļņas organizācija²⁷ un neatkarīgi gan no tās juridiskās kvalifikācijas, ņemot vērā valsts tiesību normas²⁸, gan apstākļa, ka tās dalībnieki ir fiziskas vai juridiskas personas vai pašas ir uzņēmumu apvienības²⁹. Plaša interpretācija tika piemērota arī attiecībā uz jēdzienu “uzņēmumu apvienības lēmums”. No judikatūras izriet, ka tas ietver ikvienu aktu, pat ja tas nav obligāts³⁰, kas neatkarīgi no tā precīza juridiskā statusa ir apvienības gribas patiesā izpaušme saskaņot tās dalībnieku rīcību³¹.

34. Pretēji tam, ko apgalvo galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas, no judikatūras precedentiem, kurus tās norāda, un it īpaši no sprieduma lietā *Wouters* u.c.³², nevar secināt, ka abi iepriekš minētie kritēriji ir piemērojami neatkarīgi no organizācijas, par kuru ir runa. Lieta, kurā tika pasludināts šis spriedums, tāpat kā citas lietas, uz kurām atsaucas galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas³³, attiecās

24 — Skat. 241. un 242. punktu.

25 — Skat. Tiesas 1999. gada 8. jūlija spriedumu lietā C-49/92 P Komisija/*Anic Participazioni* (*Recueil*, I-4125. lpp., 131. punkts), 2006. gada 23. novembra spriedumu lietā C-238/05 *Asnef-Equifax* un *Administración del Estado* (Krājums, I-11125. lpp., 31. un 32. punkts) un 2009. gada 4. jūnija spriedumu lietā C-8/08 *T-Mobile Netherlands* u.c. (Krājums, I-4529. lpp., 23. punkts); skat. arī Vispārējās tiesas 2011. gada 16. jūnija spriedumu lietā T-191/06 *FMC Foret/Komisija* (Krājums, II-2959. lpp., 102. punkts).

26 — Skat. ģenerāladvokāta 62. punktu F. Ležē [P. Leger] secinājumos lietā *Wouters* u.c. (2002. gada 19. februāra spriedums lietā C-309/99, *Recueil*, I-1577. lpp.). Turklāt no judikatūras izriet, ka šādā slēgtā sistēmā nevar aizliegt Komisijai aizliegtu vienošanos alternatīvi uzskatīt par nolīgumu, saskaņotu darbību vai uzņēmumu apvienības lēmumu (skat., piemēram, Vispārējās tiesas 1999. gada 20. aprīļa spriedumu apvienotajās lietās no T-305/94 līdz T-307/94, no T-313/94 līdz T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 un T-335/94 *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija (*Recueil*, II-931. lpp., 697. punkts) un, kā pēdējo, 2013. gada 5. decembra spriedumu lietā C-449/11 P *Solvay Solexis/Komisija* (61. un 62. punkts)).

27 — Skat. Tiesas 1980. gada 29. oktobra spriedumu apvienotajās lietās no 209/78 līdz 215/78 un 218/78 (*Recueil*, 3125. lpp., 88. punkts).

28 — Skat. Tiesas 1985. gada 30. janvāra spriedumu lietā 123/83 *Clair* (*Recueil*, 391. lpp., 17. punkts), 1998. gada 18. jūnija spriedumu lietā C-35/96 Komisija/Itālija (*Recueil*, I-3851. lpp., 40. punkts) un 2000. gada 12. septembra spriedumu apvienotajās lietās no C-180/98 līdz C-184/98 *Pavlov* u.c. (*Recueil*, I-6451. lpp., 85. punkts).

29 — Skat. Vispārējās tiesas 2005. gada 26. janvāra spriedumu lietā T-193/02 *Piau/Komisija* (Krājums, II-209. lpp., 69. punkts) un 2006. gada 13. decembra spriedumu apvienotajās lietās T-217/03 un T-245/03 *FNCEBV* u.c./Komisija (Krājums, II-4987. lpp., 49. punkts), kas apstiprināts ar Tiesas 2008. gada 18. decembra spriedumu apvienotajās lietās C-101/07 P un C-110/07 P *Coop de France bétail et viande* /Komisija (Krājums, I-10193. lpp.).

30 — Skat. Vispārējās tiesas 2005. gada 15. septembra spriedumu lietā T-325/01 *DaimlerChrysler/Komisija* (Krājums, II-3319. lpp., 210. punkts).

31 — Šajā ziņā skat. Tiesas 1987. gada 27. janvāra spriedumu lietā 45/85 *Verband der Sachversicherer/Komisija* (*Recueil*, 405. lpp., 32. punkts).

32 — Minēts iepriekš 26. zemsviras piezīmē.

33 — It īpaši Tiesas 1993. gada 17. novembra spriedums lietā C-185/91 *Reiff* (*Recueil*, I-5801. lpp.), 1994. gada 9. jūnija spriedums lietā C-153/93 *Delta Schiffahrts- und Speditionsgesellschaft* (*Recueil*, I-2517. lpp.), 1995. gada 5. oktobra spriedums lietā C-96/94 *Centro Servizi Spediporto* (*Recueil*, I-2883. lpp.) un 1995. gada 17. oktobra spriedums apvienotajās lietās no C-140/94 līdz C-142/94 *DIP* u.c. (*Recueil*, I-3257. lpp.).

nevis uz tīri komerciālām privātām organizācijām, kāda ir *MasterCard*, bet tieši uz profesionālām publisko tiesību organizācijām, kurām bieži ar likumu tiek piešķirtas tiesības pieņemt reglamentējošus noteikumus un kuras papildus savu dalībnieku kolektīvo interešu mērķiem nodarbojas ar vispārēju interešu mērķu sasniegšanu³⁴. Visās šajās lietās galvenais izvērtējamais jautājums bija par to, vai, ņemot vērā publisko tiesību sistēmu, kam šīs organizācijas bija pakļautas, tās darbojās tirgū autonomi tādējādi, ka to īstenotā rīcība un akti, kurus tās pieņēma vai kuru pieņemšanā tās piedalījās, varēja tikt uzskatīti par aizliegtām vienošanās EKL 81. panta 1. punkta izpratnē. Saistībā ar šo vērtējumu Tiesai, kā tas bija gadījumā lietā *Wouters* u.c. un vēl nesenāk lietā *Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas*³⁵, dažkārt bija jānošķir darbības, kurās attiecīgā vienība darbojas kā organizācija, kam ir piešķirtas publisko tiesību subjekta pilnvaras un/vai kas nodarbojas ar sabiedrisko interešu mērķu sasniegšanu, no darbībām, kurās tā darbojas kā apvienība vienīgi savu dalībnieku interesēs.

35. Šādos publisko un privāto tiesību subjektu un interešu sajaukuma apstākļos Tiesa izstrādāja un piemēroja divus kritērijus, uz kuriem balstās galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas. Šādos pašos apstākļos Tiesa piemēroja funkcionālo pieeju, kuru arī norādīja galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas un kurā saimnieciska vienība var būt uzņēmumu apvienība EKL 81. panta 1. punkta izpratnē, ja tā izpilda konkrētus uzdevumus un nepilda citus uzdevumus, tādējādi, lai pareizi to kvalificētu, ņemot vērā konkurences noteikumus, uz uzņēmumu apvienību attiektos tikai tie pienākumi, ko tā veic, pieņemot aktu, ar kuru tiek pārkāpti šie noteikumi.

36. Tomēr nav apstrīdēts, ka *MasterCard* ir privāto tiesību organizācija, kam ir komerciāls mērķis. Tā nav ne pakļauta publisko tiesību sistēmai, ne arī sniedz sabiedrisku pakalpojumu, un tās institūciju pieņemtie lēmumi ir atkarīgi tikai no privātajām interesēm. Šādos apstākļos, ņemot vērā iepriekš 34. un 35. punktā izklāstītos apsvērumus, minēto kritēriju, kuri izstrādāti, lai izvērtētu apstākļus, kas būtiski atšķiras no šīs lietas apstākļiem, izmantošana nebija nepieciešama, un Vispārējā tiesa varēja, ievērojot uzņēmumu apvienības jēdzienu, kā tas ir interpretēts Tiesas judikatūrā, ņemt vērā arī citus vērtējuma elementus.

ii) Par apstākļu, uz kuriem pamatojusies Vispārējā tiesa, iespējamo neatbilstību

37. Tālāk galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas norāda, ka apstākļi, uz kuriem pamatojusies Vispārējā tiesa, proti, pirmkārt, apstākļi, ka bankas ir saglabājušas atlikušās lēmumpieņemšanas pilnvaras *MasterCard* maksājumu organizācijā, un, otrkārt, iespējamā interešu kopība starp šo organizāciju un bankām saistībā ar DSK noteikšanu, nav atbilstoši, lai izvērtētu, vai pastāv uzņēmumu apvienība EKL 81. panta 1. punkta izpratnē, un katrā ziņā ar tiem nepietiek, lai raksturotu šādu apvienību.

38. Attiecībā uz pirmo no šiem elementiem tās norāda, ka apstākļi, ka pēc *IPO* bankas ir saglabājušas lēmumpieņemšanas pilnvaras, nav atbilstošs, jo šīs pilnvaras neattiecas uz DSK noteikšanu. Pamatojoties uz šo apstākli, lai secinātu, ka *MasterCard* darbojās kā uzņēmumu apvienība DSK noteikšanas kontekstā, Vispārējā tiesa neesot ņēmusi vērā funkcionālo pieeju, kuru Tiesa izmantoja spriedumā lietā *Wouters* u.c.

34 — Lietā *Wouters* u.c. (minēta iepriekš) jautājums bija par Nīderlandes Advokātu kolēģiju, iepriekš minētajā lietā Komisija/Itālija – par Valsts muitas ekspeditoru padomi, iepriekš minētajās lietās *Reiff* un *Delta Schiffahrts- und Speditionsgesellschaft* – par komisijām, kas ir atbildīgas attiecīgi par garo distanču kravu komercpārvadājumu ar autotransportu tarifu noteikšanu un par upju komercpārvadājumu tarifu noteikšanu Vācijā, iepriekš minētajā lietā *Centro Servizi Spediporto* – par komiteju, kas saskaņā ar Itālijas likumu ir atbildīga par valsts kravu autopārvadātāju reģistra pārvaldību un ir iesaistīta pārvadājumu tarifu noteikšanā, un visbeidzot iepriekš minētajā lietā *DIP* u.c. – par pašvaldības komisijām, kas ir saistītas ar atļauju izsniegšanas procedūru mazumtirdzniecības uzsākšanai Itālijā.

35 — Tiesas 2013. gada 28. februāra spriedums lietā C-1/12.

39. Šajā ziņā, neiedziļinoties Vispārējās tiesas veiktā vērtējuma pamatotībā attiecībā uz minēto lēmumpieņemšanas pilnvaru atzīto nozīmi, vispirms es konstatēju, ka šis vērtējums atšķiras no galvenās apelācijas sūdzības iesniedzēju vērtējuma, kurā tās norāda, ka šīs pilnvaras būtībā ir necīgas. Pārsūdzētā sprieduma 247. punktā Vispārējā tiesa faktiski uzsvēra, ka Eiropas līmeņa padome bija saglabājusi kompetenci lemt par “būtiskiem jautājumiem” saistībā ar dažādiem organizācijas funkcionēšanas reģionālajā līmenī aspektiem.

40. Ņemot vērā iepriekš precizēto, es norādu uz iepriekš 34. un 35. punktā ietvertajiem apsvērumiem, kā arī konstatējumiem, kas izdarīti iepriekš 36. punktā, no kuriem izriet, ka Vispārējai tiesai nebija pienākuma šīs lietas apstākļos ievērot minēto funkcionālo pieeju un tādējādi tā varēja kā vērtējuma elementu ņemt vērā lēmumpieņemšanas pilnvaras, kuras bankas saglabāja pēc *IPO*, nepārbaudot, kā to apgalvo galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas, vai šādas pilnvaras varēja ietekmēt DSK noteikšanu.

41. Attiecībā uz otro no minētajiem elementiem, proti, apstākli, ka pastāv interešu kopība starp *MasterCard* un bankām DSK noteikšanā, galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas būtībā apgalvo, ka no vienkāršas interešu sakritības starp diviem vai vairākiem saimnieciskās darbības subjektiem secināt, ka pastāv uzņēmumu apvienība, nozīmētu piemērot EKL 81. pantu, nepastāvot nekādiem pierādījumiem attiecībā uz slepenu ļaunprātīgu vienošanos, kas nozīmē saskaņotu gribu.

42. Manuprāt, šis arguments ir jānoraida. Šajā lietā Vispārējā tiesa konstatēja institucionalizētu ietvaru, kuram bankas ir pievienojušās un kurā tās sadarbojas savā starpā un ar *MasterCard*, lai realizētu kopīgu projektu, kas ietver to komerciālās autonomijas ierobežojumus un definē savstarpējās darbības pamatnostādnes. Tādējādi runa ir par gadījumu, kas ir ļoti atšķirīgs no vienkārša rīcības paralēlisma gadījuma, uz ko norāda galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas, kurā attiecīgo uzņēmumu interesi nekonkurēt katra no tām turpina īstenot autonomi, pielīdzinot savu rīcību konkurentu rīcībai. Šī lieta ir atšķirīga arī no *LBG* norādītās lietas Komisija/*Bayer*³⁶. Pat ja tā ir taisnība, ka šajā lietā, nekonstatējot saskaņotu gribu starp *Bayer* un tās vairumtirgotājiem, lai mazinātu paralēlo tirdzniecību, Vispārējā tiesa secināja, ka Komisija bija kļūdaini atzinusi, ka pastāv vienošanās saskaņā ar EKL 81. pantu, šis secinājums bija balstīts uz konstatējumu, ka attiecīgā pušu griba bija tikusi interpretēta kļūdaini un ka ne *Bayer* nodoms noteikt eksportēšanas aizliegumu, ne vairumtirgotāju piekrišana, lai arī neizteikta, šim aizliegumam nebija tikusi pierādīta³⁷.

43. No iepriekš 32.–35. punktā veiktās analīzes izriet, ka organizācijai ir piemērojams jēdziens uzņēmumu apvienība šīs tiesību normas izpratnē, ja tā veido ietvaru vai instrumentu, ar kura palīdzību uzņēmumi saskaņo savu rīcību tirgū, ja vien šo saskaņošanu vai to sasniegtos rezultātus nav noteikušas valsts iestādes. Turklāt no šīs analīzes izriet, ka, ņemot vērā funkciju, kuru pilda jēdzieni “uzņēmumu apvienība” un “uzņēmumu apvienības lēmums” EKL 81. panta 1. punkta struktūrā, jautājums, vai šie jēdzieni ir piemērojami konkrētajā gadījumā, ir jāizvērtē, ņemot vērā visus šai lietai atbilstošos apstākļus, no kuriem ir jāizriet attiecīgo uzņēmumu gribai saskaņot savu rīcību tirgū ar kolektīvas struktūras vai kopīgas institūcijas starpniecību.

44. Abu iepriekš 37. punktā minēto apstākļu nozīmību nevar apstrīdēt šīs lietas apstākļos, kad jautājums par *MasterCard* kvalifikāciju kā uzņēmumu apvienību EKL 81. panta 1. punkta izpratnē nozīmēja galvenokārt izvērtēt *IPO* ietekmi uz tās funkcionēšanas veidu, tās attiecībām ar bankām, kas ir sistēmas dalībnieces, kā arī vispārīgā veidā uz tās iekšējo līdzsvaru. Šajā ziņā es atgādinu, ka galvenās

36 — Tiesas 2004. gada 6. janvāra spriedums apvienotajās lietās C-2/01 P un C-3/01 P (*Recueil*, I-23. lpp.).

37 — Apstiprinot pirmās instances tiesas spriedumu, Tiesa turklāt precizēja, ka, “lai uzskatītu, ka līgums [...] ir noslēgts ar neizteiktu vienošanos, vienas līgumslēdzējas puses paustajai gribai, kas ir vērsta pret konkurenci, tieši vai netieši ir jāmudina otra līgumslēdzēja puse kopīgi sasniegt šo mērķi, un tas vēl jo vairāk ir spēkā tad, ja šāda vienošanās, kā šajā lietā, sākotnēji nav otras līgumslēdzējas puses, proti, vairumtirgotāju, interesēs” (102. punkts).

apelācijas sūdzības iesniedzēju izvirzītie argumenti pirmajā instancē, lai apstrīdētu šādu kvalifikāciju, galvenokārt balstījās uz apgalvojumu, ka pēc 2006. gada 25. maija bankām nevarēja piedēvēt nekādu saskaņošanu attiecībā uz DSK, jo kopš tā laika tās noteica *MasterCard* un tās tika piemērotas bankām, kas ir sistēmas dalībnieces, piegādātāja un klienta attiecību ietvaros.

45. Attiecībā uz jautājumu, vai šajā lietā minētie apstākļi bija pietiekami, lai apstiprinātu Komisijas veikto *MasterCard* kā uzņēmumu apvienības kvalifikāciju, es uzskatu, ka, pamatojoties uz visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem, nevar *a priori* izslēgt, ka kāda organizācija varētu tikt uzskatīta par uzņēmumu apvienību pat tad, ja, kā tas ir *MasterCard* gadījumā, lēmumi, kurus tā pieņem, netiek pieņemti ar attiecīgo uzņēmumu pārstāvju vairākumu un tie nav tikai šo uzņēmumu interesēs, ja no visu šīs lietas apstākļu vērtējuma izriet, ka minētie uzņēmumi vienojas vai vismaz piekrīt saskaņot savu rīcību tirgū, izmantojot šos lēmumus, un to kolektīvās intereses saskan ar interesēm, kas ņemtas vērā minēto lēmumu pieņemšanā. Šāda kvalifikācija vēl jo vairāk nevar tikt *a priori* izslēgta kontekstā, kāds ir šajā lietā, kurā attiecīgie uzņēmumi vairāku gadu garumā mēģina kopīgi regulēt tirgu tās pašas organizācijas ietvaros, lai arī izmantojot atšķirīgus veidus.

46. Pamatojoties uz šīs lietas faktu un apstākļu vērtējumu, Vispārējā tiesa secināja, ka *MasterCard Inc.* Pasaules līmeņa padomes lēmumi, nosakot DSK, joprojām turpināja atspoguļot banku, kas pievienojušās sistēmai, kolektīvās intereses un tās apzināti turpināja saskaņot savu politiku pārrobežu starpbanku komisiju jomā, izmantojot šos lēmumus, kaut arī tās vairs nepiedalījās lēmumu pieņemšanas procesā. Šis vērtējums, izņemot faktu un/vai pierādījumu sagrozišanu³⁸, pats par sevi ir ārpus Tiesas kontroles.

47. Šajā ziņā ir jānoraida pārmetums, kuru galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas ar *HSBC* atbalstu adresēja Vispārējai tiesai par to, ka tā esot apstiprinājusi Komisijas apgalvojumu, ka pieņēmējbankām arī pašām bija interese noteikt augstas DSK. Pirmkārt, ar šo kritiku mēģināts apšaubīt Tiesas veikto faktu un pierādījumu vērtējumu, ne norādot vienu vai otru sagrozišanu, ne arī izvirzot pierādījumus, kas pārsniedz vienkāršus apgalvojumus³⁹. Otrkārt, pretēji tam, ko apgalvo galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas, Vispārējā tiesa šajā ziņā ir nevis tikai konstatējusi, ka pieņēmējbankām bija iespēja pārnest DSK uz saviem klientiem, bet arī precizējusi, ka tāda daudzpusēju starpbanku standarta komisijas maksu noteikšanas sistēma, kāda ir DSK sistēma, sniedza pieņēmējbankām drošību, ka minēto komisijas maksu palielināšana neietekmēs to konkurences stāvokli⁴⁰. Visbeidzot, attiecībā uz Vispārējās tiesas atsauci uz *MasterCard* sistēmas noteikumu, ar kuru bankām, kas vēlējās pieņemt darījumus, bija uzlikts pienākums veikt maksājumu karšu izsniegšanas darbību, galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas nevarētu apgalvot, ka tas nav atbilstošs, balstoties vienīgi uz apstākli, ka šis noteikums tika piemērots līdz 2004. gada 31. decembrim un tas vairs nebija spēkā *IPO* datumā. No pārsūdzētā sprieduma 254. punkta izriet, ka Vispārējā tiesa ir izmantojusi Komisijas skaidrojumu, ka, pateicoties iepriekš minētajam noteikumam, sistēma bija attīstījies tādējādi, ka gandrīz visas bankas, kuras veica pieņemšanas darbību, bija arī karšu izdevējas un līdz ar to guva labumu no DSK, un tā tas arī palika pat pēc minētā noteikuma atcelšanas. Turklāt no pārsūdzētā sprieduma tā paša punkta izriet, ka prasītājas nav iesniegušas Vispārējai tiesai pierādījumus, lai apstrīdētu šāda skaidrojuma pamatotību.

48. Visbeidzot, minēto iebildumu pārbaude nav ļāvusi konstatēt, ka, apstiprinot Komisijas izmantoto *MasterCard* kā uzņēmumu apvienības kvalifikāciju, Vispārējā tiesa nebūtu ievērojusi uzņēmumu apvienības jēdzienu EKL 81. panta 1. punkta izpratnē, kā to ir interpretējusi Savienības tiesa.

38 — Savos attiecīgajos atbildes rakstos *LBG* un *HSBC* norāda uz faktu sagrozišanu, pārmetot Vispārējai tiesai, ka tā nav ņēmusi vērā tai ar liecībām sniegtos pierādījumus, no kuriem izrietēja, ka pēc *IPO* veikšanas bankām nebija nekādas kontroles un ietekmes attiecībā uz DSK noteikšanu, par kurām ar tām iepriekš neapspriedās un neinformēja pirms to pieņemšanas. Šajā ziņā pietiek norādīt, ka Vispārējā tiesa savā faktu vērtējumā nekādā ziņā nav pamatojusies uz banku iesaistīšanos DSK pieņemšanas procesā. Tieši pretēji — pārsūdzētā sprieduma 245. punktā ir "atzīts", ka "kopš *IPO* lēmumus attiecībā uz DSK pieņem maksājumu organizācijas *MasterCard* institūcijas un ka bankas šajā lēmumpieņemšanas procesā nepiedalās". Līdz ar to šie iebildumi — ja vien tie nav jāatzīst par nepieņemamiem, jo tie ir jauni, attiecībā uz galveno apelācijas sūdzību —, kas nav izvirzīti saistībā ar pretapelācijas sūdzību, ir neiedarbīgi.

39 — Galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas ir tikai apgalvojušas, ka Vispārējās tiesas argumentācija ir "acīmredzami nepareiza", un norādījušas, ka izdevējbankām ir interese samazināt DSK līmeni, lai samazinātu to izmaksas un palielinātu peļņu saistībā ar *MSC*.

40 — Skat. pārsūdzētā sprieduma 253. un 134. punktu.

3) Par konkurenci ierobežojošu seku pastāvēšanu (*RBS* pretapelācijas sūdzības vienīgais pamats un *LBG* pretapelācijas sūdzības pirmais pamats)

a) Apstrīdētais lēmums un pārsūdzētais spriedums

49. Skaidrības labad īsumā ir jāatgādina dažas apstrīdētajā lēmumā ietvertās analīzes daļas par DSK sekām attiecībā uz konkurenci. Šajā lēmumā Komisija secināja, ka, tā kā DSK ietekmēja starpbanku komisiju summu, ko izdevējbanks iekasēja no pieņēmējbankām⁴¹, kuras pārnesa šīs izmaksas uz izdevumiem, kas uzlikti komersantiem, DSK radīja konkurenci ierobežojošas sekas ar cenām pieņēmēju tirgū, kaitējot komersantiem un to klientiem⁴². Lai izdarītu šādu secinājumu, tā, pirmkārt, balstoties uz divām kvantitatīvajām analīzēm, konstatēja, ka DSK veidoja bāzes līmeni izdevumiem, kurus pieņēmējbanks uzlika komersantiem neatkarīgi no to lieluma⁴³. Otrkārt, no apsekojuma, kuru pati Komisija 2004. gadā veica starp komersantiem (turpmāk tekstā – “2004. gada tirgus pētījums”), tā secināja, ka DSK lika šķēršļus *MSC* samazināšanai zem noteikta līmeņa. Treškārt, pēc *MasterCard* argumentu noraidīšanas, atspēkojot apgalvojumu par DSK konkurenci ierobežojošajām sekām pieņēmēju tirgū⁴⁴, Komisija izvērtēja DSK sekas izdevēju tirgū, secinot, ka bankām, kas darbojās šajā tirgū, ir bijusi tendence atbalstīt kartes, kuras rada visaugstākos starpbanku ienākumus, un ka šī stratēģija varēja palielināt karšu pieņemšanas izmaksas pieņēmēju tirgū⁴⁵. Ceturtkārt, tā norādīja, ka starpsistēmu konkurence (starp dažādiem maksājumu ar kartēm tikliem, galvenokārt starp *Visa* un *MasterCard*) ne tikai nekavēja *MasterCard* saglabāt starpbanku komisijas maksas augstā līmeni, bet saistībā ar tām radīja augšupēju spiedienu, pastiprinot konkurences izkropļošanu pieņēmēju tirgū⁴⁶. Piektkārt, tā konstatēja, ka DSK nebija pakļautas nevienam ierobežojumam ne no pieņēmējbanku puses, ne no komersantu puses⁴⁷. Šajā saistībā citu faktoru starpā Komisija ņēma vērā *MasterCard* tikla noteikumu, ar kuru noteikts pienākums komersantiem (un pieņēmējbankām) apstrādāt visas kartes, proti, visus *MasterCard* piedāvātos produktus izdevēju tirgū neatkarīgi no izdevējbanks (“Honour-All-Cards Rule”, turpmāk tekstā – “*HACK*”). Visbeidzot, Komisija uzskatīja, ka *MasterCard* sistēmas dalībnieki kolektīvi īstenojuši ietekmi tirgū attiecībā uz komersantiem un to klientiem un ka DSK tiem ļāva to izmantot.

50. Vispārējā tiesa pārbaudīja jautājumu par DSK sekām attiecībā uz konkurenci pārsūdzētā sprieduma 123.–193. punktā. Pirmkārt, tā izskatīja un noraidīja iebildumus, kas saistīti ar konkurences nosacījumu, ja DSK nepastāvētu, pārbaudes neveikšanu. Šādā kontekstā tā noraidīja, pirmkārt, kritiku attiecībā uz to, ka Komisija savā hipotētiskajā analīzē ņēma vērā noteikumu par komisijas maksas piemērošanas *a posteriori* aizliegumu⁴⁸ kā standarta noteikumu, ar kuru tiek aizstātas DSK (pārsūdzētā sprieduma 132. punkts), un, otrkārt, kritiku attiecībā uz Komisijas izdarīto atsauci saistībā ar šo analīzi uz divpusējām pārrunām, kas notika starp izdevējbankām un pieņēmējbankām, pēc zināma laika izraisot starpbanku komisijas maksu izzušanu (133. punkts). Tālāk tā noraidīja argumentus, ar kuriem tiek pārņemts Komisijai, ka tā neesot pierādījusi, ka DSK atcelšana paaugstinātu konkurences līmeni starp pieņēmējiem (135. un 136. punkts), un it īpaši kritiku saistībā ar DSK pielīdzināšanu kopējai dalības maksai, kas no konkurences viedokļa ir neitrāla (143. punkts). Otrkārt, pārsūdzētā sprieduma 168.–182. punktā Vispārējā tiesa izskatīja un noraidīja vairākus iebildumus, kas saistīti ar preču tirgus pārbaudi, apstiprinot tirgus analīzi, kura izmantota apstrīdētajā lēmumā. It īpaši attiecībā uz autonoma

41 — Šī ietekme izpaudās gan tādu pārrobežu darījumu gadījumā, kuriem tiek piemērotas DSK, ja nav noteiktas īpašas starpbanku komisijas, gan tādu valsts iekšējo darījumu gadījumā, kuriem DSK tika vai nu piemērotas, kad nav noteiktas valsts iekšējās starpbanku komisijas, vai kalpoja par atsauci šādu komisiju noteikšanā (apstrīdētā lēmuma preambulas 412.–424. apsvērums).

42 — Vienlaikus neizslēdzot iespēju, ka DSK, ierobežojot konkurences radīto cenu noteikšanu, varēja būt pret konkurenci vērsti mērķi, Komisija tomēr nolēma šajā saistībā neieņemt nostāju, uzskatot par skaidri pierādītām to ierobežojošās sekas (401.–407. punkts).

43 — Pamatojoties uz datiem par 2002. gadu, Komisija ir novērtējusi, ka DSK varēja būt vidēji līdz 73 % no šiem izdevumiem.

44 — 439.–460. apsvērums.

45 — 461.–466. apsvērums.

46 — 467.–496. apsvērums.

47 — 497.–521. apsvērums.

48 — Proti, noteikums, kas aizliedz izdevējiem un pieņēmējiem definēt DSK summu pēc tam, kad viens no izdevēja karšu turētājiem ir veicis pirkumu no kāda no pieņēmēja komersantiem un kad darījums tiek nodots neregulēšanai.

pieņēmēju tirgus pastāvēšanu tā uzsvēra, ka, neraugoties uz zināmu papildinošo raksturu, kas pastāv starp “izdošanas” un “pieņemšanas” segmentiem, pirmkārt, var nošķirt karšu turētājiem un komersantiem sniegtos pakalpojumus un, otrkārt, karšu turētāji un komersanti atsevišķi īsteno konkurences spiedienu attiecīgi uz izdevējbankām un pieņēmējbankām (176. un 177. punkts). Tajā pašā kontekstā tā uzskatīja, ka kritika par tirgus duālā rakstura neņemšanu vērā norāda uz ekonomiskajām priekšrocībām, kuras izrietot no DSK, un tādējādi nav atbilstoša saistībā ar pamatu, kas attiecas uz EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu. Visbeidzot, Vispārējā tiesa noraidīja gan iebildumu par ekonomisko pierādījumu pārbaudi, kurus administratīvā procesa gaitā iesniedza galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas (skat. iepriekš 139. un nākamās punktus), gan iebildumu saistībā ar pamatojuma neesamību Komisijas pieejas maiņas dēļ, salīdzinot ar 2002. gada 24. jūlija *Visa* lēmumu⁴⁹.

b) Par *RBS* pretapelācijas sūdzības vienīgo pamatu

i) Par iebildumu saistībā ar kļūdu tiesību piemērošanā, kas ietekmējusi Vispārējās tiesas veikto hipotētisko analīzi

51. Ar savu vienīgo apelācijas sūdzības pamatu *RBS*, ko atbalsta galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas, vispirms pārmet Vispārējai tiesai, ka tā nav pārbaudījusi, vai Komisijas pieņēmums, kuru tā izstrādāja hipotētiskās analīzes ietvaros un kurš balstīts uz noteikumu, ar kuru izdevējbankām tiek aizliegta komisijas maksas piemērošana *a posteriori*, saprātīgi varētu rasties, ja nepastāvētu DSK. Tikai apgalvojot par šāda noteikuma ekonomisko pamatotību, tā esot sajaukusi kopā DSK seku attiecībā uz konkurenci analīzi un DSK radītā ierobežojuma objektīvās nepieciešamības analīzi.

52. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai izvērtētu, vai nolīgums (vai uzņēmumu apvienības lēmums) ir uzskatāms par aizliegtu tā izraisīto seku tirgū dēļ, konkurences nosacījumi ir jāpārbauda reālā situācijā, kurā tie rastos, neesot strīdīgajam nolīgumam (vai lēmumam)⁵⁰. Tādējādi Tiesas norādītā analīzes metode ietver salīdzinājumu starp konkurences struktūru, ko rada iespējamais ierobežojums, un konkurences struktūru, kas būtu pastāvējusi, ja ierobežojuma nebūtu.

53. Tā kā šī salīdzinājuma otrais apstāklis ir vērtējuma, pamatojoties uz pieņēmumiem, rezultāts, nevar prasīt, lai tiktu sniegts pierādījums, ka šajā vērtējumā izmantotais scenārijs nenovēršami radīsies, neesot apgalvotajam ierobežojumam⁵¹. Tomēr šim scenārijam ir jābūt pietiekami reālam un ticamam un tātad ne tikai teorētiski iespējamam, ņemot vērā visu atbilstošo faktoru analīzi, piemēram, it īpaši attiecīgo produktu vai pakalpojumu īpašības, nolīguma pušu pozīciju attiecīgajā tirgū⁵², tirgus struktūru, kā arī ekonomiskos, juridiskos un tehniskos apstākļus, kas regulē tā darbību⁵³, gan pašreizējos, gan potenciālos konkurences nosacījumus⁵⁴, šķēršļu ieiešanai tirgū esamību⁵⁵, tirgus piesātinājuma līmeni un patērētāju uzticību esošajām preču zīmēm⁵⁶, kā arī intelektuālā īpašuma tiesību esamību un izmantošanu.

49 — Lēmums 2002/914.

50 — Tiesas 1966. gada 30. jūnija spriedums lietā 56/65 *LTM* (*Recueil*, 337., 359. lpp. un 360. lpp.), 1980. gada 11. decembra spriedums lietā 31/80 *L'Oréal* (*Recueil*, 3775. lpp., 19. punkts), 1995. gada 12. decembra spriedums lietā C-399/93 *Oude Luttikhuis* u.c. (*Recueil*, I-4515. lpp., 10. punkts), 1998. gada 28. maija spriedums lietā C-7/95 P *Deere/Komisija* (*Recueil*, I-3111. lpp., 76. punkts) un spriedums lietā C-8/95 P *New Holland Ford/Komisija* (*Recueil*, I-3175. lpp., 90. punkts); 1999. gada 21. janvāra spriedums apvienotajās lietās C-215/96 un C-216/96 *Bagnasco* u.c. (*Recueil*, I-135. lpp., 33. punkts), Vispārējās tiesas 2006. gada 2. maija spriedums lietā T-328/03 *O2 (Germany)/Komisija* (Krājums, II-1231. lpp., 68. punkts).

51 — Skat. Tiesas 2011. gada 8. decembra spriedumu lietā C-389/10 P *KME Germany* u.c./Komisija (Krājums, I-13125. lpp., 39. punkts).

52 — Skat. it īpaši spriedumu lietā *LTM* (minēts iepriekš, 250. lpp.).

53 — Skat. arī spriedumu lietā *O2 (Germany)/Komisija* (minēts iepriekš, 72. punkts), kurā Vispārējā tiesa uzsvēra konkurences, kura būtu pastāvējusi, ja nebūtu nolīguma, pārbaudes nozīmi saistībā ar tirgiem, kuri tiek liberalizēti, vai jauniem tirgiem.

54 — Vispārējās tiesas 1998. gada 15. septembra spriedums apvienotajās lietās T-374/94, T-375/94, T-384/94 un T-388/94 *European Night Services* u.c./Komisija (*Recueil*, II-3141. lpp., 137. punkts).

55 — Skat. spriedumu lietā *O2 (Germany)/Komisija* (minēts iepriekš, 72. punkts).

56 — Tiesas 1991. gada 28. februāra spriedums lietā C-234/89 *Delimitis* (*Recueil*, I-935. lpp.).

54. Šajā lietā Komisija apstrīdētā lēmuma 458.–460. punktā pārbaudīja konkurences procesu, kas būtu attīstījies pieņēmēju tirgū, ja DSK nepastāvētu, lai secinātu, ka, neesot DSK un izmantojot komisijas maksas piemērošanas *a posteriori* aizliegumu, cenas, kuras pieņēmēji iekasē no komersantiem, “tiktu noteiktas, ņemot vērā tikai pieņēmēja tiešās izmaksas un tā komisijas naudu”. Komisija uzskatīja, ka “pieņēmējbanku nenoteiktība attiecībā uz starpbanku komisiju apjomu, kuru to konkurenti uz divpusēja pamata piekristu maksāt izdevējiem, ierobežotu pieņēmējus” tādējādi, ka “ilgtermiņā ir gaidāms, ka šāds process novedīs pie debitoru parādu un starpbanku parādu konstatēšanas maksājuma nominālvērtībā, proti, neatskaitot ne vismazāko starpbanku komisiju”. Pārsūdzētā sprieduma 133. punktā Vispārējā tiesa apstiprināja šo analīzi. Tādējādi pretēji tam, ko tiesas sēdē it īpaši norādīja RBS un galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas, apstrīdētajā lēmumā netrūkst hipotētiskās analīzes, un Vispārējā tiesa spriedumā nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, nesodot Komisiju par šādu apgalvotu bezdarbību.

55. RBS apstrīd apgalvojumu, kas ietverts pārsūdzētā sprieduma 132. punktā, ka “apstākļi, ka pieņēmējumam par *MasterCard* sistēmu, kas funkcionē bez DSK, pamatojoties vienīgi uz noteikumu par komisijas maksas piemērošanas *ex post* aizliegumu, šķiet, ir ekonomiski pamatots raksturs, ir pietiekams, lai šī apstākļa ņemšana vērā, analizējot DSK sekas attiecībā uz konkurenci, būtu pamatota”.

56. Lai izprastu šī punkta piemērošanas jomu un jēgu, ir jānorāda, ka pārsūdzētajā spriedumā Vispārējā tiesa pēc iebilduma par kļūdaino DSK objektīvi nepieciešamā rakstura pārbaudi izskatīja iebildumus par kļūdām vērtējumā, kuras saistītas ar DSK seku attiecībā uz konkurenci analīzi. Tā būtībā uzskatīja, ka, pirms izvērtē, kā tas prasīts iepriekš 52. punktā minētajā judikatūrā, kā tiek īstenota konkurence pieņēmēju tirgū *MasterCard* sistēmā, kura darbojas bez DSK, ņemot vērā kritiku par Komisijas vērtējumu saskaņā ar EKL 81. panta 1. punktu, ir vēlams pārbaudīt šādas sistēmas ekonomisko pamatotību.

57. Šādas metodes rezultātā Vispārējā tiesa DSK seku attiecībā uz konkurenci pārbaudē pārņēma secinājumus, pie kuriem tā bija nonākusi savas pārbaudes attiecībā uz DSK objektīvi nepieciešamo raksturu noslēgumā. Tādējādi Vispārējā tiesa, šīs pārbaudes noslēgumā secinot, ka Komisija bija varējusi pamatoti atzīt, ka noregulēšanas standarta mehānisms, ietverot DSK pozitīvā līmeni, nav objektīvi nepieciešams *MasterCard* sistēmas funkcionēšanas spējai un ka tā būtu varējusi darboties, pamatojoties uz mazāk ierobežojošu alternatīvu bāzi, proti, noteikumu par komisijas maksas piemērošanas *a posteriori* aizliegumu, pārsūdzētā sprieduma 132. punktā uzskatīja, ka šai iestādei bija atļauts pieņemt par analīzes attiecībā uz DSK konkurences nosacījumiem, ja DSK nepastāvētu, sākumpunktu scenāriju, kuram raksturīgs šāds noteikums. Pretēji tam, ko tiesas sēdē norādīja RBS, šādu hipotētisku scenāriju ir nevis izstrādājusi Vispārējā tiesa, lai novērstu trūkumu apstrīdētajā lēmumā, bet šis scenārijs tajā jau bija izklāstīts⁵⁷.

58. Tādējādi Vispārējā tiesa nav sajaukusi ierobežojuma seku attiecībā uz konkurenci analīzes kritērijus ar kritērijiem, kuri piemērojami aksesuāra ierobežojuma objektīvi nepieciešamā rakstura pārbaudei, un ir ievērojusi principus, kas noteikti iepriekš 52. punktā atgādinātajā judikatūrā, aizstājot “reālo situāciju”, kurā ir jāizvērtē konkurences nosacījumi, neesot apgalvotajam ierobežojumam, ar “ekonomiski pamatotu” situāciju. Iepriekš minētajā pārsūdzētā sprieduma 132. punktā, pamatojoties uz DSK objektīvi nepieciešamā rakstura vērtējuma rezultātiem, tā būtībā tikai atgādina nosacījumus, kādos, neesot apgalvotajam ierobežojumam, *MasterCard* sistēma varētu turpināt darboties.

57 — Skat. it īpaši apstrīdētā lēmuma preambulas 408. un 410. apsvērumu, kuros Komisija apgalvo, ka “pieņēmējbanku noteiktās maksas būtu zemākas, ja [daudzpusējs “standarta” noteikums] nepastāvētu un ja saistībā ar sistēmu būtu paredzēts noteikums, ar kuru tiek noteikts komisijas maksas piemērošanas *a posteriori* aizliegums”, kā arī iepriekš minēto 460. punktu.

59. Attiecībā uz apgalvojumu, ko galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas atkārtoti norāda atbildes rakstā uz *RBS* pretapelācijas sūdzību, ka tāda noteikuma ieviešana, ar kuru tiek aizliegta standarta komisijas maksas piemērošana, nebūtu reāla un šāds noteikums neizrietot no tirgus darbības, kā arī to nekad nepieņemtu *MasterCard*, izņemot, ja to kā pienākumu noteiktu ar regulējošu iejaukšanos, es atsaucos uz apsvērumiem, kas tiks izklāstīti tālāk 101.–106. punktā saistībā ar DSK objektīvās nepieciešamības pārbaudi. Šajā posmā es tikai atgādinu, ka pirmajā instancē galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas ilgi uzstāja, pirmkārt, uz to, ka darījumu noregulēšanas standarta mehānisms ir būtiska ikvienas četru pušu sistēmas prasība, kuru raksturo *HACR*, un, otrkārt, uz tirgus procesa neesamību starp izdevējbankām un pieņēmējbankām. Šādos apstākļos man rodas jautājums, vai šāds standarta mehānisms *obligāti* neizriet no ārējas iejaukšanās tirgus darbībā neatkarīgi no tā, vai runa ir par lēmumu, kas pieņemts maksājumu sistēmas iekšienē⁵⁸, vai konkurences iestādes iejaukšanos⁵⁹.

60. Tādējādi šis lietas gadījums ir ļoti atšķirīgs no lietas, kurā tika pasludināts spriedums lietā *O2 (Germany)/Komisija*⁶⁰ un kuru minēja arī galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas atbildes rakstā uz *RBS* pretapelācijas sūdzību. Šajā spriedumā Vispārējā tiesa kritizēja Komisiju par to, ka tā bija nepareizi rekonstruējusi konkurences struktūru, kāda tā būtu gadījumā, ja nebūtu strīdīgā nolīguma, jo tā it īpaši bija uzskatījusi *O2* atrašanos *3G* mobilās telefonijas tirgū par pašsaprotamu, lai gan šī informācija bija ne tikai nepamatota, bet arī pretrunā analīzei, ko Komisija veica saskaņā ar EKL 81. panta 3. punktu. Savukārt šajā lietā Komisijai būtībā tiek pārņemts, ka tā ir pārbaudījusi konkurences situāciju pieņēmēju tirgū gadījumā, ja DSK nepastāvētu, neņemdamā vērā standarta mehānismu, ko *MasterCard* saprātīgi būtu *nolēmusi* pieņemt, lai aizvietotu DSK.

61. Iepriekš izklāstīto iemeslu dēļ *RBS* iebildums saistībā ar kļūdu tiesību piemērošanā, kas ietekmējusi Vispārējās tiesas veikto hipotētisko analīzi, manuprāt, ir jānoraida.

ii) Par iebildumu saistībā ar DSK seku attiecībā uz konkurenci nepietiekamo analīzi

62. Tālāk *RBS* pārmet Komisijai un Vispārējai tiesai, ka tās nav balstījušas DSK seku attiecībā uz konkurenci analīzi uz specifiskiem un konkrētiem pierādījumiem, bet tikai aprobežojušas ar vispārīgiem apsvērumiem un vienkāršiem pieņēmumiem, izmantojot pieeju, kas ir piemērota, ja tiek prezumēts ierobežojums mērķa dēļ, nevis ierobežojums seku dēļ, kā tas ir šajā lietā.

63. Šis iebildums nav pārāk detalizēti izklāstīts, būtībā ir vienīgi norādīts uz vispārīgiem Vispārējās tiesas apgalvojumiem, un tas ir balstīts uz pārsūdzētā sprieduma selektīvu izpratni. Pretēji tam, uz ko norāda *RBS*, atsaucoties uz formulējumiem, kas ietverti pārsūdzētā sprieduma 143. punkta otrajā teikumā⁶¹, Vispārējā tiesa nav izdarījusi secinājumu par DSK konkurenci ierobežojošajām sekām tikai no viena konstatējuma, ka tās veido *MSC* pamatu. Tieši pretēji, pirmkārt, pārsūdzētā sprieduma 140. punktā tā atgādināja EKL 81. panta 1. punkta a) apakšpunkta saturu, uzsverot, ka tā mērķis “ir aizliegt uzņēmumiem izkropļot normālu cenu attīstību tirgū”. Otrkārt, noraidot iebildumu par to, ka DSK esot funkcionējušas kā kopēja dalības maksa, tā paskaidroja, ka “DSK ierobežo spiedienu, ko komersanti, apspriežot *MSC*, varētu īstenot uz pieņēmējbankām, un samazina izredzes, ka cenas tiks samazinātas zem noteikta līmeņa” (143. punkta trešais teikums). Treškārt, tā izskatīja un noraidīja dažādus iebildumus un argumentus, kurus iesniegušas galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas un personas, kas iestājušās lietā, attiecībā uz DSK ierobežojošo seku analīzi, kura ietverta apstrīdētajā lēmumā. Šajā kontekstā tā pārbaudīja un apstiprināja Komisijas veikto vērtējumu it īpaši attiecībā uz jautājumiem, vai Komisija ir juridiski pietiekami pierādījusi, ka ar DSK tiek noteikta *MSC* cenu bāze

58 — Pamatojoties tostarp uz apsvērumiem attiecībā uz starpsistēmu konkurenci.

59 — Tas acīmredzami nekādi neietekmē Komisijas analīzi, kurā noteikts, ka konkurence starp pieņēmējbankām, ja DSK nepastāvētu, ar laiku izraisītu jebkādu starpbanku komisijas maksu atcelšanu.

60 — Minēts iepriekš 50. zemsivitas piezīmē.

61 — Šis teikums ir formulēts šādi: “Ja ir atzīts, ka DSK veido pamatu *MSC*, un ciktāl Komisija ir varējusi pamatot konstatēt, ka *MasterCard* sistēma, kas darbojas bez DSK, no ekonomikas viedokļa būtu funkcionētspējīga, no tā obligāti izriet, ka DSK rada konkurenci ierobežojošas sekas.”

(159.–165. punkts) un ka komersantu īstenotais ierobežojums attiecībā uz DSK bija nepietiekams (157. un 158. punkts); vai Komisija bija pareizi definējusi preču tirgu (169.–173. punkts) un pieņēme tirgu atzinusi par autonomu un atbilstošu (175.–178. punkts), un vai tā bija pamatoti izslēgusi no savas analīzes konkurences spiedienu, kas attiecībā uz DSK līmeni tiek īstenots ar citiem maksājumu veidiem (180. punkts), kā arī tirgus duālo raksturu (181. un 182. punkts). Visbeidzot, Vispārējā tiesa pārbaudīja un apstiprināja to dokumentu, uz kuriem bija pamatojusies Komisija, proti, pirmkārt, naftas kompānijas, lielveikalu ķēdes, kas darbojas Apvienotajā Karalistē, gaisa pārvadājumu kompānijas un mēbeļu veikala paziņojumu (146. un 147. punkts) un, otrkārt, 2004. gada tirgus pētījuma (148.–158. punkts), uzticamību un pierādīšanas vērtību.

64. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, manuprāt, nevar pārmest Vispārējai tiesai, ka tā ir veikusi nepietiekamu analīzi attiecībā uz ierobežojumu seku dēļ, kā to norāda RBS. Katrā ziņā, lai gan apstrīdētajā lēmumā Komisija patiešām nav ieņēmusi galīgo nostāju attiecībā uz DSK iespējamo pret konkurenci vērsto mērķi un tādējādi tai bija pienākums izvērtēt to radītās sekas tirgū, tomēr, ja runa ir par aizliegtu vienošanos, kura tieši skar cenu veidošanas mehānismu, kā tas ir šajā lietā, tās spēju izkropļot normālu cenu attīstību tirgū, kas var izrietēt konkrēti, ir relatīvi vieglāk pierādīt. Šajā ziņā norādu, ka spriedumā lietā par Austrijas bankām⁶² Vispārējā tiesa apgalvoja, ka “pietiek ar to, ka norunātās cenas bija pamats individuālo darījumu cenu noteikšanai, kas tādējādi ierobežoja cenu apspriešanas iespējas ar klientiem”⁶³, lai atzītu, vai aizliegtā vienošanās par cenām, kuru īsteno uzņēmumi, kas tajā piedalījušies, ir ar konkrētu ietekmi uz tirgu, pret ko neiebilda Tiesa, kurā iesniegta apelācijas sūdzība⁶⁴. Ir taisnība, ka attiecīgā aizliegtā vienošanās lietā, kurā tika pasludināts minētais spriedums, tika uzskatīta par ierobežojošu mērķa dēļ un ka Komisija bija ņēmusi vērā tās sekas tirgū tikai pārkāpuma smaguma novērtējumā, lai noteiktu naudas sodu. Tomēr nevar uzskatīt, ka, pierādot aizliegtas vienošanās sekas tirgū, lai noteiktu naudas soda līmeni, tiek prasīta mazāka stingrība nekā attiecībā uz to, lai novērtētu, vai uz aizliegto vienošanos attiecas EKL 81. panta 1. punkts⁶⁵.

iii) Par iebildumu saistībā ar pretrunu pārsūdzētā sprieduma pamatojumā

65. Visbeidzot RBS norāda, ka saistībā ar komersantu spēju ietekmēt *MasterCard* un tās dalībnieku politiku cenu jomā pastāvēt pretruna starp to, kas ir apstiprināts pārsūdzētā sprieduma 143. punktā, un konstatējumiem, kuri ietverti šī paša sprieduma 150., 157. un 158. punktā.

66. Manuprāt, arī šis iebildums ir jānoraida. “Ierobežojums”, par kuru rodas jautājums pārsūdzētā sprieduma 150., 157. un 158. punktā, ir ierobežojums, kuru komersanti varēja īstenot attiecībā uz DSK līmeni, atsakoties no *MasterCard* karšu izmantošanas vai neatbalstot to, un kuru, pamatojoties uz 2004. gada tirgus pētījumu, Komisija un Vispārējā tiesa atzina par nepietiekamu negatīvo seku dēļ, ko šāda rīcība no komersantu puses varētu radīt to klientiem⁶⁶. Savukārt pārsūdzētā sprieduma 143. punktā Vispārējā tiesa atsaucas uz “spiedienu”, ko komersanti var īstenot uz pieņēmējbankām, apspriežot MSC, kas ir spiediens, ko ierobežo DSK, kuras nosaka līmeni, zem kura MSC principā nevar tikt samazināti, bet kas pieaugtu pieņēmēju tirgū, kurš darbojas bez DSK. Tādējādi acīmredzami nepastāv nekāda pretruna starp RBS minētajiem pārsūdzētā sprieduma punktiem, jo tie attiecas uz atšķirīgām situācijām.

62 — Vispārējās tiesas 2006. gada 14. decembra spriedums apvienotajās lietās no T-259/02 līdz T-264/02 un T-271/02 *Raiffeisen Zentralbank Österreich u.c./Komisija* (Krājums, II-5169. lpp.).

63 — – 285. punkts un tajā minētā judikatūra.

64 — Tiesas 2009. gada 24. septembra spriedums apvienotajās lietās C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P un C-137/07 P (Krājums, I-8681. lpp., 116.–119. punkts).

65 — Šajā ziņā skat. ģenerālvokāta Ī. Bota [Y. Bot] secinājumus, kas sniegti lietā *Erste Group Bank u.c./Komisija* (minēta iepriekš).

66 — Vispirms Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 150. punktā atgādināja secinājumus, kurus Komisija bija izdarījusi no 2004. gada tirgus pētījuma attiecībā uz komersantu nespēju pietiekami ierobežot DSK summas, “jo būtisks faktors maksājumu, kas veikti ar kartēm, pieņemšanai no komersantu puses esot šādu maksājumu pievilcība attiecībā uz patērētājiem un ka tāpat atteikšanās no šī maksāšanas veida vai tā diskriminēšana esot varējusi radīt negatīvas sekas attiecībā uz komersantu klientiem”, pēc tam 157. punktā tā konstatēja šo secinājumu pamatotību, un visbeidzot 158. punktā tā izskatīja dažas sekas.

iv) Secinājumi par *RBS* pretapelācijas sūdzības vienīgo pamatu

67. Pamatojoties uz visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem, es uzskatu, ka *RBS* pretapelācijas sūdzības vienīgais pamats un tādējādi pretapelācijas sūdzība pati par sevi ir jānoraida kā nepamatota.

c) Par *LBG* pretapelācijas sūdzības pirmo pamatu

68. Savā pirmajā apelācijas sūdzības pamatā *LBG* izvirza trīs kritiskas piezīmes attiecībā uz pārsūdzēto spriedumu.

69. Pirmkārt, tā pārmet Vispārējai tiesai, ka tā nav sniegusi pienācīgu pamatojumu iemeslam, kādēļ DSK izkropļo konkurenci pieņēmēju tirgū, lai gan tās veido kopējo dalības maksu. Šajā ziņā pietiek atgādināt, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 143. punktā noraidīja iebildumu, ka DSK esot funkcionējušas kā kopēja dalības maksa, un paskaidroja, ka salīdzinājumā ar karšu pieņēmēju tirgu, kas darbojas bez DSK, “tās ierobežo spiedienu, kuru komersanti, apspriežot *MSC*, varētu īstenot uz pieņēmējbankām, un samazina izredzes, ka cenas tiks samazinātas zem noteikta līmeņa”. Šis skaidrojums ir saistīts ar atsauci uz Komisijas veikto un Vispārējās tiesas apstiprināto konstatējumu attiecībā uz *MasterCard* sistēmas, kura darbojas bez DSK, funkcionētspējīgo raksturu. Kopumā šāds pamatojums, kas balstīts uz apgriezti proporcionālu attiecību starp komersantu rīcības brīvību risināt sarunas par *MSC* un DSK līmeni, kā arī uz apgalvojumu par DSK mākslīgo raksturu un to, ka tās nav objektīvi nepieciešamas, manuprāt, ir pietiekams, lai ļautu izprast Vispārējās tiesas izmantoto argumentāciju.

70. Otrkārt, *LBG* būtībā pārmet Vispārējai tiesai, ka tā ir atzinusi aizliegtas vienošanās par cenām esamību izdevēju tirgū, bet sekas pārbaudījusi lejupējā pieņēmēju tirgū. Šajā ziņā tā tikai atsaucas uz argumentiem, kas izklāstīti tās iestāšanās raksta Vispārējā tiesā 48.–52. punktā, uz kuriem pēdējā neesot atbildējusi.

71. Komisija uzskata, ka šis iebildums ir nepieņemams, jo kā personai, kas iestājusies lietā, *LBG* nebija atļauts atsaukties uz minētajiem argumentiem, ar kuriem patiesībā tika izvirzīts jauns pamats salīdzinājumā ar tiem, kas izvirzīti prasības pieteikuma atbalstam un ir saistīti ar kļūdu konkrētā tirgus definēšanā. Šajā ziņā es norādu, ka *LBG* iestāšanās raksta pirmajā instancē iepriekš minētajos punktos būtībā bija pārmetusi Komisijai, pirmkārt, ka tā savā hipotētiskajā analizē ir izvēlējusies pieņēmumu – proti, *MasterCard* sistēmu, kura darbojas bez DSK, bet ar noteikumu, ar ko aizliedz komisijas maksas piemērošanu *a posteriori* –, kuram ir tāda pati ietekme kā DSK (49. un 50. punkts), otrkārt, ka tā ir balstījusies uz 2004. gada tirgus pētījumu, kura pierādīšanas vērtība ir apstrīdēta (51. punkts), un, treškārt, ka tā ir izvēlējusies “savādu” pieeju, pārbaudot DSK ierobežojošās sekas pieņēmēju tirgū, nevis izdevēju tirgū, kurā tika īstenota aizliegta vienošanās (52.–54. punkts). Tomēr Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma attiecīgi 143. un 149.–156. punktā atbildēja uz abiem pirmajiem iebildumiem, kas ir ļoti līdzīgi tiem, kurus pirmajā instancē izvirzīja galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas. Par trešo iebildumu jāsaņem, ka tas daļēji sakrīt ar iebildumu, ka nav ņemts vērā tirgus duālais raksturs, kuru *LBG* izvirzīja arī pirmajā instancē un par kuru ir jautājums trešajā kritiskajā piezīmē, ko tā iesniedza saistībā ar analizējamo pamatu un kas tiks izskatīta tālāk 73.–75. punktā, un daļēji ar to ir apšaubīta Komisijas veikta konkrētā tirgus izvēle. Attiecībā uz šo pēdējo aspektu Vispārējā tiesa sniedza atbildi pārsūdzētā sprieduma 168.–178. punktā. Tādējādi *LBG* principā bija tiesīga norādīt uz iespējamajām kļūdām tiesību piemērošanā, kuras ietekmējušas iepriekš minētajos pārsūdzētā sprieduma punktos ietvertos vērtējumus.

72. Attiecībā uz to, ka tā norāda uz iespējamu neizvērtēšanu, analizējamais iebildums tomēr ir jānoraida pēc būtības, jo, kā tikko minēts, Vispārējā tiesa patiesībā ir atbildējusi uz dažādajiem argumentiem, kurus *LBG* izvirzīja sava iestāšanās raksta iepriekš minētajos punktos. Pārējā daļā, tā kā nav izvirzīti argumenti, ar kuriem tiktu tieši apstrīdēti pārsūdzētā sprieduma punkti, kuros ietverta šī atbilde, vienīgo apgalvojumu, ka Vispārējā tiesa neesot “pienācīgi izskatījusi” argumentus un apstākļus, kas tai tika norādīti, var interpretēt tikai kā Tiesai adresētu minēto argumentu un apstākļu pārskatīšanas lūgumu, kurš kā tāds apelācijas stadijā ir nepieņemams.

73. Tas pats attiecas uz *LBG* iesniegto trešo kritisko piezīmi, kas vērsta pret pārsūdzēto spriedumu, lai pārvestu Vispārējai tiesai, ka tā nav ņēmusi vērā ne “citu maksājumu sistēmu” īstenoto ierobežojumu izdevēju tirgū nozīmību, ne tirgus duālo raksturu.

74. *LBG* būtībā tikai apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot kļūdaini izslēgusi šos jautājumus no savas analīzes saskaņā ar EKL 81. panta 1. punktu un atzinusi to atbilstību vienīgi šī panta 3. punkta piemērošanai, tomēr nepaskaidrojot iemeslus, kādēļ šāda metode būtu kļūdaina, bet tikai vairākkārt atkārtojot jau izvirzītos argumentus saistībā ar pirmo un otro kritisko piezīmi un atsaucoties uz sava iestāšanās raksta pirmajā instancē saturu. Šajā ziņā es norādu, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 180. un 181. punktā uzskatīja, ka kritika par tirgus duālā rakstura neņemšanu vērā nav “atbilstoša saistībā ar pamatu par EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu”, jo tā “[norādīja] uz ekonomiskajām priekšrocībām, kas izriet no DSK”. Tomēr *LBG* savā pretapelācijas sūdzībā nav izvirzījusi nevienu argumentu, lai apšaubītu šādu šajā ziņā pirmajā instancē sniegto argumentu interpretāciju, un nav arī paskaidrojusi, kādas priekšrocības Vispārējai tiesai būtu bijis jāņem vērā saskaņā ar EKL 81. panta 1. punktu, kā arī nav paskaidrojusi iemeslus, kādēļ šāda ņemšana vērā būtu vajadzīga šajā lietā, it īpaši, ievērojot Tiesas un Vispārējās tiesas judikatūru šajā jomā. Es arī norādu, ka pretēji tam, ko, šķiet, apgalvo *LBG*, pārsūdzētā sprieduma 179. un 180. punktā Vispārējā tiesa izskatīja un noraidīja argumentu, ka Komisija neesot ņēmusi vērā “citus maksājumu veidus vai nu vienotā tirgus kontekstā, vai katrā ziņā kā tādus, kas īsteno konkurences spiedienu”. Arī šajā gadījumā *LBG* nav izvirzījusi nevienu apstrīdēšanas argumentu attiecībā uz Vispārējās tiesas veikto vērtējumu. Tā kā trūkst sīkākas argumentācijas, Tiesai būtu jāveic sava pārbaude, pamatojoties uz vienkāršu apgalvojumu par Vispārējās tiesas, iespējams, neefektīvo analīzi.

75. Attiecībā uz to, ka konkrētā kritika norāda uz pamatojuma neesamību attiecīgajos jautājumos, tā, manuprāt, ir jānoraida kā nepamatota, jo pārsūdzētā sprieduma atbilstošais pamatojums ļauj izprast Vispārējās tiesas argumentāciju.

76. Pamatojoties uz iepriekš minēto, manuprāt, *LBG* pretapelācijas sūdzības pirmais pamats ir pilnībā jānoraida.

4) Par DSK objektīvi nepieciešamo raksturu (galvenās apelācijas sūdzības pirmais pamats)

a) Pārsūdzētais spriedums

77. Vispārējā tiesa izskatīja jautājumu par DSK objektīvo nepieciešamību pārsūdzētā sprieduma 77.–121. punktā. Pirms šīs pārbaudes veikšanas tā 75. punktā precizēja, ka galvenās apelācijas sūdzības iesniedzēju veiktā atsauce uz DSK iespējamo objektīvi nepieciešamo raksturu ir jāsaprot kā tāda, kas “nozīmē, ka Komisijai esot bijis jāsecina, ka, aplūkojot DSK saistībā ar *MasterCard* sistēmu, tās veido aksesuāru ierobežojumu, un tādējādi Komisijai neesot bijis tiesību autonomi pārbaudīt to sekas attiecībā uz konkurenci; šīs sekas esot bijis jāpārbauda kopā ar *MasterCard* sistēmas, ar kuru tās ir saistītas, radītajām sekām”.

78. Īsi atgādinājusi spriedumā lietā *M6 u.c./Komisija*⁶⁷ noteiktos principus aksesuāru ierobežojumu jomā, Vispārējā tiesa pārbaudīja un noraidīja galvenās apelācijas sūdzības iesniedzēju izvirzīto iebildumu attiecībā uz kļūdainu juridisko kritēriju piemērošanu (pārsūdzētā sprieduma 84.–92. punkts). Tālāk tā atsevišķi analizēja DSK iespējamo objektīvo nepieciešamību gan darījumu veikšanas standarta kārtības aspektā (94.–99. punkts), gan naudas līdzekļu nodošanas par labu izdevējbankām mehānisma aspektā (100.–121. punkts). Pirmajā pārbaudē tā apstiprināja Komisijas vērtējumu, ka tāda noteikuma ieviešana *MasterCard* sistēmā, ar ko aizliedz komisijas maksas piemērošanu *a posteriori*, būtu mazāk ierobežojoša alternatīva nekā DSK pozitīvā vērtība. Savas analīzes beigās Vispārējā tiesa secināja, ka Komisija pamatoti varēja atzīt, ka *MasterCard* sistēmas darbībai DSK nav objektīvi nepieciešamas.

b) Par galvenās apelācijas sūdzības pirmo pamatu

79. Ar savu pirmo pamatu galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas, kuras atbalsta *RBS*, *MBNA*, *HSBC* un *LBG*, pārmet Vispārējai tiesai vairākas kļūdas tiesību piemērošanā, kā arī pamatojuma neesamību attiecībā uz DSK objektīvās nepieciešamības novērtējumu. Šis pamats ir sadalīts četrās daļās, kas saistītas attiecīgi ar kļūdaina juridiskā kritērija piemērošanu, konkurences ierobežojuma tā kontekstā pārbaudes neesamību, Komisijas vērtējuma aizvietošanu ar Vispārējās tiesas vērtējumu un nepietiekama apmēra pārbaudes piemērošanu.

i) Par galvenās apelācijas sūdzības pirmā pamata pirmo daļu saistībā ar kļūdaina juridiskā kritērija piemērošanu

80. Sava pirmā pamata pirmajā daļā galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas pārmet Vispārējai tiesai, ka tā nav ievērojusi juridisko kritēriju, kas piemērojams aksesuāra ierobežojuma objektīvi nepieciešamā rakstura pārbaudei, kā tas it īpaši definēts Tiesas spriedumā lietā *DLG*⁶⁸ un Vispārējās tiesas spriedumā lietā *M6 u.c./Komisija*⁶⁹. Lai gan šajos spriedumos Savienības tiesa esot precizējusi, ka ierobežojums ir objektīvi nepieciešams, ja bez šī ierobežojuma galvenās darbības mērķi nebūtu iespējams sasniegt vai pušu spēja to īstenot rezultātā vājinātos, proti, ja šī darbība “izrādās grūti īstenojama vai pat nav īstenojama”⁷⁰, pārsūdzētā sprieduma 89. punktā Vispārējā tiesa esot sašaurinājusi šo kritēriju, uzskatot, ka “tikai ierobežojumus, kas ir nepieciešami, lai pamata darbība katrā ziņā varētu tikt veikta, var uzskatīt par tādiem, kas ietilpst aksesuāru ierobežojumu teorijas piemērošanas jomā”. Galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas un personas, kas iestājušās lietā, uzskata, ka pareizajam piemērojamajam kritērijam būtu jābūt “reālam no komerciālā viedokļa”, nevis tādām, kurš stingri prasītu nepieciešamību no loģikas viedokļa. Par objektīvi nepieciešamu ierobežojumu esot jāļauj uzskatīt tādu, kura neesamības gadījumā “tiktu būtiski kavēta” galvenās darbības “efektīva funkcionēšana” vai tās spēja funkcionēt “efektīvi”.

81. Ir jāatgādina, ka saskaņā ar iepriekš minēto spriedumu lietā *M6 u.c./Komisija*, kura daudzi citāti ir ietverti pārsūdzētā sprieduma 77.–82. punktā, “aksesuāra ierobežojuma jēdziens aptver visus ierobežojumus, kas ir tieši saistīti ar galveno darbību un ir nepieciešami tās īstenošanai”⁷¹. Saskaņā ar šo spriedumu, lai izvērtētu šāda ierobežojuma nepieciešamo raksturu, “no vienas puses, ir jāpārbauda, vai [tas] ir objektīvi nepieciešams galvenā darījuma [galvenās darbības] īstenošanai, un, no otras puses, ir jāpārbauda, vai tas ir ar to samērīgs”⁷². Attiecībā uz ierobežojuma objektīvi nepieciešamā rakstura pārbaudi minētajā spriedumā ir precizēts, ka “nav jāanalizē, vai, ņemot vērā konkurences stāvokli

67 — Vispārējās tiesas 2001. gada 18. septembra spriedums lietā T-112/99 (*Recueil*, II-2459. lpp.).

68 — Tiesas 1994. gada 15. decembra spriedums lietā C-250/92 (*Recueil*, I-5641. lpp.).

69 — Minēts iepriekš 67. zemsvitras piezīmē.

70 — Turpat (109. punkts).

71 — Turpat (104. punkts).

72 — Turpat (106. punkts).

attiecīgajā tirgū, ierobežojums ir nepieciešams galvenās darbības komerciālajiem panākumiem, bet jānosaka, vai, ņemot vērā galvenās darbības īpašo kontekstu, ierobežojums ir nepieciešams šīs darbības īstenošanai”; “ja bez šī ierobežojuma galvenā darbība izrādās grūti īstenojama vai pat nav īstenojama, tad ierobežojumu var uzskatīt par objektīvi nepieciešamu tās īstenošanai”⁷³.

82. Ir arī jāatgādina, ka ne galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas, ne personas, kas iestājušās lietā, neapstrīd ierobežojuma objektīvās nepieciešamības pārbaudei piemērojamo juridisko kritēriju pašu par sevi, kā tas definēts iepriekš minētajā spriedumā lietā *M6 u.c./Komisija*, bet tikai apgalvo, ka Vispārējā tiesa šo kritēriju esot piemērojusi tikai daļēji, it īpaši neizvērtējot, vai DSK atcelšana *MasterCard* sistēmu būtu padarījusi “grūti īstenojamu”. Tādējādi, pirmkārt, ir jādefinē precīza šī kritērija piemērošanas joma un, otrkārt, ir jāpārbauda, vai Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu, kas tai tiek pārmesta.

83. Attiecībā uz pirmo aspektu es norādu, ka Savienības tiesībās aksesuāru ierobežojumu teorija ir radusies no virknes iepriekšējo Tiesas spriedumu, sākot no sprieduma lietā *Metro SB-Großmärkte /Komisija*⁷⁴, kuros pēdējā uzskatīja, ka konkurences ierobežojumus EKL 81. panta 1. punkta izpratnē neveido nolīguma pušu autonomijas ierobežojumi, kas ir “nepieciešami”, lai sasniegtu konkrētu leģitīmu komerciālu mērķi. Šajos spriedumos ierobežojuma nepieciešamības nosacījums tika interpretēts un piemērots relatīvi šauri, Tiesai vispārīgi pieprasot, lai attiecīgais ierobežojums būtu nepieciešams, ļaujot īstenot paredzēto komercdarījumu “iespējas”, “efektivitātes” un “dzīvotspējas” aspektā⁷⁵.

84. Šis stingrās nostājas iemesls galvenokārt ir saistīts ar to, ka principā uz šādiem ierobežojumiem automātiski attiecas nolīguma atbilstības EKL 81. panta 1. punktam novērtējums. Šāda attieksme ir pozitīvā novērtējuma, kas Savienības tiesību sistēmā sniegts attiecībā uz juridiski ekonomisko funkciju, kuru pilda nolīgums, un prioritātes, kas šajā Savienības tiesību sistēmā atzīta attiecībā uz izvirzīto leģitīmo mērķi, rezultāts, piecēšot iespējamus (mērenos) konkurences ierobežojumus, kuri ir vajadzīgi šī mērķa sasniegšanai. Saskaņā ar šo pamatojumu objektīvi nepieciešama aksesuāra ierobežojuma kvalifikāciju var atzīt tikai attiecībā uz tiem ierobežojumiem, bez kuriem nolīgums nevar pilnībā izpildīt tam raksturīgo juridiski ekonomisko funkciju un/vai tā izpilde būtu neiespējama vai nopietni apdraudēta. Šādā aspektā, manuprāt, ir jāinterpretē gan iepriekš minētajā spriedumā lietā *DLG* norādītā atsauce – galvenās darbības “pareiza darbība”, gan iepriekš minētajā spriedumā lietā *M6 u.c./Komisija* norādītā atsauce attiecībā uz tās “grūti īstenojamo” raksturu⁷⁶.

73 — Šajā pašā ziņā skat. Vispārējās tiesas 2012. gada 29. jūnija spriedumu lietā T-360/09 *E.ON Ruhrgas* un *E.ON/Komisija*. Spriedumā lietā *M6 u.c./Komisija* (minēts iepriekš) noteiktie principi pēc analogijas tika piemēroti arī Vispārējās tiesas 2013. gada 12. aprīļa spriedumā lietā T-451/08 *Stim/Komisija*.

74 — Tiesas 1977. gada 25. oktobra spriedums lietā 26/76 (*Recueil*, 1875. lpp., 20. un 27. punkts). Šajā spriedumā Tiesa, norādījusi, ka zināmos apstākļos “selektīvās izplatīšanas sistēmas citu starpā ir uzskatāmas par konkurences elementu saskaņā ar [EKL] 81. panta 1. punktu”, uzskatīja, ka, “lai ikviena sistēma, kas balstīta uz izplatīšanas punktu izvēli, būtu efektīva, tai obligāti ir jāietver šādā tīklā iesaistīto vairumtirgotāju pienākums veikt piegādes tikai atzītiem mazumtirgotājiem” un, ja ierobežojumi, kuri ļauj pārbaudīt šī pienākuma īstenošanu, “nepārsniedz izvirzīto mērķi, tie paši par sevi nevar veidot konkurences ierobežojumu, bet papildina galveno pienākumu un nodrošina tā īstenošanu”.

75 — Tādējādi, piemēram, 1985. gada 11. jūlija spriedumā lietā 42/84 *Remia u.c./Komisija* (*Recueil*, 2545. lpp., 19. un 20. punkts) Tiesa nosprieda, ka konkurēšanas aizlieguma klauzulas, kas iekļautas uzņēmuma cesijas līgumos tiktāl, ciktāl tās principā nodrošina “šādas cesijas iespēju un efektivitāti”, palīdz “nostiprināt konkurenci, palielinot to uzņēmumu skaitu, kuri darbojas attiecīgajā tirgū”, tomēr ar nosacījumu, ka “tās ir nepieciešamas pārdotā uzņēmuma nodošanai un šajā nolūkā to ilgtam un piemērošanas apmēram jābūt stingri ierobežotiem”. Šajā lietā Tiesa bija atzinusi, ka attiecīgo uzņēmuma cesijas līgumu “[nevarētu] īstenot”, neesot strīdīgajai klauzulai, jo “pārdevējs, kurš īpaši labi pārzina cedētā uzņēmuma īpatnības, [saglabātu] iespēju pārvilcināt pie sevis bijušos klientus uzreiz pēc cesijas, tādējādi atņemot dzīvotspēju šim uzņēmumam”. Vēl 1986. gada 28. janvāra spriedumā lietā 161/84 *Pronuptia* (*Recueil*, 353. lpp., 15. un nākamie punkti un rezolutīvās daļas 1.B punkts) Tiesa nosprieda, ka uz zināmu skaitu franšīzes nolīgumu papildu klauzulām neattiecas EKL 81. panta 1. punktā noteiktais aizliegums, ciktāl tās ir “nepieciešamas, lai varētu darboties franšīzes sistēma”. Visbeidzot iepriekš minētajā lietā *DLG*, uz kuru balstās galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas, Tiesa nosprieda, ka “uz iepircēju kooperatīvu apvienības noteikumu, ar ko aizliedz tās dalībniekiem iesaistīties citās sadarbības formās, kuras tieši konkurē ar to, neattiecas [EKL] 8[1]. panta 1. punktā paredzētais aizliegums, jo minētais statūts ietvertais noteikums attiecas tikai uz to, kas vajadzīgs, lai nodrošinātu kooperatīva pareizu darbību un atbalstītu tā līgumslēgšanas spēju attiecībā pret ražotājiem”.

76 — Tādējādi uz klauzulu, kas tikai atvieglo nolīguma izpildi un kas nav nepieciešama norādītajā nozīmē, EKL 81. panta 1. punktā ietvertais aizliegums attieksies tikai tad, ja tā neietver konkurences ierobežojumu vai ja attiecībā uz to var tikt piemērots atbrīvojums saskaņā ar EKL 81. panta 3. punktu.

85. Prasība izvairīties no tā, lai pārbaude attiecībā uz aksesuāra ierobežojuma objektīvi nepieciešamo raksturu nepārklātos ar pārbaudi, kas veikta saskaņā ar EKL 81. panta 3. punktu, arī ir norādīta saistībā ar aksesuāra ierobežojuma objektīvās nepieciešamības pārbaudi⁷⁷. Tādējādi tika precizēts, ka šīs tiesību normas kontekstā, nevis tā paša panta 1. punkta kontekstā ir jāņem vērā ierobežojumi, kas ļauj atvieglot galvenās darbības īstenošanu, uzlabojot efektivitāti vai nodrošinot komerciālos panākumus, un, vispārīgi runājot, ierobežojumi, kas “nepieciešami”, ņemot vērā konkurences stāvokli tirgū⁷⁸.

86. Tādēļ es pāreju pie pārbaudes, vai, izvērtējot DSK objektīvo nepieciešamību saistībā ar *MasterCard* sistēmu, Vispārējā tiesa ir atkāpusies no iepriekš definētā juridiskā kritērija.

87. Šajā ziņā es norādu, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 77.–82. punktā vispirms ir atgādinājusi iepriekš minētajā spriedumā M6 u.c./Komisija noteiktos principus, tostarp precizējumu, kas sniegts šī sprieduma 109. punktā, par galvenās darbības “grūti īstenojamo” raksturu. Tālāk 88. un 89. punktā tā ir norādījusi, ka DSK *MasterCard* sistēmai radītās priekšrocības un apsvērumi, kas attiecas uz to nepieciešamo raksturu, ievērojot konkurences stāvokli attiecīgajā tirgū, nav jāņem vērā, lai noteiktu to objektīvi nepieciešamo raksturu saskaņā ar aksesuāru ierobežojumu teoriju⁷⁹. Šajā pašā kontekstā pārsūdzētā sprieduma 89. punktā tā precizēja, ka “tikai ierobežojumus, kas ir nepieciešami, lai pamata darbība katrā ziņā varētu tikt veikta, var uzskatīt par tādiem, kas ietilpst [šīs teorijas] piemērošanas jomā”; savukārt 90. punktā tā secināja, ka “apstākļi, ka DSK neesamība varētu radīt negatīvas sekas attiecībā uz *MasterCard* sistēmas funkcionēšanu, pats par sevi nenozīmē, ka DSK ir jāuzskata par objektīvi nepieciešamām, ja no *MasterCard* sistēmas analīzes tās ekonomiskajā un juridiskajā kontekstā izriet, ka DSK neesamības apstākļos tā joprojām funkcionēs”. Pretēji tam, ko apgalvo galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas, es nedomāju, ka šos fragmentus, norobežojot tos no to konteksta, varētu interpretēt kā Vispārējās tiesas mēģinājumu turpmāk sašaurināt iepriekš 83. punktā atgādinātajā judikatūrā izmantotos vērtēšanas kritērijus, kas jau ir šauri.

88. Nešķiet, ka šāda interpretācija ir apstiprināma, ne lasot visus pārsūdzētā sprieduma motīvus, kas veltīti šo kritēriju izklāstam, ne arī ņemot vērā Vispārējās tiesas šajā lietā veikto analīzi. Vispārējā tiesa savas analīzes beigās secināja, ka grūtības, kuras *MasterCard* sistēmas darbībai rastos DSK atcelšanas gadījumā un uz kurām norāda galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas un personas, kas iestājušas lietā, nebūtu tādas, kuras praktiski kavētu šīs sistēmas funkcionēšanu, izvērtējot to juridiskajā un ekonomiskajā kontekstā. Turklāt šajā ziņā es atgādinu, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas prasības pieteikumā pirmajā instancē bija norādījušas, ka DSK atcelšana padarītu apšaubāmu pašas *MasterCard* sistēmas izdzīvošanu, jo pēdējā nevarētu funkcionēt, tikai divpusēji vienojoties par starpbanku komisijām starp izdevējbankām un pieņēmējbankām un bez standarta kārtības, nevis tikai padarītu grūtāku sistēmas īstenošanu.

89. Ņemot vērā iepriekš minēto, es uzskatu, ka galvenās apelācijas sūdzības pirmā pamata pirmā daļa ir jānoraida kā nepamatota.

ii) Par galvenās apelācijas sūdzības pirmā pamata otro daļu saistībā ar konkurences ierobežojuma tā kontekstā pārbaudes neesamību

90. Pirmā pamata otrajā daļā apelācijas sūdzības iesniedzējas būtībā izvirza piecus iebildumus.

77 — Skat. spriedumu lietā M6 u.c./Komisija (minēts iepriekš, 109. un 121. punkts).

78 — Skat. spriedumu lietā M6 u.c./Komisija (minēts iepriekš, 109. un 121. punkts), kurā tostarp ir ietverta atsauce uz sprieduma lietā *Pronuptia* 24. punktu, kurā Tiesa paziņoja, ka attiecīgā klauzula par teritoriālo ekskluzivitāti veido konkurences ierobežojumu EKL 81. panta 1. punkta izpratnē, vienlaikus atzīstot, ka bez šādas teritoriālas aizsardzības franšīzes kandidāts varētu neuzņemties risku iekļauties ķēdē.

79 — Tajā pašā nozīmē pārsūdzētā sprieduma 101. punktā Vispārējā tiesa, pirms sāka pārbaudi par DSK objektīvi nepieciešamo raksturu kā naudas līdzekļu nodošanas par labu izdevējbankām mehānismu, precizēja, ka “nav jāveic salīdzinājums nolūkā noteikt, vai ar DSK *MasterCard* sistēma funkcionē efektīvāk nekā vienīgi ar komisijas maksas piemērošanas *ex post* aizliegumu”.

– Par iebildumu saistībā ar mazāk ierobežojošas alternatīvas pieņemšanu, kas nav tirgus darbības rezultāts

91. Pirmkārt, tās apstrīd pārsūdzētā sprieduma 99. punktā ietverto apgalvojumu, ka Komisijai “nebija jāpierāda, ka tirgus darbība piespiestu izdevējbankas un pieņēmējbankas pašas nolemt īstenot konkurenci mazāk ierobežojošu kārtību nekā DSK”. Tās uzskata, ka atbilstošajam hipotētiskajam pieņēmumam, *lai izvērtētu ierobežojuma objektīvi nepieciešamo raksturu*, obligāti ir jābūt tirgus darbības, nevis regulējošas iestādes iejaukšanās rezultātam, jo citādi netiktu ievērota iepriekš 53. punktā minētā judikatūra, kas nosaka ņemt vērā “reālo situāciju”, kāda rastos, neesot nolīgumam, uzņēmumu apvienības lēmumam vai saskaņotām darbībām.

92. Komisija apstrīd šī iebilduma pieņemamību. Tās argumentācijā apgalvots, ka galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas sava pamata par DSK objektīvi nepieciešamo raksturu pamatojumam nevar izvirzīt argumentu, proti, hipotētiskā pieņēmuma, kas balstīts uz komisijas maksas piemērošanas *ex post* aizliegumu, neatbilstošo raksturu, kuru tās izvirzīja pirmajā instancē, lai pamatotu citu pamatu, proti, par konkurences ierobežojuma neesamību. Šis apstrīdējums, manuprāt, ir jānoraida. Tā kā Vispārējā tiesa uz šo argumentu atbildēja pārsūdzētā sprieduma motīvu daļā, kas veltīta DSK objektīvās nepieciešamības vērtējumam, un ņemot vērā, ka galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas apstrīd šīs atbildes juridisko pamatotību tajā pašā kontekstā, es uzskatu, ka analizējamais iebildums ir pieņemams.

93. Aplūkojot pēc būtības, es norādu, ka no Tiesas un Vispārējās tiesas judikatūras izriet, ka nosacījums par ierobežojuma nepieciešamo raksturu nozīmē pārbaudīt, no vienas puses, “vai minētais ierobežojums ir objektīvi nepieciešams galvenās darbības īstenošanai un, no otras puses, vai tas ir ar to samērīgs”, proti, vai tā materiālā un ģeogrāfiskā piemērošanas joma nepārsniedz (vai ir stingri ierobežota ar) to, kas ir nepieciešams minētās darbības īstenošanai⁸⁰.

94. Šāda samērīguma pārbaude nozīmē, ka, ja pastāv mazāk ierobežojoša alternatīva, kas ļauj sasniegt ar attiecīgo ierobežojumu sasniedzamos leģitīmos mērķus, to nevar uzskatīt par nepieciešamu galvenās darbības īstenošanai un tādējādi uz to attiecas EKL 81. panta 1. punkts. Šādas alternatīvas iespējamība ir jāvērtē, ņemot vērā visus atbilstošos apstākļus, un, kā to ir apstiprinājusi Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 99. punktā, tai ir jābūt reālai, it īpaši no ekonomiskā viedokļa.

95. Savukārt es uzskatu, ka, lai varētu izmantot *mazāk ierobežojošu alternatīvu scenāriju* saistībā ar *aksesuāra ierobežojuma samērīguma pārbaudi*, nevar prasīt Komisijai, lai tā pierādītu, ka bez minētā ierobežojuma šādu scenāriju uzspiestu tirgus darbība.

96. Šajā ziņā galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas nevar pamatoties uz iepriekš 53. punktā minēto judikatūru, kas neattiecas tieši uz aksesuāra ierobežojuma objektīvās nepieciešamības pārbaudi. Protams, Tiesa saskaņā ar šo judikatūru ir atzinusi, ka, lai izvērtētu, vai ierobežojums ir objektīvi nepieciešams galvenās darbības īstenošanai, ar kuru tas ir saistīts, ir jāpārbauda, kāda būtu konkurence bez tā⁸¹, lai noteiktu, vai šādā gadījumā minētā darbība izrādītos grūti īstenojama vai pat nebūtu īstenojama⁸². Tomēr šo prasību nevar interpretēt tādējādi, ka, ja Komisija uzskata, ka pastāv mazāk ierobežojoša alternatīva, tai būtu jāpierāda, ka tā izrietētu no konkurences, neesot ierobežojumam, kuru noteikušas galvenās darbības puses, un vēl jo mazāk, ka tās visdrīzāk nolemtu to piemērot⁸³.

80 — Skat. spriedumu lietā *Remia* u.c./Komisija (minēts iepriekš, 20. punkts) un spriedumu lietā *M6* u.c./Komisija (minēts iepriekš, 113. punkts).

81 — Skat. spriedumu lietā *Remia* u.c./Komisija (minēts iepriekš, 18. un 19. punkts).

82 — Spriedums lietā *M6* (minēts iepriekš, 109. punkts).

83 — Šajā ziņā attiecībā uz šīs lietas gadījumu es atsaucos uz iepriekš 66. punktā izklāstītajiem apsvērumiem.

97. Savukārt no judikatūras izriet, ka šādā kontekstā nozīme, pirmkārt, ir tam, lai šāda alternatīva būtu dzīvotspējīga, it īpaši no ekonomiskā viedokļa⁸⁴, un, otrkārt, lai tā atbilstu leģitīmiem mērķiem, kuriem attiecīgais ierobežojums bija ticis paredzēts, nepārsniedzot šim nolūkam nepieciešamo un vienlaikus ļaujot īstenot galveno darbību⁸⁵.

98. Visbeidzot saistībā ar šo jautājumu es norādu, ka aksesuāra ierobežojuma samērīguma vērtējums, ciktāl tā mērķis ir pārbaudīt mazāk ierobežojošu alternatīvu esamību, ar kurām var aizstāt nosacījumus, par kuriem vienojušās galvenās darbības puses, kā arī pušu izvirzīto savstarpējo pienākumu līdzsvaru, obligāti ietver “regulējoša” veida aspektu, izmantojot galvenās apelācijas sūdzības iesniedzēju lietoto terminu.

– Par iebildumu saistībā ar noteikuma, ar ko aizliedz komisijas maksas piemērošanu *ex post*, ieviešanas MasterCard sistēmā mazticamo raksturu

99. Otrkārt, galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas pārmet Vispārējai tiesai, ka tā ir “ļāvusi” Komisijai balstīties uz faktiem un alternatīvu scenāriju, kas nav “ticami”.

100. Šāds iebildums, manuprāt, ir jānoraida kā nepamatots, jo tā mērķis patiesībā ir panākt, lai Tiesa veiktu jaunu faktu vērtējumu. Turklāt argumentācija, ar kuru tas ir pamatots, arī ir jānoraida kā neiedarbīga. Lai gan tās apgalvo, ka “principā ir iedomājams”, ka, atsakoties no DSK, tirgus darbība piespiestu MasterCard izslēgt citus līdzekļus, ar kuriem izdevējbankām tiktu kompensētas priekšrocības, ko tās rada pieņēmējbankām un komersantiem, aizliedzot komisijas maksas piemērošanu *a posteriori*, un drīzāk loģiski būtu pretējais, galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas nav ievērojušas, ka pārsūdzētā sprieduma 100.–119. punktā veiktās pārbaudes beigās Vispārējā tiesa nonāca pie secinājuma, ka nekāds pieņēmējbanku naudas līdzekļu nodošanas par labu izdevējbankām mehānisms nav nepieciešams. Tādēļ pretēji tam, ko apgalvo galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas, Vispārējā tiesa nevis netieši ir pieņēmusi, ka DSK pozitīvā vērtībā bija vajadzīgas MasterCard darbībai, bet tā tieši ir apstiprinājusi pretējo. Attiecībā uz tāda noteikuma ieviešanu MasterCard sistēmā, ar ko aizliedz komisijas maksas piemērošanu *ex post*, galvenās apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentācijā nav ievērots tas, ka šāda iespēja tika minēta pārsūdzētā sprieduma 95. un 96. punktā kā mazāk ierobežojoša alternatīva nekā DSK, lai izvairītos, ka izdevējbankas, vienpusēji nosakot starpbanku komisijas summu, varētu ļaunprātīgi izmantot pieņēmējbankas, kuras saista HACR.

84 — Kaut gan varētu tikt ņemti vērā arī citi apstākļi, piemēram, apsvērumi, kas saistīti ar politisko kontekstu, kurā iekļaujas galvenā darbība, šajā ziņā skat. spriedumu lietā *E.ON Ruhrgas* un *E.ON/Komisija* (minēts iepriekš, 75. punkts).

85 — Tādējādi, piemēram, spriedumā lietā *Remia* u.c./Komisija Tiesa apstiprināja Komisijas pieeju, tai atzīstot konkurēšanas aizlieguma klauzulas, kas ietverta attiecīgā uzņēmuma cesijas līgumā, četru gadu termiņu pušu noteikto desmit gadu vietā, kas ir pieeja, kura bija balstīta uz “pārliecību”, kas gūta pēc visu lietas apstākļu izskatīšanas, ka “objektīvi attaisnots bija tikai četru gadu termiņš”, lai ļautu cesionāram ieviest jauno preču zīmi un piesaistīt klientus, izvairoties no cedenta atkārtotas ienākšanas tirgū (30. punkts). Tāpat iepriekš minētajā spriedumā lietā *Metro SB-Großmärkte/Komisija* Tiesa pārbaudīja klauzulas, kas ierobežo pušu rīcības brīvību un kas iekļautas selektīvās izplatīšanas līgumā, un tās analīze attiecās vienīgi uz jautājumu, vai šādas klauzulas pārsniedz nepieciešamo to mērķu sasniegšanai, nosakot pusēm stingrākus pienākumus (it īpaši 27., 37., 39. punkts). Iepriekš minētajā lietā *M6* u.c./Komisija, pārbaudot ekskluzivitātes klauzulu ar desmit gadu termiņu, kas ietverta nolīgumā par sabiedrības *Télévision par satellite* izveidi, Vispārējā tiesa secināja, ka šāds termiņš “šķiet pārmērīgs” tiktāl, ciktāl šīs sabiedrības izveidei bija jānostiprinās pirms šī termiņa beigām un pastāvēja “diezgan liela varbūtība”, ka tās neizdevīgais stāvoklis no konkurences viedokļa laika gaitā samazināsies, un “tāpēc nav izslēdzams”, ka šāda ekskluzivitāte, lai gan sākotnēji paredzēta minētās sabiedrības konkurētspējas pastiprināšanai maksas televīzijas tirgū, “iespējams, varētu tai ļaut pēc dažiem gadiem izskaust konkurenci šajā tirgū”. Skat. arī spriedumu lietā *DLG* (minēts iepriekš, 35. un 40. punkts) un, lai gan atšķirīgā kontekstā, spriedumu lietā *Wouters* u.c. (minēts iepriekš, 109. punkts), kā arī 2006. gada 18. jūlija spriedumu lietā *C-519/04 P Meca-Medina un Majcen/Komisija* (Krājums, I-6991. lpp., 47. punkts), 2013. gada 18. jūlija spriedumu lietā *C-136/12 Consiglio Nazionale dei Geologi un Autorità garante della concorrenza e del mercato* (54. punkts) un spriedumu lietā *Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas* (minēts iepriekš, 100. punkts).

101. Visbeidzot es papildus norādu, ka, tā kā galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas DSK uzskata par atlīdzības mehānismu par pakalpojumiem, ko izdevējbanks sniedz pieņēmējbankām un komersantiem, šķiet, ka galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas nav pārskatījušas nostāju, kuru tās uzsvēra gan administratīvajā procesā, gan Vispārējā tiesā, proti, ka DSK drīzāk ir mehānisms, kas kalpo karšu turētāju un komersantu pieprasījuma līdzsvarošanai un pakalpojuma izmaksu starp sistēmas izdevējiem un pieņēmējiem pārdalei⁸⁶.

– Par to, ka Vispārējā tiesa nav ņēmusi vērā argumentu, ka komisijas maksas piemērošanas *ex post* aizliegumam būtu tādas pašas sekas attiecībā uz konkurenci kā DSK, un par pamatojuma neesamību šajā saistībā

102. Treškārt, galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas pārmet Vispārējai tiesai, ka tā nav ņēmusi vērā argumentus, kurus tās izvirzīja pirmajā instancē, par būtisku līdzību no seku attiecībā uz konkurenci viedokļa starp, pirmkārt, DSK un, otrkārt, komisijas maksas piemērošanas *ex post* aizliegumu. Abos gadījumos runa esot par *MasterCard* centrālajā līmenī pieņemtu standarta noteikumu, kas “nosaka cenu, kura ir piemērojama starp izdevējiem un pieņēmējiem”.

103. Šajā ziņā pietiek vien norādīt, kā es to jau esmu izdarījis iepriekš 69. punktā, izskatot līdzīgu iebildumu, ko izvirzīja *LBG* savā pretapelācijas sūdzībā, ka Vispārējā tiesa uz minētajiem argumentiem ir atbildējusi pārsūdzētā sprieduma 143. punktā, kurā tā precizēja, ka atšķirības starp abām situācijām pamatā ir apstākļi, ka, “salīdzinot ar karšu pieņēmēju tirgu, kas darbojas bez DSK, tās ierobežo spiedienu, ko komersanti, apspriežot *MSC*, varētu īstenot uz pieņēmējbankām, un samazina izredzes, ka cenas tiks samazinātas zem noteikta līmeņa”. Protams, no šī skaidrojuma izriet, ka Vispārējā tiesa ir koncentrējusi savu uzmanību uz aspektiem, kas saistīti ar cenu līmeni, kaut gan galvenās apelācijas sūdzības iesniedzēju izvirzītie argumenti drīzāk attiecās uz aspektiem, kas saistīti ar to struktūru. Tomēr šī atšķirība pieejā pati par sevi nevar būt pamatā analizējamā iebilduma, kas ir saistīts ar neizskatīšanu, atbalstīšanai⁸⁷. Turklāt šajā punktā ietvertais vērtējums ir ārpus Tiesas kontroles, izņemot gadījumu, ja notikusi faktu vai pierādījumu sagrozišana, kas šajā lietā nav tikusi apgalvota.

104. Ir arī jānoraida iebildums saistībā ar pamatojuma neesamību attiecībā uz šo pašu jautājumu, jo minētajā pārsūdzētā sprieduma 143. punktā skaidri un nepārprotami norādīta Vispārējās tiesas argumentācija.

– Par iebildumu saistībā ar noteikuma, ar ko aizliedz komisijas maksas piemērošanu *ex post*, ierobežojošo seku *MasterCard* sistēmas “izsniegšanas segmentā” neņemšanu vērā

105. Ceturtkārt, galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas norāda, ka “Komisijas ierosinātās DSK, kas noteiktas nulles līmenī, arī rada ierobežojumu attiecībā uz duālā tirgus otru segmentu, traucējot izdevējiem likt samaksāt pieņēmējiem par tiem sniegtajiem pakalpojumiem”. Šajā ziņā tās uzsver, ka “Komisija atteicās koncentrēties uz šo nenovēršamo ietekmi un, pretēji tam, pauda bažas attiecībā tikai uz vienu duālā tirgus segmentu, proti, ietekmi uz komersantiem”.

86 — Skat. pārsūdzētā sprieduma 19. punktu un apstrīdētā lēmuma preambulas 146.–155. apsvērumu.

87 — Katrā ziņā, pat pieņemot, ka komisijas maksas piemērošanas *ex post* aizliegumam pieņēmēju tirgū būtu “kvalitatīvi” līdzīgas sekas tām, ko rada DSK, jo tas tāpat kā DSK likvidē izmaksu, kuras saistītas ar starpbanku komisijām, caurskatāmību, ja nav noslēgtas divpusējas vienošanās, “kvantitatīvi” šīs sekas tomēr nav salīdzināmas. Šajā ziņā es atgādinu, ka apstrīdētajā lēmumā Komisija, balstoties uz datiem par 2002. gadu, novērtēja, ka DSK var būt vidēji līdz 73 % no izdevumiem, par kuriem pieņēmējbanks izraksta rēķinus komersantiem (skat. 425. un 426. apsvērumu). Turklāt, pat pieņemot, ka ir skaidrs, ko galvenās apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentācija pamato, proti, ka Komisija vienkārši apstrīd DSK līmeni, es atgādinu, pirmkārt, ka Komisijas vērtējums tika veikts, pamatojoties uz DSK, kas bija piemērojamas administratīvā procesa laikā, otrkārt, ka neviens iebildums par iespējamo ierobežojuma jutīguma sliekšni saistībā ar DSK līmeni pirmajā instancē netika izvirzīts – katrā ziņā netika norādīts šajā tiesvedībā – un, treškārt, ka pārsūdzētā sprieduma daļa, kurā Vispārējā tiesa noraida iebildumus par noteiktā pasākuma nesamērīgo raksturu, proti, pilnīgu DSK atcelšanu, saistībā ar apstākli, ka Komisija esot minējusi tikai DSK līmeni, netika apstrīdēta šajā tiesvedībā.

106. Ir jākonstatē, ka šī kritika attiecas vienīgi uz Komisijas veikto novērtējumu un tajā nav identificēti ne attiecīgie pārsūdzētā sprieduma motīvu daļas punkti, ne arī kļūdas, kas tajos būtu konstatētas. Katrā ziņā, ciktāl šī kritika būtu jāsaprot kā tāda, ar kuru netieši tiek pārņemts Vispārējai tiesai, ka tā nav pareizi izvērtējusi DSK samazināšanas līdz nullei salīdzinājumā ar pašreizējām DSK sekas attiecībā uz konkurenci, jo nav ņēmusi vērā ierobežojumus, kurus šāda samazināšana radītu attiecībā uz otru duālā tirgus segmentu, es norādu, ka, pirmkārt, Vispārējā tiesa atbildēja uz argumentiem, ar kuriem tiek apstrīdēts Komisijas vērtējums, ka tā ir ierobežojusi savu ekonomisko analīzi tikai attiecībā uz pieņēmēju tirgu, pārsūdzētā sprieduma 172.–182. punktā, kuros tā būtībā apstiprina izdevēju un pieņēmēju tirgu kā autonomu tirgu definēšanu. Otrkārt, es norādu, ka galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas nav paskaidrojušas, kāpēc ierobežojums attiecībās starp izdevējbankām un pieņēmējbankām radītu ierobežojošas sekas attiecībā uz konkurenci izdevēju tirgū⁸⁸. Visbeidzot, šajā ziņā es atgādinu, ka no skaidrojuma, ka DSK veidojot atlīdzības mehānismu par pakalpojumiem, kurus izdevējbankas sniedz pieņēmējbankām un komersantiem, galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas bija atteikušās administratīvā procesa gaitā.

– Par iebildumu saistībā ar apstrīdētā lēmuma, kā to pirmajā instancē ir interpretējusi Komisija, sagrozīšanu

107. Visbeidzot, piektkārt, galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka Vispārējā tiesa ir kļūdaini raksturojusi hipotētisko pieņēmumu, proti, nevis tā, kā to ir raksturojusi Komisija, pēdējai savā atbildes rakstā uz repliku paskaidrojot, ka šis pieņēmums ietver nodomu pilnībā atcelt DSK un paredz divpusējas sarunas starp bankām, komisijas maksas piemērošanas *a posteriori* aizliegumu pievienojot tikai pakārtoti.

108. Šajā ziņā ir jānorāda, ka pārsūdzētā sprieduma 95. punktā Vispārējā tiesa pilnībā ir pārņēmusi apstrīdētā lēmuma preambulas 554. apsvēruma saturu, kurā Komisija kā iespējamo alternatīvu, kas ir mazāk ierobežojoša nekā DSK, paredzēja noteikumu, ar kuru aizliedz komisijas maksas piemērošanu *ex post*. Pārsūdzētā sprieduma 96. punktā atzinusi, ka šī apsvēruma argumentācijā nav konstatējamas nekādas acīmredzamas kļūdas vērtējumā, Vispārējā tiesa savu turpmāko analīzi ir balstījusi uz pieņēmumu, kas tajā bija formulēts. Pat pieņemot, kā to apgalvo galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas, ka Komisija faktiski ir būtiski mainījusi savu nostāju tiesvedības laikā, Vispārējās tiesas pieeja atsaukties uz apstrīdētā akta saturu, kas attiecībā uz konkrēto apsvērumu turklāt ir skaidrs, pati par sevi nav apšaubāma.

– Secinājumi par galvenās apelācijas sūdzības pirmā pamata otro daļu

109. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, es uzskatu, ka galvenās apelācijas sūdzības pirmā pamata otrā daļa ir jānoraida.

iii) Par galvenās apelācijas sūdzības pirmā pamata trešo daļu saistībā ar Komisijas vērtējuma aizstāšanu ar Vispārējās tiesas vērtējumu

110. Pirmā pamata trešajā daļā galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas norāda, ka savā DSK objektīvi nepieciešamā rakstura analīzē Vispārējā tiesa ir aizstājusi Komisijas vērtējumu ar savu pašas vērtējumu, jo ir ņēmusi vērā tikai ierobežotu pamatu skaitu, uz kuriem Komisija balstījās apstrīdētajā lēmumā.

⁸⁸ — Nepastāv konkurence starp izdevējbankām attiecībā uz pieņēmējbankām sniegtajiem pakalpojumiem (attiecībā uz katru darījumu izdevējbanka joprojām ir banka, kas ir izdevusi karti), un tādējādi nav iespējams identificēt tirgu attiecībā uz šiem pakalpojumiem.

111. Šajā ziņā es atgādinu, ka saskaņā ar galvenās apelācijas sūdzības iesniedzēju norādīto pastāvīgo judikatūru Savienības tiesa, izskatot prasību atcelt tiesību aktu, nevar apstrīdēt akta autora pamatojumu aizstāt ar savu pašas pamatojumu⁸⁹, tāpat arī, pārbaudot Komisijas veikto vērtējumu par sarežģītiem ekonomiskiem faktiem, nevar aizstāt minētās iestādes vērtējumu ar savu ekonomisko novērtējumu⁹⁰.

112. Pirmkārt, galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas pārmet Vispārējai tiesai, ka “attiecībā uz iespēju piemērot noteikumu, ar ko aizliedz komisijas maksas piemērošanu *a posteriori*, tā [ir] atbalstījusi šo secinājumu, neveicot nekādu analīzi par iemeslu, kādēļ tas tā būtu”. Ar šo iebildumu Vispārējai tiesai patiesībā drīzāk tiek pārņemts tas, ka tā ir veikusi kļūdainu analīzi, nevis aizstājusi Komisijas vērtējumu ar savu vērtējumu, un tādējādi tas ir līdzīgs argumentiem, kas izvirzīti analizējamā pamata ceturta iebilduma pamatojumam saistībā ar nepietiekamu pārbaudi tiesā. Katrā ziņā es norādu, ka Vispārējās tiesas argumentācija pārsūdzētā sprieduma 95.–99. punktā ir ļoti līdzīga Komisijas argumentācijai. Līdz ar to šajā ziņā nevar rasties jautājums par vērtējuma un/vai pamatojuma, kas ir ietverts apstrīdētajā lēmumā, aizstāšanu.

113. Otrkārt, galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas pārmet Vispārējai tiesai, ka tā “piešķirusi daudz lielāku nozīmi” nekā Komisija “plašākam ekonomikas resursu un priekšrocību, ko bankas gūst no savas karšu izsniegšanas darbības, kontekstam”, kā arī Austrālijas Centrālās bankas uzliktā starpbanku komisiju samazinājuma ietekmes uz *MasterCard* sistēmu Austrālijā neesamībai (turpmāk tekstā – “Austrālijas piemērs”)⁹¹.

114. Šajā ziņā es uzskatu, ka nevar liegt Savienības tiesai, kurā iesniegta prasība atcelt tiesību aktu, tiesiskuma pārbaudē, ko tā veic saistībā ar apstrīdēto aktu, par svarīgākiem salīdzinājumā ar citiem uzskatīt atsevišķus šī akta pamatojuma apstākļus ar nosacījumu, ka šāda pieeja nemaina attiecīgā akta iekšējo loģiku tādā mērā, ka tajā ietvertais pamatojums vai vērtējums rezultātā faktiski tiek aizstāts. Šajā lietā, manuprāt, tā tas nav. Pat ja tā ir taisnība, ka Vispārējā tiesa koncentrē savu uzmanību uz to ienākumu analīzi, kurus bankas gūst no savas karšu izsniegšanas darbības, un piešķir īpašu nozīmi Austrālijas piemēram, nešķiet, ka Komisijas vērtējums un apstrīdētā lēmuma pamatojums, kas arī balstīti uz šiem apstākļiem⁹², tiktu ņemti vērā vai aizstāti.

iv) Par galvenās apelācijas sūdzības pirmā pamata ceturto daļu saistībā ar nepietiekama pārbaudes līmeņa piemērošanu

115. Pirmā pamata ceturtajā daļā galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas, kuras atbalsta *MBNA*, *HSBC*, *RBS* un *LBGD*, pārmet Vispārējai tiesai, ka tā ir veikusi ļoti ierobežotu pārbaudi tiesā attiecībā uz DSK objektīvi nepieciešamo raksturu. Pirmkārt, ņemot vērā Hartas stāšanos spēkā un ECT judikatūru, Vispārējai tiesai esot pienākums veikt pilnīgu šo vērtējumu pārbaudi tiesā, neaprobežojoties tikai ar tiem, uz kuriem attiecas acīmredzama kļūda vērtējumā. Otrkārt, tā neesot ievērojusi Tiesas noteikto pārbaudes līmeni, jo, pirmkārt, tā esot piemērojusi acīmredzamas kļūdas vērtējumā kritēriju Komisijas konstatējumiem, kas neietver patiešām “sarežģītus” ekonomiskos vērtējumus, un, otrkārt, esot aizstājusi šo kritēriju ar citu mazāk stingru kritēriju, veicot vienīgi pārbaudi par to “saprātīgo raksturu”.

89 — 2000. gada 27. janvāra spriedums lietā C-164/98 P *DIR International Film* u.c./Komisija (*Recueil*, I-447. lpp., 38. un 42. punkts). Tomēr Tiesa precizēja, ka, ja Vispārējai tiesai var būt pamats interpretēt apstrīdētā akta pamatojumu tādā veidā, ka tas atšķiras no šī tiesību akta autora sniegtā pamatojuma, un atsevišķos gadījumos pat noraidīt akta autora sniegto formālo pamatojumu, tā to nevar darīt, ja to nepamato materiāltiesiski apsvērumi (42. punkts).

90 — 2007. gada 22. novembra spriedums lietā C-525/04 P Spānija/*Lenzing* (Krājums, I-9947. lpp., 57. punkts) un 2010. gada 2. septembra spriedums lietā C-290/07 P Komisija/*Scott* (Krājums, I-7763. lpp., 66. punkts).

91 — Skat. pārsūdzētā sprieduma 106. un nākamos punktus.

92 — Skat. apstrīdētā lēmuma preambulas 609.–614. apsvērumu.

116. Pirms veic šo iebildumu pārbaudi, es norādu, ka analizējamā daļā galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas atkārtoti norāda arī vairākus argumentus, kas pārklājas ar iepriekš izvērtētajā trešajā daļā izvirzītajiem argumentiem. It īpaši tas attiecas uz apgalvojumu, ka Vispārējā tiesa esot pamatojusies tikai uz daļu no apstrīdētā lēmuma pamatojuma, uzskatot dažus no šī pamatojuma [argumentiem] par īpaši svarīgiem salīdzinājumā ar to, ko tiem bija piedēvējusi Komisija, un esot aizstājusi Komisijas vērtējumu ar savu vērtējumu. Tā kā šie argumenti jau tika apspriesti iepriekš minētās daļas pārbaudē, šajā ziņā es tikai atsaukšos uz apsvērumiem, kas izklāstīti iepriekš 110.–114. punktā, norādot uz zināmu pretrunu pēc būtības starp minētajiem apgalvojumiem un apgalvojumu, ka Vispārējās tiesa esot izrādījusi pārlieku pietāti pret Komisijas rīcības brīvību attiecībā uz ekonomisko vērtējumu.

117. Ņemot vērā iepriekš precizēto, es norādu, ka izskatāmie iebildumi vēlreiz izvirza Tiesā sarežģītu jautājumu par pārbaudes tiesā apmēru, kas tai ir jāveic saistībā ar Komisijas lēmumiem, ar kuriem uzņēmumi tiek sodīti par konkurences noteikumu pārkāpumu⁹³.

118. Šī pārbaude vispirms ir ierobežota ar tās kontroles veidu, kas Savienības tiesai jāveic saistībā ar tai Līgumā piešķirto tiesas funkciju. Izņemot naudas sodus, kuru noteikšana ir tās neierobežotā kompetencē saskaņā ar LESD 261. pantu un Regulas Nr. 1/2003 31. pantu⁹⁴, tiesa veic tiesiskuma pārbaudi atbilstoši LESD 263. panta pirmajai daļai, kas tai ļauj vienīgi noraidīt prasību par tiesību akta atcelšanu vai atcelt apstrīdēto lēmumu, nevis to grozīt vai pārskatīt tā pamatotību. Otrais ierobežojums, kas ir uzsvērts judikatūrā, ir iestāžu sistēma, un tas izriet no kompetenču sadalījuma starp Komisiju un Savienības tiesām, pirmajai ar Līgumu piešķirot uzraudzības misiju konkurences tiesību jomā, kas papildus uzdevumam izmeklēt un apkarot konkurences noteikumu pārkāpumus ietver uzdevumu attīstīt un īstenot vispārēju politiku, “lai piemērotu [...] Līgumā noteiktos principus un orientētu uzņēmumu rīcību šajā virzienā”⁹⁵. Šajā kontekstā judikatūrā ir atzīts, ka Savienības tiesai, veicot Komisijas lēmumu konkurences jomā tiesiskuma pārbaudi, nav ne jāaizstāj šīs iestādes viedokli ar savu viedokli, ne arī jāgroza apstrīdētais lēmums, lai neizjauktu Līgumā paredzēto starpinstitutionālo līdzsvaru⁹⁶. Visbeidzot trešais ierobežojums attiecas uz to vērtējumu raksturu, kas Komisijai savos lēmumos ir jāveic saskaņā ar EKL 81. pantu. Tai ir piešķirta zināma rīcības brīvība, kad tā veic sarežģītus ekonomiskos vai tehniskos vērtējumus, pamatojoties uz apsvērumu, ka šādiem vērtējumiem var būt vajadzīgas augsta līmeņa tehniskās zināšanas un ekonomiskā ekspertīze, kā arī tie var ietvert ekonomiskās politikas izvēli, kas Komisijai būtu jāīsteno. No tā izriet, ka Savienības tiesas pārbaude attiecībā uz šiem vērtējumiem ir ierobežota. Tādējādi saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tiesai ir tikai “jāpārbauda, vai ir ievērotas procesuālās normas un ir norādīts pamatojums, kā arī faktisko apstākļu saturiskā pareizība, vai nav pieļautas acīmredzamas kļūdas vērtējumā un vai pilnvaras nav izmantotas nepareizi”⁹⁷.

93 — Šajā lietā apstrīdētajā lēmumā nav noteikts naudas sods, bet ir paredzēta kavējuma nauda par katru dienu noteikto koriģējošo pasākumu neievērošanas gadījumā.

94 — Padomes 2002. gada 16. decembra Regula par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.).

95 — Skat., piemēram, Tiesas 1983. gada 7. jūnija spriedumu apvienotajās lietās no 100/80 līdz 103/80 *Musique Diffusion française* u.c./Komisija (*Recueil*, 1825. lpp., 105. punkts) un spriedumu apvienotajās lietās *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija (minēts iepriekš, 149. punkts).

96 — Skat., piemēram, Vispārējās tiesas 1992. gada 10. marta spriedumu apvienotajās lietās T-68/89, T-77/89 un T-78/89 *SIV* u.c./Komisija (*Recueil*, II-1403. lpp., 160., 319. un 320. punkts).

97 — Šī judikatūra, kas sākumā attiecās tikai uz EKL 81. panta 3. punkta piemērošanas jomu, vēlāk, sākot ar spriedumu lietā *Remia* u.c./Komisija (minēts iepriekš, 34. punkts), tika paplašināta, attiecinot to uz šīs tiesību normas 1. punkta piemērošanas kontekstu; skat. citu starpā 2004. gada 7. janvāra spriedumu apvienotajās lietās C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P, C-219/00 P *Aalborg Portland* u.c./Komisija (*Recueil*, I-123. lpp., 279. punkts). Tagad rodas šaubas par iemesliem, kas ir pamatā šādai tiesas pietātei, it īpaši, ņemot vērā Savienības tiesību normu pretmonopola jomā piemērošanas decentralizācijas procesu, kā arī pieredzi, kuru šajā ziņā gadu gaitā uzkrājušas Savienības tiesas.

119. Jau vairākus gadus judikatūras joma saistībā ar marginālu kontroli ir būtiski sašaurinājusies⁹⁸ arī progresējošas Savienības konkurences tiesību sasaistes ar krimināltiesībām dēļ. Tādējādi spriedumos lietās *KME* un *Chalkor* u.c./Komisija Tiesa precizēja, ka, “lai arī jomās, kurās ir jāveic sarežģīti ekonomiski vērtējumi, Komisijai ir rīcības brīvība ar ekonomiku saistītajos jautājumos, tas nenozīmē, ka Savienības tiesai ir jāatturas no pārbaudes par to, kā Komisija ir interpretējusi ekonomiska rakstura informāciju. Kopienai tiesai it īpaši ir jāpārbauda ne vien izvirzīto pierādījumu saturiskā pareizība, uzticamība un konsekvence, bet arī tas, vai šī informācija aptver visu to atbilstošo informāciju, kāda ir jāņem vērā, lai izvērtētu sarežģītu situāciju, un vai šī informācija pamato no tās izrietošos secinājumus”⁹⁹. Turklāt Tiesa piebilda, ka “Savienības tiesai ir jāveic tiesiskuma pārbaude, pamatojoties uz apstākļiem, kādus ir norādījis prasītājs, lai pamatotu izvirzītos pamatus”, un šīs pārbaudes ietvaros tā nedrīkst atsaukties uz Komisijas rīcības brīvību, “lai atteiktos veikt padziļinātu tiesisko un faktisko apstākļu pārbaudi”¹⁰⁰. Precīza šī skaidrojuma, kuram pašam par sevi ir potenciāls faktiski neitralizēt pašu principu par rīcības brīvības ar ekonomiku saistītajos jautājumos atzišanu Komisijai, piemērošanas joma vēl nav skaidra¹⁰¹. Savukārt tas skaidri pierāda Tiesas nodomu cik vien iespējams samazināt šādas rīcības brīvības ietekmi uz Komisijas lēmumu, ar kuriem tiek noteikts sods par EKL 81. panta pārkāpumiem, pārbaudes tiesā apjomu¹⁰².

120. Attiecībā uz jautājumu, vai Savienības tiesu veiktās pārbaudes tiesā apjoms, kā tas izklāstīts iepriekš, ir saderīgs ar tiesību efektīvi vērsties tiesā un tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu ievērošanu, ir jānorāda, ka iepriekš minētajos spriedumos lietās *KME* un *Chalkor* u.c./Komisija Tiesa ir apstiprinājusi, ka “[...] nešķiet, ka LESD 263. pantā paredzētā tiesiskuma pārbaude, ko papildina Regulas Nr. 1/2003 31. pantā paredzētā neierobežotā kompetence attiecībā uz naudas soda apmēru, ir pretrunā Hartas 47. pantā paredzētā principa par efektīvu tiesību aizsardzību tiesā prasībām”¹⁰³. Turklāt savā nesenajā tiesas spriedumā *Schindler Holding* u.c./Komisija Tiesa apstiprināja šo atbilstības vērtējumu, ņemot vērā arī ECPAK 6. pantu, uz kuru pamatojoties ir jādefinē Hartas 47. panta nozīme un piemērošanas joma saskaņā ar tās 52. panta 3. punktu¹⁰⁴.

98 — Šis process vispirms skāra tādas citas jomas kā koncentrāciju pārbaude un valsts atbalstu pārbaude, skat. attiecīgi Tiesas 2005. gada 15. februāra spriedumu lietā C-12/03 P *Komisija/Tetra Laval* (Krājums, I-987. lpp., 39. punkts) un spriedumu lietā Spānija/*Lenzing* (minēts iepriekš, 56. un 57. punkts).

99 — Skat. 2011. gada 8. decembra spriedumu lietā C-272/09 P *KME Germany* u.c./Komisija (Krājums, I-12789. lpp., 94. punkts), spriedumu lietā C-389/10 P *KME Germany* u.c./Komisija (minēts iepriekš, 121. punkts) un spriedumu lietā C-386/10 P *Chalkor*/Komisija (Krājums, I-13085. lpp., 54. punkts).

100 — Spriedums lietā C-389/10 *KME Germany* u.c./Komisija (minēts iepriekš, 129. punkts) un spriedums lietā *Chalkor*/Komisija (minēts iepriekš, 62. punkts). Skat. arī Tiesas 2012. gada 6. novembra spriedumu lietā C-199/11 *Otis* u.c. (59. un 61. punkts).

101 — Ņemot vērā gan tā saturu, gan kontekstu, kādā tas ir iekļauts, varētu šķist, ka tam joprojām būtu jāattiecas uz tādu faktoru izvēli un novērtējumu, kas ir jāņem vērā naudas soda apmēra noteikšanā, un ka tas neattiecas uz pārbaudi saistībā ar vērtējumiem, kuri veikti pārkāpuma konstatēšanas laikā. Tomēr var rasties jautājums, vai saistībā ar šādu pārbaudi tā pati ierobežotā pieeja būtu it īpaši pamatota, jo šajā kontekstā Savienības tiesai, atšķirībā no naudas sodu jomas, nav neierobežotas kompetences.

102 — Spriežot tālāk šajā virzienā, EBTA tiesa savu spriedumu lietā E-15/10 *Posten Norge As*/EBTA Uzraudzības iestāde veltīja tieši atteikšanās no pārbaudes, kurā tiek pārbaudīta tikai acīmredzama kļūda EBTA Uzraudzības iestādes veiktajos sarežģītajos ekonomiskajos vērtējumos, gadījumam (102. punkts). Sprieduma pamatojumā pēc tam, kad tā bija interpretējusi Savienības tiesu judikatūru šajā ziņā kā atsauci uz tiesiskuma pārbaudes robežām (96. punkts), tā secināja, ka, ņemot vērā ierobežojumus, kas izriet no ECPAK 6. panta 1. punkta krimināltiesiskās sadaļas, EBTA Uzraudzības iestādei, kad tā uzliek naudas sodus par konkurences noteikumu pārkāpumu, nav nekādas rīcības brīvības attiecībā uz sarežģītiem ekonomiskajiem vērtējumiem, kuri pārsniedz to, kas ietilpst tās robežās (100. punkts). Tādējādi EBTA tiesa uzskata, ka, lai gan tiesai šādas pārbaudes ietvaros nebūtu jāaizstāj tiesību akta autora sarežģītu ekonomisko situāciju vērtējums ar savu pašas (atšķirīgu) vērtējumu, ja nevienš juridisks iebildums nevar tikt izvirzīts attiecībā uz autora izdarītajiem secinājumiem, šai tiesai tomēr “ir jābūt pārliecinātai par to, ka šie secinājumi ir pamatoti ar faktiem” (101. punkts).

103 — Spriedums lietā *Chalkor*/Komisija (minēts iepriekš, 67. punkts), spriedums lietā C-389/10 *KME Germany* u.c./Komisija (minēts iepriekš, 133. punkts) un spriedums lietā *Otis* u.c./Komisija (minēts iepriekš, 59.–63. punkts).

104 — 2013. gada 18. jūlija spriedums lietā C-501/11 P (30.–39. punkts). No formālā viedokļa pārbaudes pamatā bija Hartas 47. pants, nevis ECPAK 6. pants; skat. it īpaši sprieduma 32. punktu un tajā minēto judikatūru.

121. ECPAK 6. panta 1. punkts, kas šeit piemērojams attiecībā uz krimināltiesisko sadaļu¹⁰⁵, neizslēdz to, ka administratīva iestāde piemēro represīvu sodu, tomēr ar nosacījumu, ka šīs iestādes lēmums vēlāk var tikt pakļauts tiesu iestādes “ar neierobežotu kompetenci” pārbaudei. ECT uzskata, ka šādas iestādes īpašību vidū ir “kompetence faktiski un juridiski katrā punktā grozīt iestādes pieņemto lēmumu”, kā arī tai ir jābūt “pilnvarām aplūkot visus faktiskos un tiesību jautājumus, kam ir nozīme attiecībā uz tajā ierosināto lietu”¹⁰⁶. Neraugoties uz to, ka ar šādu izklāstu¹⁰⁷, šķiet, tiek prasīts, lai iestādei, kam ir uzticēts veikt vēlāku pārbaudi tiesā, kura prasīta ECPAK 6. panta 1. punktā, būtu piešķirta kompetence, kas pārsniedz to, kura var tikt izmantota tiesiskuma pārbaudē¹⁰⁸, kā arī pilnvaras veikt patiesu lietas izskatīšanu¹⁰⁹, ECT [šīs prasības] piemērošana konkrētajos gadījumos ir ļoti elastīga¹¹⁰.

122. Konkrētāk, un šeit runa ir par īpaši būtisku metodoloģiskas konverģences faktoru starp ECT judikatūru un Savienības judikatūru¹¹¹, ECT uzskata, ka saistībā ar ECPAK 6. panta piemērošanu nozīme ir ne tik daudz abstraktam izteikumam no tiesas puses par pārbaudes, kuru ir likumīgi veikt vai kuru ir plānots veikt lietā, veidu (“maza” vai “liela”), bet drīzāk tam, lai ar pašu šīs pārbaudes veikšanu faktiski tiktu aizsargātas šajā konvencijā izklāstītās tiesības. Šo kazuistisko pieeju netieši¹¹², bet acīmredzami ir apstiprinājusi ECT nesen pasludinātajā spriedumā lietā *Menarini Diagnostics Srl* pret Itāliju¹¹³. Šādā kontekstā, lai gan, kā to netieši ir apstiprinājusi Tiesa spriedumā lietā *Schindler Holding* u.c./Komisija, pārbaude, ko veic Savienības tiesas saistībā ar Komisijas lēmumiem, kuros piemēro sankcijas par konkurences noteikumu pārkāpumiem, šķiet, varētu atbilst ECPAK 6. panta 1. punkta prasībām¹¹⁴, tas ir atkarīgs no veida, kādā šī pārbaude praktiski tiek veikta.

123. Pamatojoties uz iepriekš izklāstītajiem principiem, ir jāpārbauda, vai šajā lietā Vispārējā tiesa ir veikusi Komisijas konstatējumu attiecībā uz DSK objektīvi nepieciešamo raksturu pietiekamu pārbaudi tiesā.

124. Šajā ziņā vispirms ir jānoraida Komisijas iebildums, ka galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējām bija jāpierāda, ka DSK ir objektīvi nepieciešamas *MasterCard* darbībai, lai izvairītos no EKL 81. panta 1. punktā paredzētā aizlieguma. Pat pieņemot, ka šāds apgalvojums ir pareizs, nemainīgs paliek apstāklis, ka Vispārējai tiesai ir pienākums veikt tendenciozi pilnīgu pārbaudi par visiem Komisijas veiktajiem vērtējumiem arī tad, ja to nolūks ir noraidīt attiecīgo uzņēmumu argumentus, kas pausti no aizsardzības pozīcijām.

105 — Sodu par Savienības konkurences tiesību pārkāpumu krimināltiesiskais raksturs, lai piemērotu ECPAK 6. panta 1. punktu, izriet no ECT 1976. gada 8. jūnija spriedumā lietā *Engel* u.c. pret Nīderlandi (prasības pieteikums Nr. 5100/71) norādīto kritēriju piemērošanas. Šādā nozīmē ir lēmumi EBTA tiesa spriedumā lietā *Posten Norge AS/EBTA* Uzraudzības iestāde (minēts iepriekš, 88. punkts). To, šķiet, ir pieļāvuši arī Tiesa spriedumā lietā *Schindler Holding* u.c./Komisija (minēts iepriekš, it īpaši 33. punkts).

106 — ECT 2011. gada 27. septembra spriedums lietā *Menarini Diagnostics Srl* pret Itāliju (prasības pieteikums Nr. 43509/08, 59. punkts un tajā minētā judikatūra).

107 — Vismaz ECT spriedumu franču valodas versijā ir atsauce uz grozīšanas pilnvarām, nevis tikai uz atcelšanas pilnvarām, kā tas savukārt ir angļu valodas versijā.

108 — Un tas attiecas gan uz soda noteikšanu, gan uz pārkāpuma konstatēšanu.

109 — Šīs pārbaudes apjoms un šo kompetenču būtība īpaši plaši ir aprakstīti tiesneša Pinto de Albuquerque [*Pinto de Albuquerque*] atšķirīgajā viedoklī iepriekš minētajā spriedumā lietā *Menarini Diagnostics Srl* pret Itāliju. Ja nāktos izmantot šajā viedoklī ieteikto pieeju, tad saistībā ar lēmumiem, kuros piemēro sankcijas par konkurences tiesību pārkāpumu, varētu apšaubīt Savienības tiesas pārbaudes, kura attiecībā uz pārkāpuma konstatēšanu ir tikai tiesiskuma pārbaude, atbilstību ECPAK 6. pantam.

110 — Šajā ziņā skat. manu secinājumu lietā *Elf Aquitaine* (Tiesas 2011. gada 29. septembra spriedums lietā C-521/09 P *Elf Aquitaine*/Komisija, Krājums, I-8947. lpp.) 32.–36. punktu.

111 — Skat. iepriekš minētos spriedumus lietās C-389/10 *KME Germany* u.c./Komisija un *Chalkor*/Komisija, attiecīgi 136. un 82. punkts.

112 — Skat. attiecībā uz minētās pieejas, kas tomēr nav pasargāta no kritikas no tiesiskās noteiktības viedokļa, tiešāku apstiprinājumu tiesneša A. Sajò atbilstošo viedokli iepriekš minētajā lietā *Menarini Diagnostics Srl* pret Itāliju.

113 — Minēts iepriekš 106. zemsvītras piezīmē.

114 — Tāpat kā *Latium* Administratīvās apgabaltiesas un Itālijas Valsts padomes attiecībā uz *Autorità garante della concorrenza e del mercato* lēmumiem īstenotā pārbaude, kuras atbilstību šai tiesību normai ir apstiprinājusi ECT savā iepriekš minētajā spriedumā lietā *Menarini Diagnostics Srl* pret Itāliju.

125. Tālāk ir jānorāda, ka pārsūdzētā sprieduma 82. punktā, atsaucoties uz iepriekš minētajiem spriedumiem lietās *M6* u.c./Komisija un *Remia* u.c./Komisija, Vispārējā tiesa ir atgādinājusi, ka Savienības tiesa veic ierobežotu pārbaudi attiecībā uz sarežģītiem ekonomiskajiem vērtējumiem, kas īstenoti, lai novērtētu aksesuāra ierobežojuma objektīvi nepieciešamo raksturu. Kā tika norādīts iepriekš, šādu kritēriju, kas nosaka Vispārējās tiesas plānotās pārbaudes apjomu, vispārīga norādīšana pati par sevi nav apstrīdama, ja izrādās, ka tiesa konkrētajā gadījumā ir veikusi padziļinātu gan tiesisko, gan faktisko apstākļu pārbaudi, ņemot vērā elementus, kuri tai ir iesniegti izvirzīto pamatu pamatojumam¹¹⁵.

126. Galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas vispirms norāda, ka Vispārējā tiesa neesot veikusi pietiekamu pārbaudi saistībā ar Komisijas apgalvojumu, ka DSK varot tikt aizstātas ar standarta noteikumu par komisijas maksas piemērošanas *a posteriori* aizliegumu.

127. Ir taisnība, ka šajā jautājumā Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 95. un 96. punktā tikai pilnībā pārņēma apstrīdētā lēmuma preambulas 554. apsvērumu un apgalvoja, ka argumentācijā, kas tajā ir izklāstīta, nav pieļautas acīmredzamas kļūdas vērtējumā¹¹⁶. Tomēr no prasības pieteikuma pirmajā instancē izriet, ka galvenās apelācijas sūdzības iesniedzēju izvirzītie iebildumi galvenokārt attiecās uz pieņēmuma par *MasterCard* sistēmas, kas funkcionē ar komisijas maksas piemērošanas *ex post* aizliegumu, regulējošo raksturu, uz konkurences situācijas analīzes neveikšanu, kā arī uz to, ka Komisija nav sniegusi pierādījumu, ka šāds aizliegums mazāk ierobežotu konkurenci nekā DSK. Vispārējā tiesa izskatīja šos dažādos argumentus pārsūdzētā sprieduma 97.–99. un 143. punktā. Savukārt starp šiem iebildumiem nebija iebilduma, kuru tās norāda pašlaik, saistībā ar standarta noteikuma iespējamo nereālo raksturu, kas kavētu izdevējbankas saņemt kompensāciju par pakalpojumiem, kurus tās sniedz pieņēmējbankām. Tādējādi, kā es to jau esmu konstatējis iepriekš 105. punktā, un kā tas it īpaši izriet no pārsūdzētā sprieduma 19. punkta un apstrīdētā lēmuma 146.–155. punkta, galvenās apelācijas sūdzības iesniedzēju administratīvā procesā sākotnēji izvirzītais apgalvojums, ka DSK veido cenu, kuru pieņēmējbankas maksā izdevējbankām par pakalpojumiem, ko pēdējās tām sniedz, vēlāk tika atmests par labu DSK kā karšu turētāju un komersantu pieprasījuma līdzsvarošanas mehānisma kvalifikācijai. Savukārt *HSBC* tikai atsaucas uz viena sava darbinieka paziņojumu, kurš pievienots tās iestāšanās rakstam pirmajā instancē un kurā ir apgalvots, ka noteikuma par komisijas maksas piemērošanas *ex post* aizliegumu ieviešana drīzāk novedīsot pie atteikšanās no starpbanku komisiju noteikšanas mehānisma, pamatojoties uz divpusējām vienošanās. Tā tomēr nepaskaidro ne to, kādēļ šāds rezultāts, pat pieņemot, ka ir pierādīts, ietekmētu *MasterCard* sistēmu tādējādi, ka padarītu neiespējamu standarta mehānisma, pamatojoties uz komisijas maksas piemērošanas *ex post* aizliegumu, īstenošanu, ne arī to, kāda iemesla dēļ tas, ka Vispārējā tiesa neesot ņēmusi vērā šo rezultātu, pat pieņemot, ka tā tas bija, atstātu ietekmi uz tās pārbaudes tiesā efektīvo raksturu.

128. Tālāk galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas norāda, ka Vispārējā tiesa neesot veikusi pietiekamu pārbaudi saistībā ar Komisijas konstatējumiem par DSK kā līdzekļu nodošanas par labu izdevējbankām mehānisma objektīvi nepieciešamo raksturu.

129. Šajā ziņā es norādu, ka pārsūdzētā sprieduma 100.–119. punktā ietvertā Vispārējās tiesas analīze šajā jautājumā nenorāda ne uz kādu “pietāti” attiecībā uz apgalvoto Komisijas rīcības brīvību un ka, tieši pretēji, tā ir tādā mērā autonoma, ka paralēli ir galvenajā apelācijas sūdzībā ietvertā iebilduma, kas saistīts ar iespējamo Komisijas vērtējuma aizstāšanu ar Vispārējās tiesas vērtējumu, priekšmets. Tieši balstoties uz savu pašas apstrīdētajā lēmumā ietvertās informācijas par ekonomiskajām priekšrocībām, ko *MasterCard* sistēmas bankas gūst no savas karšu izsniegšanas darbības, analīzi – kura pati par sevi ir ārpus Tiesas kontroles, izņemot sagrozīšanas gadījumu, kas netika apgalvots –,

115 — Skat. spriedumu lietā C-272/09 P *KME Germany* u.c./Komisija (minēts iepriekš, 63. punkts), spriedumu lietā C-389/10 P *KME Germany* u.c./Komisija (minēts iepriekš, 136. punkts) un spriedumu lietā *Chalkor*/Komisija (minēts iepriekš, 82. punkts).

116 — Precizējums, kas seko šim apgalvojumam 96. punktā, ir tikai princips, ka galvenās darbības aksesuāru ierobežojumu nevar uzskatīt par objektīvi nepieciešamu, ja pastāv mazāk ierobežojoša alternatīva, nosaukšana.

Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 110. punktā uzskatīja, ka var saprātīgi secināt, ka šādu priekšrocību samazināšanās DSK atcelšanas gadījumā nebūtu pietiekama, lai apdraudētu *MasterCard* sistēmas funkcionēšanas spēju; un turklāt, pamatojoties uz autonomu vērtējumu attiecībā uz tās analīzes rezultātiem, kas saistīta ar *MasterCard* starpbanku komisiju apmēra samazināšanas, kuru ir veikusi Austrālijas banka, sekām, Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 111. punktā uzskatīja, ka šī analīze apstiprina secinājumu, ka DSK atcelšana neizraisītu *MasterCard* sistēmas sabrukšanu¹¹⁷.

130. Savā argumentācijā gan galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas, gan *LBG* tomēr ne tikai norāda uz “tiesas pietāti” attiecībā uz Komisijas vērtējumiem, bet arī atzīmē Vispārējās tiesas analīzes “spekulatīvo un virspusējo” raksturu un tai iesniegto pierādījumu neņemšanu vērā, kā arī to, ka šis trūkums attiecībā uz apstrīdētajā lēmumā ietverto analīzi nav konstatēts. It īpaši tās apgalvo, ka Vispārējā tiesa nav izskatījusi jautājumu, vai nebija nepieciešama standarta starpbanku komisijas maksu pozitīvā vērtībā noteikšana, ņemot vērā tirgus duālo raksturu. Tā arī neesot ņēmusi vērā ierobežojošās sekas, kādas nulles līmeņa DSK radītu duālā tirgus otrā segmentā, proti, izdevēju tirgū.

131. Šajā ziņā es atgādinu, ka no pārsūdzētā sprieduma 101., 181. un 182. punkta izriet, ka Vispārējā tiesa ir uzskatījusi, ka saistībā ar analīzi saskaņā ar EKL 81. panta 3. punktu argumenti par tirgus duālā rakstura neņemšanu vērā un DSK atcelšanas sekām attiecībā uz šī tirgus “izsniegšanas” segmentu nav atbilstoši, vai tas būtu DSK objektīvās nepieciešamības aspektā vai to seku attiecībā uz konkurenci analīzes aspektā. Turklāt pārsūdzētā sprieduma 176.–178. punktā Vispārējā tiesa ir apstiprinājusi izdevēju tirgu kā konkrētā tirgus kvalifikāciju, kā arī tā autonomo raksturu, kas tās argumentācijā pamato to, ka Komisija bija ierobežojusi savu DSK seku attiecībā uz konkurenci analīzi tikai saistībā ar šo tirgu. Galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas nav izvirzījušas argumentus, lai pierādītu, ka iepriekš minētajos pārsūdzētā sprieduma motīvos ir pieļauta kļūda tiesību piemērošanā, un *LBG* šajā ziņā aprobežojas ar ļoti vispārīgiem apgalvojumiem.

132. Visbeidzot galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas norāda, ka apstāklis, ka Vispārējā tiesa savas argumentācijas apstiprināšanai ir minējusi Austrālijas piemēru, kas attiecas uz DSK samazināšanu, nevis atcelšanu, “liecina” par tās analīzes “nepilnīgo raksturu”.

133. Šajā ziņā es tikai norādišu, ka Vispārējā tiesa izskatīja un noraidīja argumentus par iespējamo Austrālijas piemēra neatbilstību pārsūdzētā sprieduma 112.–114. punktā. Tā kā tiek apšaubīts šajos punktos ietvertais vērtējums, neizvirzot nevienu pret tiem vērstu argumentu un, vēl jo mazāk, sagrozišanas trūkumu, analizējamā kritika, manuprāt, ir jānoraida.

134. Ņemot vērā iepriekš minēto, es uzskatu, ka galvenās apelācijas sūdzības pirmā pamata ceturtā daļa un tādējādi pamats pilnībā ir jānoraida.

5) Par EKL 81. panta 3. punkta piemērošanu (galvenās apelācijas sūdzības trešais pamats)

135. Savā pretapelācijas sūdzībā *LBG*, ko atbalsta galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas, pārmet Vispārējai tiesai, ka tā ir pieļāvusi vairākas kļūdas tiesību piemērošanā, piemērojot EKL 81. panta 3. punktu. *LBG* un galvenās apelācijas sūdzības iesniedzēju iebildumus var sadalīt trīs daļās.

¹¹⁷ — Turklāt pārsūdzētā sprieduma 113.–119. punktā Vispārējā tiesa pārbaudīja un noraidīja galvenās apelācijas sūdzības iesniedzēju un personu, kas iestājušās lietā, izvirzītos argumentus, ar kuriem apšaubīta Austrālijas piemēra atbilstība saistībā ar, pirmkārt, to, ka Austrālijas regulējošās iestādes iejaukšanās bija novedusi pie DSK samazināšanas, nevis atcelšanas, otrkārt, to, ka tirgus nosacījumi Austrālijā nav salīdzināmi ar tirgus nosacījumiem EEZ, un, treškārt, negatīvajām sekām, ko šāda samazināšana bija radījusi karšu turētājiem.

a) Par pierādīšanas apjomu un *in dubio pro reo* principu

136. Pirmkārt, kā uzskata *LBG*, Vispārējai tiesai esot bijis jākonstatē, ka Komisija bija pieļāvusi kļūdas tiesību piemērošanā, nosakot pārmērīgu pierādīšanas apjomu. Pierādīšanas apjomam EKL 81. panta 3. punktā paredzēto nosacījumu izvērtēšanai esot jābūt iespējamību savstarpējas izvērtēšanas apjomam. Šajā lietā šis vērtējums esot bijis jāveic saistībā ar *MasterCard* sistēmu kopumā, kura sniedzot būtiskas priekšrocības patērētājiem un komersantiem, kopumā. Neesot juridiski korekti prasīt *MasterCard* pamatot precīzu DSK līmeni tā vietā, lai vienkārši, pamatojoties uz nopietniem pierādījumiem, parādītu, ka DSK noteikšanai izmantotā metodoloģija ir attaisnojama. Tajā pašā kontekstā galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, secinot un turklāt nesniedzot pietiekamu skaidrojumu tam, ka *in dubio pro reo* princips nav jāpiemēro, ja, kā šajā lietā, uzņēmums, kas norāda uz EKL 81. panta 3. punkta piemērošanu, ir sniedzis pierādījumus, kuri vismaz rada šaubas attiecībā uz šīs tiesību normas piemērošanu, un ja Komisija šīs šaubas nav pilnībā izklaidējusi.

137. Pirmkārt, attiecībā uz iebildumu par pārmērīgu pierādīšanas apjomu ir jākonstatē, ka *LGB* pretapelācijas sūdzībā izvirzītā iebilduma pamatā ir argumentācija, kas izklāstīta diezgan lakoniski un neskaidri. *LGB* neidentificē pārsūdzētā sprieduma punktus, kuros būtu pieļauta kļūda, un tikai norāda, ka prasītais pierādīšanas apjoms esot pārmērīgs, neprecizējot, kādus pārsūdzētā sprieduma elementus tā kritizē. Lai pamatotu savu argumentāciju, *LBG* tikai vispārīgi atsaucas uz argumentiem, kas izklāstīti tās Vispārējā tiesā iesniegtajā iestāšanās rakstā. Šādos apstākļos man ir nopietnas šaubas attiecībā uz šī iebilduma pieņemamību, ņemot vērā Tiesas Reglamenta 168. panta 1. punkta d) apakšpunktu.

138. Katrā ziņā es uzskatu, ka šis iebildums arī ir nepamatots.

139. Vispirms attiecībā uz argumentu par iespējamo nepieciešamību izvērtēt DSK saistībā ar *MasterCard* sistēmu kopumā es atgādinu, ka pārsūdzētā sprieduma 207. punktā Vispārējā tiesa ir uzskatījusi, ka, tā kā DSK neveido aksesuārus ierobežojumus, Komisija pamatoti bija pārbaudījusi, vai pastāv būtiskas objektīvas priekšrocības, kas izriet tieši no DSK, ņemdamā vērā *MasterCard* sistēmu kopumā. Pirmkārt, ir jākonstatē, ka *LBG* savā pretapelācijas sūdzībā nesniedza nevienu pierādījumu vai argumentu, lai apšaubītu šo Vispārējās tiesas secinājumu. Otrkārt, ņemot vērā iepriekš 79.–134. punktā veikto analīzi, es ierosinu noraidīt galvenās apelācijas sūdzības iesniedzēju izvirzītos iebildumus attiecībā uz pārsūdzētā sprieduma pamatojumu saistībā ar DSK objektīvo nepieciešamību.

140. Tālāk attiecībā uz argumentu par to, ka pierādīšanas apjomam, lai izvērtētu EKL 81. panta 3. punktā paredzētos nosacījumus, būtu jābūt iespējamību savstarpējas izvērtēšanas apjomam, vispirms ir jāatgādina, ka Regulas Nr. 1/2003 2. pantā ir paredzēts, ka uzņēmumam, kas vēlas izmantot EKL 81. panta 3. punkta priekšrocības, ir pienākums pierādīt, ka minētā punkta nosacījumi ir izpildīti, tomēr nenosakot šajā ziņā prasīto pierādīšanas *apjomu*.

141. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, kā Vispārējā tiesa to pamatoti ir atgādinājusi pārsūdzētā sprieduma 196. punktā, personai, kas atsaucas uz šo tiesību normu, ar *pārliedzinošiem* argumentiem un pierādījumiem ir jāpierāda, ka atbrīvojuma piešķiršanai paredzētie nosacījumi ir izpildīti, it īpaši attiecībā uz pirmo EKL 81. panta 3. punktā paredzēto nosacījumu, ka uzlabojums, kurš izriet no attiecīgā nolīguma, ietver būtiskas objektīvas priekšrocības, kas var kompensēt līgumā ietvertas neizdevīgas sekas attiecībā uz konkurenci¹¹⁸. Ir arī jānorāda, ka iepriekš minētajā spriedumā lietā *GlaxoSmithKline Services u.c./Komisija u.c.* Tiesa atzina, ka saistībā ar analīzi EKL 81. panta 3. punkta izpratnē, lai prezumētu, ka vienošanās rada šādu priekšrocību, ir pietiekami, ka, pamatojoties uz tās rīcībā esošajiem pierādījumiem, Komisija gūst pārliecību, ka būtisku objektīvu priekšrocību gūšana ir *pietiekami iespējama*¹¹⁹. Tomēr ir jākonstatē, kā tieši izriet no minētā sprieduma 93. punkta, ka šīs

118 — 2009. gada 6. oktobra spriedums apvienotajās lietās C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P un C-519/06 P *GlaxoSmithKline Services u.c./Komisija u.c.* (Krājums, I-9291. lpp., 92. punkts (mans izcēlums)).

119 — Turpat, 93. punkts (mans izcēlums).

apgalvojums iekļaujas EKL 81. panta 3. punktā paredzētā atbrīvojuma piemērošanas kontekstā, kurš bija spēkā pirms Regulas Nr. 1/2003 pieņemšanas un kurā bija paredzēta *iepriekšēju* atļauju, ko izsniedz Komisija, sistēma¹²⁰. Šādā kontekstā analīze, kas bija jāveic Komisijai, bija *uz nākotni vērsta* un *prognožu* analīze attiecībā uz iespējamajām priekšrocībām, ko radītu nolīgums, kurš tai ir paziņots.

142. Tomēr ir jākonstatē, ka *LBG* un galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas savos procesuālajos rakstos nav precizējušas pārsūdzētā sprieduma punktus, kuros būtu pieļauta kļūda, tikai vispārīgi apgalvojot, ka pierādīšanas apjomam būtu jābūt iespējamību savstarpējas izvērtēšanas apjomam, kā arī nav nekādā veidā precizējušas iemeslus, kādēļ šāds pierādīšanas apjoms būtu jāpiemēro šajā gadījumā, kurā, pirmkārt, Komisijai nebija jāveic *uz nākotni vērsta* analīze un, otrkārt, galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējām savukārt bija jāsniedz *pārliecinoši* pierādījumi attiecībā uz DSK sniegtajām būtiskajām objektīvajām priekšrocībām, kurām jābūt tādām, kas var kompensēt Komisijas identificētos trūkumus.

143. Šādos apstākļos es uzskatu, ka, ja argumentu saistībā ar pārmērīgu pierādīšanas apjomu Tiesa uzskatītu par pieņemamu, tas ir jānoraida.

144. Otrkārt, attiecībā uz iebildumu saistībā ar galvenās apelācijas sūdzības iesniedzēju norādīto *in dubio pro reo* principa pārkāpumu ir jāatgādina, ka šis princips ir saistīts ar nevainīguma principu¹²¹, kurš ir jāņem vērā pārkāpuma pierādījumu izvērtēšanā¹²². Saskaņā ar šo principu pārkāpuma pierādījumi ir jānodrošina pilnībā, un ar šiem pierādījumiem saistītās šaubas un nenoteiktība ir [jāinterpretē] par labu tam, kura rīcība tiek apsūdzēta, kas liedz piemērot sankcijas.

145. Galvenās apelācijas sūdzības iesniedzēju arguments attiecas uz pārsūdzētā sprieduma 237. punktu, kurā, noslēdzot savu analīzi par EKL 81. panta 3. punkta piemērošanu, Vispārējā tiesa ir uzskatījusi, ka, tā kā prasītājas nebija sniegušas pierādījumus par atbrīvojumu, uz kuru tās atsaucās, apgalvojums attiecībā uz *in dubio pro reo* principa pārkāpumu ir jānoraida.

146. Es uzskatu, ka šajā vērtējumā nav pieļauta kļūda. Manuprāt, *in dubio pro reo* princips var tikt piemērots Komisijas saskaņā ar EKL 81. panta 1. punktu veiktajā analīzē, kurā tai ir jāpierāda minētās tiesību normas pārkāpuma, ko izdarījis attiecīgais uzņēmums, pastāvēšana. Šajā kontekstā šis princips prasa, lai Komisijas izvirzītie pierādījumi pilnībā pierāda šo pārkāpumu tā, ka nerodas nekādas šaubas attiecībā uz tā izdarīšanu.

147. Turpretī es nedomāju, ka *in dubio pro reo* princips varētu tikt norādīts, kā to dara galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas, lai mēģinātu samazināt pierādīšanas apjomu, kas prasīts EKL 81. panta 3. punktā paredzētā atbrīvojuma piemērošanai. Tādējādi, kā es to jau esmu norādījis iepriekš 141. punktā, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru uzņēmumam, kas atsauca uz EKL 81. panta 3. punktu, ar *pārliecinošiem* argumentiem un pierādījumiem ir jāpierāda, ka atbrīvojuma piešķiršanai paredzētie nosacījumi ir izpildīti. Tādēļ nepietiek ar to, ka tiek sniegti pierādījumi, kas rada vienīgi šaubas attiecībā uz EKL 81. panta 3. punkta piemērošanu, kā, šķiet, domā galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas.

148. Protams, kā ir atgādinājusi Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 197. punktā, dažos gadījumos uzņēmuma, kas vēlas atsaukties uz atbrīvojumu, izvirzītie argumenti un faktiskie apstākļi var likt otram lietas dalībniekam, proti, Komisijai, sniegt skaidrojumu vai pamatojumu, ko neizdarot var secināt, ka pierādīšanas pienākums ir izpildīts¹²³. Tomēr ir jākonstatē, ka galvenās apelācijas sūdzības

120 — Skat. it īpaši Padomes 1962. gada 6. februāra Pirmās regulas par Līguma [81.] un [82.] panta īstenošanu (OV 1962, 13, 204. lpp.) 4., 6. un 9. pantu.

121 — Skat. 66. punktu ģenerāladvokātes V. Trstenjakas [V. Trstenjak] 2007. gada 3. maija secinājumos lietā C-62/06 ZF Zefeser (2007. gada 18. decembra spriedums, Krājums, I-11995. lpp.).

122 — Skat. 70. punktu ģenerāladvokāta D. Ruisa-Harabo Kolomera [D. Ruiz-Jarabo Colomer] 2006. gada 8. jūnija secinājumos lietā C-150/05 Van Straaten (2006. gada 28. septembra spriedums, Krājums, I-9327. lpp.).

123 — Šajā ziņā skat. spriedumu lietā GlaxoSmithKline Services u.c./Komisija u.c. (minēts iepriekš, 83. punkts un tajā minētā judikatūra).

iesniedzējas neapstrīd secinājumu, kuru Vispārējā tiesa ir izdarījusi pārsūdzētā sprieduma 231. punktā, ka Komisija ir pārbaudījusi un atbilstoši noraidījusi prasītāju administratīvā procesa ietvaros sniegto argumentāciju, bet tikai norāda, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētajā spriedumā esot apstiprinājusi, ka pastāv šaubas attiecībā uz EKL 81. panta 3. punkta piemērojamību saistībā ar DSK. Tomēr šādas šaubas neparādās pārsūdzētajā spriedumā, un it īpaši tās nav ietvertas pārsūdzētā sprieduma 233. punkta, kuru minējušas galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas, sākuma frāzē. Tieši pretēji – pārsūdzētā sprieduma 237. punktā Vispārējā tiesa skaidri secināja, nepaužot nekādas šaubas, ka Komisija bija varējusi atbilstoši secināt, ka prasītājas nav sniegušas pierādījumu tam, ka EKL 81. panta 3. punkta piemērojamības nosacījumi ir izpildīti.

149. Visbeidzot, tā kā attiecīgo iebildumu var interpretēt kā tādu, kas norāda uz pārsūdzētā sprieduma pamatojuma neesamību attiecībā uz *in dubio pro reo* principa piemērojamību, ņemot vērā apsvērumus, kurus es esmu izklāstījis iepriekš 30. un 31. punktā, uzskatu, ka, ciktāl ir secināts, ka netika sniegts pierādījums tam, ka pastāv nosacījumi EKL 81. panta 3. punktā paredzētajam atbrīvojumam, Vispārējai tiesai nebija pienākuma papildus paskaidrot iemeslus, kādēļ šajā lietā *in dubio pro reo* princips nav jāpiemēro.

b) Par iespējamo kļūdaino pieeju attiecībā uz tirgu, kurā izveidojas EKL 81. panta 3. punktā paredzētās priekšrocības, kā arī saistībā ar attiecīgajām lietotāju kategorijām

150. Otrkārt, *LBG*, kuru atbalsta galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas, apgalvo, ka Vispārējā tiesa ir izmantojusi neprecīzu pieeju attiecībā uz tirgu, kurā bija jāizveidojas EKL 81. panta 3. punktā paredzētajām priekšrocībām. *LBG* norāda, ka, vienlaikus atzīstot, ka saskaņā ar judikatūru minētās priekšrocības var tikt ņemtas vērā attiecībā uz ikvienu tirgu, kuru labvēlīgi ietekmē nolīguma pastāvēšana, un pieņemot saikni, kas pastāv starp abām attiecīgā tirgus pusēm (proti, karšu turētājiem un komersantiem), Vispārējā tiesa esot koncentrējusi uzmanību tikai uz priekšrocībām attiecībā uz komersantiem. Līdz ar to Vispārējā tiesa neesot ievērojusi būtiskas priekšrocības, kas izriet no *MasterCard* sistēmas un DSK attiecībā uz karšu turētājiem, kā arī tirgus duālo raksturu un sistēmas optimizāciju, kuru palīdz sasniegt DSK. Galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas norāda, ka Vispārējā tiesa neesot paskaidrojusi, kāpēc abi pirmie EKL 81. panta 3. punkta nosacījumi nevarētu tikt izpildīti, pamatojoties vienīgi uz priekšrocībām, kas izriet no DSK attiecībā uz karšu turētājiem, ar nosacījumu, ka šīs priekšrocības var kompensēt visus iespējamās nelabvēlīgos apstākļus, kuri izriet no DSK ierobežojošām sekām attiecībā uz komersantiem. EKL 81. panta 3. punkta formulējumā nekas nepamatojot Vispārējās tiesas apgalvojumu, ka, lai gan pastāv divas vai vairākas attiecīgo patērētāju kategorijas, visām šīm kategorijām ir jāsaņem viena un tā pati daļa no iegūtajiem labumiem, kas izriet no konkurences ierobežojuma, lai uzskatītu ierobežojumu par saderīgu ar EKL 81. pantu.

151. *LBG* un galvenās apelācijas sūdzības iesniedzēju iebildumi attiecas uz analīzi, kas ietverta pārsūdzētā sprieduma 228. un 229. punktā, kuros pēc tam, kad Vispārējā tiesa bija atgādinājusi savu judikatūru, no kuras izriet, ka priekšrocības, kas paredzētas EKL 81. panta 3. punkta pirmajā nosacījumā, var rasties ne tikai attiecīgajā tirgū, bet arī ikvienā citā tirgū, kurā nolīgums var radīt labvēlīgas sekas, Vispārējā tiesa tomēr uzskatīja, ka, tā kā komersanti ir viena no divām lietotāju grupām, ko skar maksājumu kartes, tad, lai varētu piemērot EKL 81. panta 3. punktu, ir vajadzīgs, lai būtisku objektīvu priekšrocību pastāvēšana saistībā ar DSK tiktu pierādīta arī attiecībā uz komersantiem. Pamatojoties uz to, Vispārējā tiesa secināja, ka, tā kā šāds pierādījums nav sniegts, arguments par priekšrocību, kuras no DSK izriet attiecībā uz karšu turētājiem, nepietiekamu ņemšanu vērā katrā ziņā bija neiedarbīgs.

152. Minētie iebildumi attiecas uz EKL 81. panta 3. punktā paredzētā atbrīvojuma piemērošanu kontekstā, kam raksturīgs tas, ka pastāv divi dažādi tirgi, kuros ierobežojošais nolīgums var radīt sekas. Šajā lietā tas attiecas uz pieņēmēju tirgu un izdevēju tirgu, starp kuriem, lai gan tie ir atšķirīgi, tomēr pastāv būtiska mijiedarbība un papildināmība¹²⁴. Šajā ziņā ir jānorāda, ka, lai gan Vispārējā tiesa apstiprināja Komisijas izmantoto konkrētā tirgus definīciju, tomēr šis pārsūdzētā sprieduma aspekts nav Tiesā iesniegtās apelācijas sūdzības priekšmets.

153. LGB un galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas būtībā norāda, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu, neņemdamā vērā priekšrocības, kas izriet no DSK attiecībā uz karšu turētājiem – izdevēju tirgū sniegto pakalpojumu tiešajiem lietotājiem –, lai gan šīs priekšrocības potenciāli varot līdzsvarot ierobežojošās sekas, kuras izriet no DSK attiecībā uz komersantiem – pieņēmēju tirgū sniegto pakalpojumu tiešajiem lietotājiem.

154. Tātad šī iebilduma pamatā esošais tiesību jautājums ir, vai, lai EKL 81. panta 3. punktā paredzētais atbrīvojums varētu tikt piemērots šādā kontekstā, pienācīga daļa no iegūtajiem labumiem, kuri izriet no nolīguma radītajām priekšrocībām, kā paredzēts EKL 81. panta 3. punktā, ir jāsaņem tiešajiem pakalpojumu, kas tiek sniegti tirgū, kurā rodas konkurenci ierobežojošās sekas, lietotājiem – šajā lietā tieši komersantiem –, un vai ir iespējams uzskatīt, ka ierobežojošās sekas, kas nodara kaitējumu šiem lietotājiem, varētu tikt kompensētas ar priekšrocībām, kuras tiek radītas saistītajā tirgū sniegto pakalpojumu lietotājiem, kas šajā lietā ir karšu turētāji.

155. Sākumā ir jāatgādina, ka EKL 81. panta 3. punkta otrajā nosacījumā ir prasīts, ka, lai attiecībā uz ierobežojošu nolīgumu varētu piemērot šajā tiesību normā paredzēto atbrīvojumu, lietotājiem ir jāsaņem pienācīga daļa no iegūtajiem labumiem, kas izriet no minētā nolīguma.

156. Šajā ziņā, pirmkārt, ir jānorāda, ka par lietotājiem, uz kuriem ir atsauce minētajā tiesību normā, ir jāuzskata nolīgumā ietvertu preču vai pakalpojumu tiešie vai netiešie lietotāji. Otrkārt, no pastāvīgās judikatūras izriet, ka, lai attiecībā uz nolīgumu, kas ierobežo konkurenci, varētu piemērot atbrīvojumu saskaņā ar EKL 81. panta 3. punktu, šī nolīguma radītajām būtiskajām objektīvajām priekšrocībām jābūt tādām, kuras var kompensēt konkurencei radītos trūkumus¹²⁵. No šīs judikatūras var secināt, ka, lai attiecībā uz ierobežojošu nolīgumu varētu piemērot atbrīvojumu, ir vajadzīgs, lai no šī nolīguma izrietošās priekšrocības nodrošina lietotājiem pilnīgu kompensāciju par negatīvām sekām, reālām vai iespējamām, kas tiem jāpacieš no līguma izrietoša konkurences ierobežojuma dēļ. Citiem vārdiem sakot, priekšrocībām, kas izriet no ierobežojoša nolīguma, ir jālīdzsvaro šīs negatīvās sekas.

157. Tomēr šai kompensācijai, manuprāt, ir jāattiecas uz lietotājiem, kurus tieši vai netieši ietekmē nolīgums¹²⁶. Lietotāji, kas cieš no attiecīgā nolīguma ierobežojošo seku radītā kaitējuma, ir tie, kuriem, kompensējot šo kaitējumu, principā būtu jāsaņem pienācīga daļa no iegūtajiem labumiem, kas izriet no minētā nolīguma, uz kuru ir atsauce EKL 81. panta 3. punktā.

158. Ja būtu iespēja ņemt vērā priekšrocības, kas izriet no nolīguma, attiecībā uz *vienu* konkrētu pakalpojumu lietotāju kategoriju, lai līdzsvarotu negatīvās sekas, kuras rodas *citai* citu pakalpojumu lietotāju kategorijai citā tirgū, tas nozīmētu ļaut sniegt priekšrocības pirmās kategorijas lietotājiem, nelabvēlīgi ietekmējot otros. Tomēr man šķiet, ka šāda veida distributīva loģika principā ir neatbilstoša

124 — Skat. pārsūdzētā sprieduma 176. punktu.

125 — Skat. 1966. gada 13. jūlija spriedumu apvienotajās lietās 55/64 un 58/64 *Consten* un *Grundig*/Komisija (*Recueil*, 429. lpp., 502. lpp.) un spriedumu lietā *GlaxoSmithKline Services u.c./Komisija u.c.* (minēts iepriekš, 92. punkts). Skat. arī iepriekš 141. punktu.

126 — Savukārt nav vajadzīgs, lai katrs no šiem lietotājiem individuāli saņemtu objektīvu priekšrocību daļu, ciktāl jāievēro ietekme uz visiem lietotājiem attiecīgajos tirgos. Šajā ziņā skat. 2006. gada 23. novembra spriedumu lietā *Asnef-Equifax* un *Administración del Estado* (minēts iepriekš, 70. un 72. punkts).

konkurences tiesību darbības jomai¹²⁷. Šīs tiesību normas mērķis ir aizsargāt tirgus struktūru un līdz ar to konkurenci konkurentu un visbeidzot patērētāju interesēs¹²⁸ kopumā. Savukārt tajā nav paredzēts sniegt priekšrocības vienai patērētāju kategorijai, nostādot neizdevīgākā stāvoklī citu kategoriju¹²⁹.

159. Šajā ziņā man vēl jānorāda, ka šie apsvērumi nav obligāti pretrunā Vispārējās tiesas pastāvīgajai judikatūrai, kura norādīta pārsūdzētā sprieduma 228. punktā un kurā nav izslēgts, ka ir iespējams ņemt vērā no nolīguma izrietošās priekšrocības, kas rodas atšķirīgā tirgū, nevis tajā, kurā nolīgums rada ierobežojošas sekas. Šādas priekšrocības var tikt ņemtas vērā, ja, piemēram, patērētāju kategorija, kuru ietekmē nolīgums abos dažādajos tirgos, ir viena un tā pati¹³⁰.

160. Šajā lietā Vispārējā tiesa uzskatīja, ka, lai varētu piemērot EKL 81. panta 3. punktā paredzēto atbrīvojumu, ir vajadzīgs, lai būtisku objektīvu priekšrocību pastāvēšana, kas izriet no DSK, katrā ziņā tiktu pierādīta attiecībā uz komersantiem. Tā kā komersanti veido patērētāju kategoriju, kurus tieši ietekmē DSK ierobežojošās sekas tirgū, kurā šīs sekas rodas, es uzskatu, ka Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

161. No tā izriet, ka gan galvenās apelācijas sūdzības iesniedzēju, gan *LBG* argumentu, ka Vispārējā tiesa neesot ņēmusi vērā būtiskas priekšrocības, kas izriet no DSK¹³¹, attiecībā uz karšu turētājiem, nevar atbalstīt. Tā kā nav apstrīdēta konkrētā tirgus definīcija, tāds pats secinājums ir jāizdara attiecībā uz argumentu par tirgus duālā rakstura neņemšanu vērā. Visbeidzot no iepriekš minētā izriet, ka pretēji tam, ko apgalvo galvenās apelācijas sūdzības iesniedzējas, Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 228. un 229. punktā nav uzskatījusi, ka, ja pastāv divas vai vairākas attiecīgo patērētāju kategorijas, *visām* šīm kategorijām ir jāsaņem *viena un tā pati daļa* no iegūtajiem labumiem, kas izriet no konkurences ierobežojuma, lai uzskatītu ierobežojumu par saderīgu ar EKL 81. pantu. Tā tikai uzskatīja, ka objektīvās priekšrocības, kas izriet no DSK, bija jāpierāda attiecībā uz komersantiem.

162. Tātad, ņemot vērā visus šos apsvērumus, es uzskatu, ka galvenās apelācijas sūdzības iesniedzēju un *LBG* iebildumi par, iespējams, nepareizo pieeju saistībā ar tirgu, kurā ir jārodas EKL 81. panta 3. punktā paredzētajām priekšrocībām, un attiecībā uz patērētāju kategorijām, kas jāņem vērā, ir pilnībā jānoraida.

127 — Šie apsvērumi nav pretrunā Tiesas apgalvojumam iepriekš minētajā lietā *Asnef-Equifax* un *Administración del Estado*, kurā norādīts, ka, lai izpildītu nosacījumu, ka lietotājiem ir jāsaņem pienācīga daļa no iegūtajiem labumiem, “ir vajadzīgs, lai vispārējā ietekme uz patērētājiem attiecīgajos tirgos būtu labvēlīga” (skat. 70. un 72. punktu). Kā izriet no iepriekšējās piezīmes, spriedumā lietā *Asnef-Equifax* un *Administración del Estado* radās jautājums, vai ir vajadzīgs, lai katrs ieinteresētais patērētāju kategorijas loceklis individuāli gūtu labumu no objektīvajām priekšrocībām, kas izriet no ierobežojoša nolīguma, un nevis jautājums par iespējamo priekšrocību sniegšanu vienai patērētāju kategorijai, nostādot neizdevīgākā stāvoklī citu kategoriju.

128 — Šajā ziņā skat. spriedumu lietā *GlaxoSmithKline Services* u.c./Komisija u.c. (minēts iepriekš, 63. punkts).

129 — Šie apsvērumi, manuprāt, absolūti neizslēdz to, ka atsevišķos gadījumos Komisija saistībā ar konkurences politikas izvēli, ko tai nākas veikt, attiecībā uz nolīgumu varētu atzīt atbrīvojumu tā iemesla dēļ, ka nolīgums rada būtiskas objektīvas priekšrocības, kas ir skaidri pierādītas attiecībā uz konkrētu lietotāju kategoriju, lai gan tas rada ierobežotas negatīvas sekas attiecībā uz citu patērētāju kategoriju, nosakot kopējās labklājības būtisku paaugstināšanos. Tomēr šāda konkurences politikas izvēle, kas man katrā ziņā šķiet ārkārtēja, varētu eventuāli attiekties uz Komisiju, bet tā noteikti neattiecas uz nolīguma pušu kompetences jomu saistībā ar nolīguma saderības ar EKL 81. pantu (tagad – LESD 101. pants) pašu veikto novērtējumu kopumā.

130 — Tā tas bija lietā, kurā tika pasludināts Vispārējās tiesas 2002. gada 28. februāra spriedums lietā T-86/95 *Compagnie générale maritime* u.c./Komisija (*Recueil*, II-1011. lpp.) un kura minēta pārsūdzētā sprieduma 228. punktā. Šajā lietā abi pakalpojumi, uz kuriem attiecās konkurences ierobežojumi, tika sniegti divos tirgos, kuri bija dažādi, bet tos pieprasīja viena un tā pati lietotāju kategorija, proti, kravas sūtītāji, kas pieprasa dažādu transporta veidu pakalpojumus starp Ziemeļeiropu, Austrumāziju un Dienvidaustrumāziju (skat. it īpaši minētā sprieduma 112. un 343.–345. punktu).

131 — Attiecībā uz priekšrocībām, kas izriet tieši no *MasterCard* sistēmas vai tās optimizācijas, – tās katrā ziņā nevarētu ņemt vērā, ievērojot to, ka Vispārējā tiesa uzskatīja, ka DSK neveido aksešu ierobežojumu saistībā ar minēto sistēmu.

c) Par pārāk stingra kritērija apstiprināšanu EKL 81. panta 3. punkta piemērošanai

163. Treškārt, *LBG* apgalvo, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu, apstiprinot pārāk stingru kritēriju EKL 81. panta 3. punkta piemērošanai. *LBG* norāda tostarp pārsūdzētā sprieduma 233. punktu, kurā Vispārējā tiesa šķietami norādot, ka vienīgais apstāklis, kas jāņem vērā, lai noteiktu, ka DSK ir noteiktas piemērotā līmenī, ir komersantu maksājamā kompensācija attiecībā uz izdevējbanku veiktajiem izdevumiem par komersantiem sniegtajiem pakalpojumiem vai pakalpojumiem, kurus tie acīmredzami izmanto, un ka kompensācijas aprēķinā ir jāņem vērā citi ienākumi, ko gūst izdevējbankas. *LBG* apgalvo, ka arī Komisija nesenākajos gadījumos, šķiet, esot pieņēmusi pieeju, kurā uzmanība pievērsta vienīgi priekšrocībām attiecībā uz komersantiem, jo tā esot izmantojusi ierobežojošu metodoloģiju, kas aprakstīta kā “tūrista pārbaude”¹³². *LBG* uzskata, ka tās piemērošana esot nerealizējama un nepiemērota un pati Komisija nevarot piemērot šo kritēriju informācijas trūkuma dēļ. Šādos apstākļos *LBG* jautā, kādā veidā *MasterCard* vai *a fortiori* licencētajām bankām, kuru rīcībā nav pilnīgas informācijas par tirgu, būtu saprātīgi mēģināt to piemērot. Izraudzīto metodoloģiju arī praktiski neesot iespējams piemērot, jo tā prasa, lai tiktu sniegti precīzi pierādījumi, kas pamatotu konkrētus DSK līmeņus. Tomēr šādus pierādījumus nevarētu sagatavot. Ne Komisija, ne Vispārējā tiesa neesot sniegusi ne vismazāko norādi par precīzu metodoloģiju, kura būtu jāpiemēro *MasterCard*, lai noteiktu DSK pamatotā līmenī. No šīs pieejas izrietošā pārprotamība radot būtisku nenoteiktību tirgus operatoriem un varot nodarīt kaitējumu patērētājam, bloķējot inovācijas tirgū.

164. Šis iebildums, manuprāt, pamatots uz kļūdainu pārsūdzētā sprieduma interpretāciju. Pārsūdzētā sprieduma 233. punktā, kas ir vienīgais punkts, uz kuru ir tieši vērsts šis iebildums, Vispārējā tiesa nav apgalvojusi, ka izdevējbankām radīto izdevumu kompensēšana saistībā ar sniegtajiem pakalpojumiem būtu *vienīgais* apstāklis, kas jāņem vērā, lai konstatētu, ka DSK ir noteiktas piemērotā līmenī. Pārsūdzētā sprieduma minētajā punktā Vispārējā tiesa ir atbildējusi uz tai izvirzīto argumentu saistībā ar datu, kas atbilstu Komisijas prasītajam ekonomisko pierādījumu līmenim, neesamību. Tādējādi pārsūdzētā sprieduma 233. punktā ietvertie apsvērumi ir jāinterpretē, ņemot vērā iepriekšējo punktu, kurā Vispārējā tiesa paskaidroja, ka grūtības apmierināt Komisijas prasīto ekonomisko pierādījumu līmeni ir tādas, kas izriet no galvenās apelācijas sūdzības iesniedzēju administratīvā procesa ietvaros sniegtās argumentācijas.

165. It īpaši attiecībā uz norādi par metodoloģiju, kas aprakstīta kā “tūrista pārbaude”, ir jākonstatē, ka ne pārsūdzētajā spriedumā, ne apstrīdētajā lēmumā nav ietverta neviena atsauce uz šo metodoloģiju, un tādējādi argumentam, kas balstīts uz šo metodoloģiju, nav nozīmes. Turklāt *LBG* nesniedz nevienu elementu, lai paskaidrotu, kā ar tās veikto atsauci uz šo metodoloģiju varētu identificēt kļūdu pārsūdzētajā spriedumā.

166. Attiecībā uz argumentu, ka Komisija un Vispārējā tiesa neesot sniegušas ne vismazāko norādi attiecībā uz precīzu metodoloģiju, kas būtu jāievēro *MasterCard*, lai noteiktu DSK, nevar identificēt nevienu kļūdu tiesību piemērošanā, ko Vispārējās tiesas būtu pieļāvusi pārsūdzētajā spriedumā, un tādējādi tas ir neefektīvs.

167. No iepriekš minētā izriet, ka arī pamata par EKL 81. panta 3. punkta pārkāpumu trešā daļa nevar tikt atbalstīta, un tādējādi minētais pamats ir pilnībā jānoraida.

132 — *LBG* norāda, ka šī kritērija nolūks ir novērtēt, vai DSK un *MSC* ir noteikti tādā līmenī, ko komersants vēlētos maksāt, ja viņš salīdzinātu izmaksas, kuras rodas, ja klients izmanto maksājumu karti, ar izmaksām, kuras rodas, ja maksā ar maksājumu līdzekļiem, kas nav kartes (skaidrā naudā).

III – Secinājumi

168. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai spriest šādi:

- 1) noraidīt galveno apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzības;
- 2) *MasterCard Incorporated, MasterCard International Incorporated* un *MasterCard Europe SPRL* atlīdzina ar galveno apelācijas sūdzību saistītos tiesāšanās izdevumus;
- 3) *The Royal Bank of Scotland plc* atlīdzina ar tās pretapelācijas sūdzību saistītos tiesāšanās izdevumus;
- 4) *Lloyds TSB Bank plc* un *Bank of Scotland plc* atlīdzina ar to pretapelācijas sūdzību saistītos tiesāšanās izdevumus;
- 5) *MBNA Europe Bank Ltd, HSBC Bank plc* un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste sedz savus tiesāšanās izdevumus.